

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

د خپرندوی یادښت

د بابل خان کتاب هم په اقتصادي و مالي ستونزو کې د ښکېلو او هم له دې بابته ابادو خلکو لپاره گټور دی. دلته بیان شوي مسایل سیده د لوستونکي زړه ته لار کوي. د دې شاید گڼ لاملونه وي خو تر ټولو عمده هغه یې کیسه ییز انداز دی. یوه هوښیار سړي ډېر ښه ویلي چې که هره پوهنیزه موضوع د داستان په بڼه بیان شي، اغېز یې څو چنده لوړیږي.

دلته د نورو تر څنګ د دوو بارزو مرکزي کرکټرونو په خوله له مالي ستونزو د ځان خلاصولو، سپما، پر هغې گټه او پر گټه یې د لا گټې کولو چل په خورا ساده او روانه ژبه راښودل کيږي. دا دوه سړي، چې د مطالعې په بهیر کې به مو خورا پر طبعه ولگيږي، آرکاد او دباسیر نومیږي. دوی په لرغوني بابل کې اوسېدل او د خپل وخت لوی خانان او شتمن ول. لومړی یې سوداګر او دویم یې سوداګر-صراف وو.

د کتاب د سرلیک هدف آرکاد دی. نوموړي د پوهې معبد نوم پوهنیز مرکز کې ځان ته سالون یا په نننۍ اصطلاح لیکچرخونه درلوده. هلته به هر ماښام لهوال خلک سره راټولېدل او پر یوه گټوره موضوع به یې گرم بحثونه کول.

د دغه کتاب لوستل داسې دي لکه شپنۍ دوربین چې له برکته یې سړی هغه څه لیدلای شي چې نور څنې یې برخې کسان یې اصلاً تصورولای هم نشي، سره له دې چې هغه به یې تر قدم لاندې، ښی یا کینې اړخ ته عینې وجود ولري. په موږ تاسو کې هیڅوک داسې نشته چې په یو نه یو ډول له مالي ستونزو سره نه ټکوي او وایي نه چې گوزاره سخته ده. په دغه کتاب کې څېړل شوي مسایل که

د بابل خان/ ۵

په دقت ولوستل او عملي شي نه يوازې دا چې خپل کړاوونه به مو هوار کړي وي، بلکه يو ډول ذهني سکون به مو هم ترلاسه کړی وي.

هيڅوک نه غواړي پوروړی وي، خلک يې دروازې پر وټکوي او کوڅه کې د دوکاندارانو له وېرې سهار وختي په شنه خړه پټ مخ تېر شي. خو بيا هم داسې کيږي. انسان ولې په دغه ذليله لومه کې لوېږي؟ او څنگه ځان ځنې را ايستلای شي؟ ځوابونه يې د دې کتاب په کرښو کې پراته دي؛ يوازې ستاسې څخه لږ وخت، ځيرتيا او عملي کېدل غواړي.

د دې کتاب په اړه يو عالم ځانگيز نړيوال پوهان، ويناوال او ليکوال رغېدلي دي چې يو څو يې د نمونې په ډول دلته را اخلو:

دا کتاب د اقتصادي برياليتوب لومړۍ خښته ده، ځکه بيان شوي تگلارې يې ساده، سيده او اغېزناکې دي.

د شخصيت روزنې ماهر ليکوال براين تېرېسي

دا کتاب به مو د داسې يوې موخې پر ترلاسه کولو وتوانوي چې تر دې وړاندې مو ښايي ناممکنه بلله.

نامتو ليکوال او ويناوال اوگ مانډينو

دا کتاب زما لارښود ايرل شوف راته سپارښت کړ، ما يې تگلارې عملي کړې او پر ۳۲ کلنۍ ميليونر شوم.

پېژندل شوی سوداگر او ويناوال جيم رون

دا کتاب مې د خپل څلوېښت کلن مسلکي ژوند په اوږدو کې نژدې څلورو ميليونو انسانانو ته سپارښت کړی او ورته ويلي مې دي چې جورج کلاسن مو له اقتصادي اړخه پر خپلو پښو درولای شي.

جيم رون

همدارنگه د ډېرو نړيوالو كره كتونكو په وينا دا كتاب د ليكوال تر مړينې شاوخوا نيمه پېړۍ وروسته نن هم گرم بازار لري او د بې شمېره اثارو ماخذ دی. ستاسې په لاس كې د پراته كتاب له نورو ورته كتابونو سره يو لوی توپير دا دی چې دلته په شخصي ژوند كې د بريالي كېدو لپاره اسمان ته زينې ايښودل. د سوپر مېن غوندې په هوا كېدل او يا هم د يوه استثنايي بخت لرل اړين نه دي، بلكې همدا ستاسې د اوسني عايد او معاش سم مدیریت او سمبالتيا دغه چاره ممكنوي.

كه په لنډو كې ووايم نو د (د بابل خان) ليكوال له سره تر پايه په يوه ډېره ساده، سيده او رسا ژبه راته وايي چې ته! د ځان لپاره هم برخه په پام كې ونيسه. په بله ژبه څه چې هره مياشت، هره اوونۍ يا هره ورځ گټې، تر ټولو لومړۍ لسمه برخه ځنې بېله او يوازې د ځان لپاره يې يو ځای پټه كښېږده. تر ډېرېدو وروسته يې د پر كار اچولو غم وخوړه. په دې لار كې يوازې له اړوندو پوهو خلكو سره مشوره وكړه او هيڅكله خپله شتمني په خطر كې مه اچوه.

ليكوال شتمني له يوې ونې سره تشبيه كوي چې د راشنه كولو لپاره يې يوازې يوه دانه تخم ته اړتيا شته نه سلو يا زرو ته، خو ښه پالنه يې برخليک ټاكونكی عمل دی.

دی راته وايي چې پيسې يوازې د كاروبار لپاره پور كړه او تر قرضولو وړاندې يې د بېرته ادا كولو لارې چارې هم وسنجوه. كه درياندې دي، نو داسې يې بايد پرې كړې چې نه سيخ وسوځي نه كباب. څنگه؟ كتاب ولولئ.

څه سر مو درخوړو، دغه كتاب كې هم د كيسې خوږلنې شته هم شخصي ژوند كې د بريا رازونه. بس بسم الله كړئ او ويې ولولئ. نه يوازې دا چې ويې لولئ بلكې سر په خلاص كړئ، عملي يې كړئ او څو نورو كسانو ته يې هم سپارښت كړئ.

درنښت!

سروش كتابپلورنځی

فهرست

- د لیکوال په اړه / ۸
- د لیکوال خبرې / ۹
- د سرو زرو ارمانجن / ۱۱
- د بابل تر ټولو شتمن سړی / ۲۰
- د مالي تنګلاسیو د له منځه وړلو اووه لارې / ۳۴
- لومړۍ لار / ۳۹
- دویمه لار / ۴۳
- درېیمه لار / ۴۶
- څلورمه لار / ۴۸
- پنځمه لار / ۵۰
- شپږمه لار / ۵۲
- اوومه لار / ۵۵
- د نېکمرغۍ له پرنېټې سره ملاقات / ۵۹
- د سرو زرو پنځه قوانین / ۷۵
- بابلۍ صراف / ۹۰
- د بابل دېوالونه / ۱۰۵
- بابلۍ اوبښ پلورونکي / ۱۱۰
- د بابل خټینې لوحې / ۱۲۳
- د بابل تر ټولو نېکمرغه سړی / ۱۳۸
- د بابل ښار تاریخچه / ۱۶۰

د ليکوال په اړه

- جورج سامويل کلاسن پر ۱۸۷۴م د امريکا په ميسوري ايالت کې زېږېدلی دی.
- نبراسکا پوهنتون کې يې لوړې زدکړې کړي دي.
- د امريکا او هسپانيا تر منځ جگړه کې يې (۱۸۹۸م) د سرتېري په توگه برخه اخيستي ده.
- دوه ځله يې واده کړی دی.
- ۱۹۰۰م کې يې د Clason Map په نوم شرکت جوړ کړ چې کار يې د لويو لارو نقشه جوړونه وه او خورا بريالی وو.
- ۱۹۲۳م کې يې د همدې شرکت له لارې د امريکا او کاناډا تر منځ غځېدلې لارې لومړنۍ اطلس خپور کړ.
- د دغه شرکت له خوا خپاره شوي اطلسونه خلکو د اسانۍ له امله ډېر خوښول.
- دا چې نوموړي پورتنۍ شرکت کې کافي سوداگريزه تجربه ترلاسه کړې وه، نو يې په همدې لار کې د بريالي کېدو په اړه ليکنو او ويناوو ته مخه کړه چې ستا په لاس کې کتاب يې تر ټولو لويه لاسته راوړنه ده.
- يو وخت د دغه اثر خپرکي د بېلابېلو وړو رسالو په بڼه د بانکونو او شرکتونو له خوا پر خلکو وېشل کېدل. له دې کاره هدف دا وو چې له بې اړتيا پورونو ځان وژغورل او دغه راز له خپل معاشه د شتمنۍ د ونې زغې وکړل شي.

د ليکوال خبرې

د يوه ملت نېکمرغي د هغه د هر فرد له اقتصادي وضعيت سره تړلې ده. دا کتاب زموږ هر يوه پر ځاني برياليتوب راڅرخي. برياليتوب يانې د هڅو او مهارتونو په زور خپلو موخو ته رسېدل. د برياکيلې پوره تياري دی. کړنې مو تر فکرونو او فکرونه مو تر درک نشي غوره کېدای.

دا کتاب چې د اقتصادي کميو او ستونزو پر له منځه وړلو ليکل شوی، په مالي مسايلو د سر خلاصولو يو لارښود دی. د دغه اثر اړه موخه د داسې يوه ليد رامنځته کول دي چې د مالي برياليتوب ميان يې په مټ شتمن شي، د خپلې شتمنۍ ساتنه وکړي او له هغې پر ترلاسه شوې ګټه نوره ګټه وکړي.

په راتلونکو پاڼو کې د لرغوني بابل ښار ته سر ورايسته کوو. دا ښار د هغو اقتصادي چارو د بنسټيزې سمبالتيا د ارونو سرچينه ده چې نن سبا په ټوله نړۍ کې کارنده دي.

دا کتاب تر دې دمه گڼو ژبو ته اړول شوی او د نړۍ په گوټ-گوټ کې يې لوستونکي د اصولو او تگلارو د عملي کولو په برکت خپلو اقتصادي هدفونو ته رسېدلي، بانکي حسابونه يې لا ډک شوي او د مالي کړاوونو د له منځه وړلو توان و شوق يې زيات شوی دی. د ليکوال هيله دا ده چې دغه کتاب د نويو لوستونکو لپاره هم همدومره په زړه پورې او الهام بخښونکي وي.

ليکوال همدارنگه له هغو مديرانو او سوداگرو هم د زړه له کومې مننه کوي چې د دغه کتاب مطالب او کيسې يې خپلو ملگرو، خپلوانو، کارکوونکو او همکارانو ته کړي دي. د دغه کتاب لپاره تر ټولو غوره تبليغ دا دی چې د عمل خلک يې په کې راغلي تگلارې وستايي، ځکه هغوی د همدغو تگلارو په کارولو سره سترو موفقيتونو ته رسېدلي دي.

بابل ښار د لرغونې نړۍ تر ټولو شتمن ښار ځکه شو چې اوسېدونکي يې د خپل مهال تر ټولو لوی خانان ول. هغوی د پيسو په ارزښت پوهېدل او د مالي چارو د سمبالولو، پيسو گټلو، ساتلو او شتمنۍ د زياتولو په موخه يې خپل عايد سم وکاراوه او داسې پايلې يې ترلاسه کړې چې موږ ټول يې ارمانجن يو: د راتلونکي لپاره د عايد تامين.

جورج سامويل کلاسن

د سرو زرو ارمانجن

د بابل ښار بگی جوړوونکی بن سیر یومخ زړه ماتى او نهیلی وو. د خپل کور پر لنډه دېوال غمجن ناست او په خپله خړه-پړه جونگره کې یې سترگې یخې پاته وې. همدا یې کارځای هم وو. دا گړی هلته یوه نیمگړې بگی تر سترگو کېده.

ماينه یې څو ځله د کور په دروازه کې رابښکاره شوې او ده ته یې غلچک کتلي ول. هغې غوښتل نوموړی وپوهوي چې د خوراکي توکو زېرمه پر تمامېدو ده، باید بېرته اړه و چکوش ورواخلي او د بگی پاته کار خلاص کړي، پالیش پسې ورکړي، رنگ یې کړي او ارابې یې په چرم کې ور وپوښې. وروسته یې خپل شتمن مشتري ته وسپاري او مزدوري ځنې واخلي.

مگر هغه پنډ او متور سړي هېڅ سر نه خلاصاوه او هماغسې گنگس پر دېوال ناست وو. هڅه يې کوله په خپل تنبل ذهن يوه ډېره پېچلې او لاخواه معما حل کړي. د وچې سيمې سوځوونکي لمر يې په بې رحمۍ پر سر ځلېد. په فرات دره کې دوږخي تودوخه څه نوې خبره نه وه. د خولو لوی لوی څاڅکي يې پر تندي راپيدا کېدل او وروسته يې پر بېره سينه ورڅڅېدل. د کور تر شا يې د پاچا ماڼۍ پرته وه چې دنگ دېوالونه پر راڅرخېدلي ول او لږ ها پلو د (بل معبد) رنگين څلي اسمان ته غاړه هسکه کړې وه. د دغسې عظمت په سيوري کې د ده او ډېرو نورو خلکو ساده جونگرې بېخي خوارې ايسېدې.

بابل ښار همداسې جوړ شوی وو. د پرتم او بېوزلۍ، حيرانوونکي ثروت او شوم فقر يوه گډوله وه چې د ښار د دېوالونو په منځ کې بېله نظم و نقشي د يو او بل تر څنگ پراته ول.

که بن سير ځان ته لږ زحمت ورکولای او تر شا يې کتلاي، داسې شتمن خلک به يې په بگيو کې ناست ليدلي وای چې د خپليو په پښو سوداگرو او پښه بيلو سوالگرو تر منځ يې په تېلو او تمبو لار پرانيستله. ان خانان هم کله ناکله مجبور ول د مريانو د تېرېدو لپاره بغل ته شي او مخه ورته خوشي کړي. دغو غلامانو به د پاچا په امر د بابل د څوړندو بڼونو د خړوبولو لپاره د اوبو ډکې بوشکې پر خپلو اوږو لېږدولې.

بن سير دومره په سوچونو کې ډوب او د خپلې معما پر هوارولو بوخت وو چې نه يې د ښار شورماشور اورېد او نه يې هم پروا درلوده. يوازنی ږغ د رباب د شناخته ترنگ وو چې نوموړی يې له خپلو پوځو خيالونو راوايست. مخ يې وړ واپاوه او د خپل نژدې ملگري ربابي کوبي خندانه و جذابه څېره يې وليده. کوبي وويل:

(خدای دې په ښادۍ کړه ملگري! داسې ښکاري لکه د نعمتونو چې درباندي تمامه وي او کار ته هډو او نه يې. زه دې هم په خوشحالي خوښ یم، خو غواړم په ښکمرغۍ دې درشريک شم. هيڅکله به دې خامخا له پيسو ډکه وي،

که نو همداوس باید په خپل کارځای کې وای او کار دې کولای. خیر، زه نن شپه د ښار د مخورو مېلمستیا ته بلل شوی یم. تا ته د دې لپاره راغلم چې یو دوې افغانی^۱ په پور راکړې. بېرته به یې ډېر ژر او د مېلمستیا له پای ته رسېدو سره سم درکړم. یانې وړیا یې نه غواړم.

بن سیر په زړه تنگی ورته وویل:

(دوې افغانی که مې لرلای، هم مې په پور نشوای درکولای. سره له دې چې ته مې ډېر ټینگ ملگری هم یې، ځکه دا به په دې مانا وای چې خپل ټول هست ونیست تا ته درکړم. هېڅوک دا کار نه کوي.)

کوبي وویل:

(دا څه وايي؟ ته په خپله همیانۍ کې د سپینو زرو یوه سیکه نه لرې، خو بیا هم مجسمې غوندې بېغمه پر دېوال ناست یې؟! نو دا لویه گېده دې بیا په خشي ډکوي؟ ته هم عجیبې کوي ملگری. ستا هغه ناپایه انرژي څه شوه؟ دا دې په کوم شي چورت بند دی او که خدای په کومه ټکه اخته کړی یې؟)

بن سیر وویل:

باره ضرور به یوه خدایي ټکه وي. د پرېشانو دغه لړۍ له یوه بې مانا خوبه راپیل شوه. په خوب کې مې ولیدل چې یو ډېر ځواکمن او مخور سړی راڅخه جوړ شوی وي. تر ملا مې یوه ښکلې همیانۍ ترلې وي. پیسې یې حسابته ځنې راباسم او پر سوالگرو یې وېشم. د سپینو زرو سیکې هم پکې پرتې وي. په هغو خپلې مېرمنې او ځان ته گېنې او نور د خوښي شيان اخلم. د سرو زرو د سیکو کمی هم نه وي. د هغو په برکت مې هم د راتلونکي په اړه زړه پوره^۲ وي او هم د سپینو زرو د سیکو له خرڅولو بې پروا یم. دننه مې ډېره لویه خوشحالي احساسوله. هغه وخت که دې زه لیدلی وای، زړه ته دې نه لوېده چې هماغه زاړه خواري کښ ملگری ته گورې. زما ماینه به دې هم نه وای پېژندلې. له مخه

^۱ د اسانې پوهېدنې لپاره مې افغانۍ ولیکلې. ژباړن
^۲ پوره زړه - بېغمه زړه، دل جمع.

يې ټولې گونځې ورکې شوي او د ټېکمرغۍ له نوره تک سپين اوښتی وو. بېرته
هماغه د واده د لومړيو شپو خندانه نجلۍ ځنې جوړه شوې وه.

کوبي وويل:

ډېر خوشحالوونکې خوب دی، مگر حيران دې ته يم چې داسې يو ښه خوب
ولې بايد تا پر دېوال د يوه خواشيني بت غوندې کښېنوي؟

بن سير ورته وويل:

رښتيا هم ولې؟ لامل يې دا وو چې کله راوينښ شوم، خپله تشه کڅوړه را په ياد
شوه. دې شي انقلاب راپکې راووست. اوس غواړم پر همدې موضوع ستا سره
وږغېرم، ځکه ما و تا په اصطلاح د يوې کښتۍ سپاره يو. په ماشومتوب کې مو
يوځای پر ملايانو سبق ويلی دی، په ځوانۍ کې مو گډې لوبې سره کړي دي او
اوس دا دی په پاڅه عمر کې ډېر نژدې ياران يو. په خپله خوښه مو هره ورځ
ساعتونه-ساعتونه کار کاوه، په يوه لاس مو گټلې په دا بل مو خرڅولې. سره له
دې چې تر دې دمه مو په ژوند کې بېشمېره سيکې ترلاسه کړي او بېرته بايللي
دي، خو بيا هم بايد د شتمنېدو خوند په خوب کې وڅکو. عجيبه ده! ايا موږ له
يوه گونگي پسه سره توپير لرو؟ د نړۍ په تر ټولو شتمن ښار کې اوسو. د
سياحانو په ژبه د دنيا بل هيڅ ښار په شتمنۍ کې زموږ په هغه پسې نشي
رسېدای. شاوخوا مو ټوله پيسو نيولې ده، مگر زموږ هېڅ نصيب پکې نشته. نیم
ژوند مې پر کار و زيار تېر شوی دی. ته زما نژدې ملگری يې، دوې افغانۍ پور
راڅخه غواړې بېرته يې هم ژر راکوې. زه څه ځواب درکوم؟ ايا درته وایم چې
دا مې هميانۍ ده راشه درسره نيمه يې کړم؟ نه، ځکه خبر يم چې کڅوړه مې
لکه ستا هغې تشه-پشه ده. دا په موږ څه شوي دي؟ ولې دومره د سرو او سپينو
زرو سيکې نشو ترلاسه کولای چې زموږ د خوړو او جامو بس شي؟

اولادونو ته مو گوره! ايا اولادونه د پلرونو پر پلونو نه ځي؟ ايا زموږ اولادونه،
کورنۍ، د هغوی اولادونه او نور راتلونکي نسلونه مو بايد د طلاوو د خزانو په
منځ کې واوسي، خو خپله د وزې خوسا شيدې او ښوروا نوش جان کړي؟
کوبي سربداله وو او رد-رد يې ورته کتل. ويې ويل:

بن سیره! د ملگرتیا مو ډېر کلونه کېږي، خو تر اوسه دې داسې خبرې نه وې راته کړي.
بن سیر ورته وویل:

په دغو ټولو کلونو کې مې دغسې فکرونه، نه لرل. همداسې عادت شوی وم چې له سهاره تر ماښامه د ښکلو بگیو پر جوړولو خولې وبېوم. هغه هم داسې بگی چې هېڅوک یې ساری نشي جوړولای. په دې هیله وم چې یو نه یو وخت به مې خدای کارونو ته د قدر په سترګه وګوري او په یوه لویه ښکمرغي به مې ونازوي، خو داسې یې ونکړل. اخیر مې سر خلاص شو چې هېڅکله به داسې وهم نکړي.

همدا وجه ده چې زړه مې نیولې غوندې دی. غواړم یو مخکښ سړی شم، ځمکې او مالونه ولرم، خیالورې جامې واغوندم چې جېبونه یې له سیکو ډک وي. د دغو نعمتونو د ترلاسه کولو لپاره تیار یم خپل ټول بدني ځواک، ټول لاسي مهارتونه او بشپړ فکري قوت وکاروم او هیله من یم چې زحمتونه مې په اوبو لاهو نشي. ولې په موږ نو څه شوي دي؟ خپله پوښتنه بیا تکراروم: ولې باید له هغو نعمتونو برخمن نشو چې شتمن تر غوړونو پکې ډوب دي؟
کوبي ورته وویل:

کاشکې مې د دې پوښتنې ځواب درلودای. زه هم له خپل ژونده تر تا زیات خوښ نه یم. له رباب وهلو ترلاسه شوي پیسې مې سملاسي غیږي. د دې لپاره چې کورنۍ مې وږې پاته نشي، باید یو ځانګړی پلان جوړ کړم او د هغه له مخې ژوندچارې سمبال کړم. زما هم زړه غواړي یوه ورځ د یوه لوی رباب څښتن شم او خپل ذهن کې مې ټولې بندې نغمې ازادې او مترنمې کړای کړم. د دغسې یوه ساز په مرسته به پر داسې کمپوزونه جوړولو وتوانېږم چې هېڅکله یې هېچا ان پاچا هم - ساری نه وي اورېدلی.

بن سیر وویل:

د داسې یوه رباب درلودل ستا حق دی. په ټول بابل کې یې هېڅوک ستا غوندې خوږ او خوندور نشي وهلاي. او یو عالي رباب دغوونکی نه یوازې

پاچا، بلکې خدای هم خوشوي، مگر د دغسې يوه رباب د رانيولو پيسې له کومه کوي؟ زه و ته خو دواړه لکه د پاچا مريان، تر بېخه سپېره او غريبان يو. د ځنگولو کړنگا اورې؟ بيا راروان دي.

او دغه مهال يې د هغو نيمه بربنډو غلامانو اوږدو کتارونو ته اشاره وکړه چې د اوبو بوشکې يې پر اوږو وې او خپل له خولو ډک بدنونه يې پر هغه نرۍ لار چې له سيند څخه ځوړندو بڼونو ته غځېدلې وه، په سختۍ پورته کښول. هغوی په پنځو کتارونو کې اوږه پر اوږه سره روان ول او هر يو يې د اوبو تر يوې بوشکې لاندې چوڅ شوی وو. کوبي يوه سړي ته چې تر ټولو وړاندې روان وو، کوم بار يې هم نه لېږداوه او يوازې يوه ځنگوله يې شرنګوله، گوته ونيوله: هغه مشر يې څومره ښکلې څېره لري. داسې ښکاري لکه په خپل هيواد کې چې يو د عزت سړی وو.

بن سیر خواب ورکړ:

داسې ښايسته خلک د هغوی په منځ کې زيات دي. دنگ او د طلايي وېښتانو لرونکي يې د شمال اوسېدونکي دي. هغه خنده رويه او تورپوښته خلک يې بيا اصلاً د سهېلي سيمو دي. په ونه ټيټ او د خرمايي وېښتانووالا نارينه يې بيا له نژدې هيوادونو څخه دي. ټول يوځای له سينده مخ پر باغونو روان وي. هره ورځ، هر کال او کلونه-کلونه. راتلونکي يې هم يومخ تياره دی او د ښکمرغۍ يو کوچنی څرک نه پکې ليدل کېږي. پر بوريا ويدېری او د خورا کلکې و خرابې دودۍ ښورواخوري. کوبي! پر دغو انسانهوله حيواناتو مې سخت زړه سوځي.

- زما هم زړه پر سوځي. خو تا مې يوه شي ته را فکر کړل: هغه دا چې زموږ خپلواکو انسانانو او دغو غلامانو تر منځ ډېر توپير شته، موږ تر دوی ډېر بهتر يو. - بېخې سهې وايې کوبي! که څه هم دا يو ډېر بېخونده سوچ دی، خو بيا يې هم ظاهروم: په هېڅ وجه بايد داسې نشي چې کلونه-کلونه د غلامانو په شان ژوند وکړو. کار-کار او کار، مگر بيا هم ځای پر ځای ولاړ يو او هېڅ مخ ته ولاړ نشو.

کوبي ترې وپوښتل:

ايا داسې نشو کولای چې د شتمنو خلکو د طلا گټلو چل زده کړو او بيا خپله
هم هماغه لار واخلو؟
بن سیر ځواب ورکړ:

ښايي په دې کار کې داسې يو راز نغښتی وي چې بايد ولټول شي او د موندلو
لپاره يې پوه خلک وپوښتل شي.
کوبي ورته وويل:

همدا نن مې زموږ پخوانی ملگری ارکاد وليد چې په خپله طلايي بگۍ کې
ناست وو. په پوره ډاډ سره ويلای شم چې ان زما خوارې خبرې ته يې سم وهم
نه کتل. البته د هغه د سويې خلک ښايي نوموړی پر حق وگڼي. لاس يې راته
پورته کړ چې خلک يې وويني او ووايي چې د کوبي په شان يوه خوار مطرب
ته يې خندلي دي، انډيوالي يې ورسره پاللې او پوښتنه يې پر کړې ده.
بن سیر په حيرانتيا وويل:

ويل کېږي چې هغه د بابل تر ټولو شتمن سړی دی!
کوبي ځواب ورکړ:

دومره شتمن چې وايي پاچا د خپلې خزانې د سمبالولو په چارو کې مرسته ځنې
غواړي.

بن سیر يې خبرې ورغوځې کړې:

دومره شتمن چې که يې يوه شپه د ليدلو لپاره کور ته ورشم ډارېرم چې هسې نه
نابره يې د پيسو پر يوه کڅوړه وخېژم.

کوبي په ملامتونکې انداز ورته وويل:

هسې خوشي گله يې. خپله شتمني څوک په ورسره بښته کې نه گرځوي. خدای
دې وکړي چې بښته به هر څومره پنډه نه وي، مگر چې سره زر ور روان نه وي،
ډېر ژر تشېږي. ارکاد ته داسې گټه راروانه ده چې تل يې بښته ډکه ورساتي او
هر څومره چې ځنې خرڅوي اغېز نه پر کوي.

بن سیر يودم وويل:

ښه نو اصلي کيسه په عايد کې ده. د داسې يوه عايد ارمان لرم چې همېشه مې
جېب ته راروان وي هغه که زه پر دېوال ناست يم او يا په سفر کې يم. ارکاد ته
خامخا مالومه ده چې يو انسان څنگه او له کومې لارې عايد لرلای شي. ستا په
خيال هغه به ما غوندې لټ ته دا چل ور وښيي؟

کوبي ځواب ورکړ:

زه فکر کوم ارکاد به خپل زوی نوماسير ته هم دا چل خامخا وربښودلی وي. ايا
هغه کس دی نه وو چې نینوا ته ولاړ او لکه په قهوه خانه کې چې خلکو ويل، د
پلار له مرستې پرته د هغه ښار تر ټولو شتمن سړی شو؟

د بن سیر په سترگو کې يوه نوې رڼا وځلېده:

کوبي! ستا خبرو مې ذهن ته يو نادر فکر راووست. زما په خيال له خپل يوه
پخواني انډيوال څخه د لارښوونې طلب څه بده خبره نه ده. بل دا چې ارکاد تل
يو ښه ملگری پاته شوی دی. څه پروا لري که نن زموږ جېبونه د باز د يو کلني
ځالې په شان تش-تور دي. راځه وخت به نه ضايع کوو. په دې مې سخت
طبيعت خټه دی چې ښار مو طلاوو پر سر اخيستی دی، خو موږ هېڅ نه لرو. زه
غواړم شتمن شم. راځه ارکاد ته ورشو او د عايد په لاس راوړلو چل ځنې
وېښتو.

کوبي ورته وويل:

بن سیره! خبرې دې له زړه راوړي. ستا دغې وروستۍ خبرې مې د سترگو پر
وړاندې يوه نوې درېځه پرانيسته. په دې وپوهېدم چې موږ ولې هېڅکله نه يو
شتمن شوي؛ دا په دې خاطر چې د دې کار هڅه مو نه ده کړې. ته له خپل
مسلك سره مينه لرې او ټول کوښښ دې پر دې کړی چې د بابل د ښار تر ټولو
کلکې بگۍ جوړې کړې. په دې لار کې دې بېحده زياته هڅه کړې او همدا
دغې موخې ته رسېدلی هم يم. نو گواکې په هر څه کې چې مو هڅه کړې ده،
پکې کامياب شوي يو. د همدې کار له امله خدای هم راڅخه خوښ دی. اخير
مو دا دی داسې يوه رڼا تر سترگو شوه چې لمر غوندې تېزه ځلېږي. دغه رڼا مو

د بابل خان / ۱۹

اړباسي چې د لا نېکمرغه کېدو لپاره بايد لا زيات شيان زده کړو. د دغه نوي درک په زور کولای شو خپلو هیلو ته د رسېدو نورې ښې ښې لارې ومومو. بن سیر ورته وویل:

درځه همدا نن ارکاد ته ورشو. که دې خوښه وي خپل د ماشوم سرب یو څو نور ملگري به هم راسره ملگري کړو، ځکه د هغوی ژوند-ژواک هم زما و ستا تر هغه چندانې بهتر نه دی او ښایي د ارکاد له پوهې یو څه گټه واخلي. کوبي وویل:

ته تر موږ ټولو هوښیار یې او په همدې وجه دې ملگري هم ډېر دي، نو لکه څنگه چې دې وویل همدا نن ارکاد ته ورځو او څو نور یاران هم راسره بیایو.

د بابل تر ټولو شتمن سړی

يو وخت د بابل په لرغوني ښار کې د ارکاد په نوم يوه خورا شتمن سړي ژوند کاوه. د نوموړي د شتمنۍ اواز د هغه مهال د نړۍ تر گوټ گوټه رسېدلې وه. هغه همدارنگه په سخا او خرابات کې هم غټ نوم درلود. په خيرات او صدقه کې يې ساری نه وو. د خپلې کورنۍ پر وړاندې د لوی زړه څښتن وو. په ځان يې هم له خلاصه لاسه پيسې لگولې، خو له دې سره سره يې هم هر کال شتمني لا پيسې ډېرېده او د دخل^۱ پيسې يې تل د لگښت تر هغو زياتې وې. يوه ورځ يې د ځوانۍ ملگري ورغلل او ورته وېي ويل:

اې ارکاده! ته تر موږ ټولو شتمن او د بابل لوی خان شوې. په داسې حال کې چې موږ د خپل ژوند د بقا لپاره له قسمت سره ډغرې وهو. ته کولای شې تر ټولو ښکلې جامې واغوندې او نايابه خواږه وخورې، خو موږ ته بيا ځانونه هله غټ تورزان ښکاري چې د خپلې کورنۍ لپاره ايله يو فقيرانه خوراک او پوښاک برابر کړو. داسې وخت هم وو چې تا زموږ سره هېڅ توپير نه درلود. تا او موږ ټولو پر يوه ښوونکي درس ويلی او پر يوه ځمکه مو لوبې کړي دي. ته نه په درس او نه ورزش کې تر موږ تکړه وې او نه هم تر موږ غوره او دروند

^۱ دخل Dakhil د هغه مېز هغه جعبه چې پيسې پکې ساتل کېږي.

ښاري وې. تر کومه ځايه چې زمور يادېږي او ويلاى شو، ته په خپلو کارونو کې نه تر مور زيات زيارکښ وې او نه هم ژمن، نو څنگه بيا ته قسمت له مور له دومره بېل او د ژوند په داسې ښو ډاليو ونازولې، په داسې حال کې چې مور له دومره وړتياوو سره سره داسې بې برخې پاته شوو؟

ارکاد بېله ځنډه او په يو ډول اعتراضه انداز وويل:

که تاسې زمور له ځوانۍ څخه بيا تر دې دمه د تېرو شويو کلونو په اوږدو کې تنگلاسه ژوند کړى او لږ رزق مو گټلى دى، لامل يې دا کېدای شي چې يا مو د شتمنېدو قوانين نه دي پېژندلي او يا مو هېڅ ورته پام شوى نه دى. د برخليک دغه لاس يو خبيس شيطان دى چې نه يوازې دا چې هېڅکله چا ته خیر نه رسوي، بلکې سرچپه لگيا وي د هغو کسانو کار ورخرابوي چې وړيا او بې زحمته پيسې يې گټلي وي.

همدا شيطان تل په هغو بدخړخو او عياشو انسانانو پسې گرځي چې د اصراف له امله ډېر ژر خپلې شتمنۍ بايلي او له گټو داسې هوسونو او بدو عادتونو سره پر ښوى ډاگ پاتېږي چې بيا يې تر عهده نشي وتلاى. ځينې داسې کسان هم شته چې دغه شرير ذات پر مهربانېږي او په سرانېو^۱ و رزילו انسانانو يې بدلوي. دغه ډله بيا پر خپله شتمني بهرېږي او نه يې خرڅوي، ځکه پوهېږي چې که يې ولگوي بهرته يې گټلاى نشي. دوى همدارنگه د لاره وهونکو او غلو له ډاره يوه پوچ، ځوروونکي او بدمرغ ژوند ته پناه وړي. ښايي داسې خلک هم وي چې کولای شي پر بادراوړو پيسو پانگونه وکړي، زياتې يې کړي او د خوښو او راضي ښاريانو په توگه ژوند وکړي. خو د هغوى شمېر بېخي کم دى او ما يې يوازې د نورو له خولې کيسې اورېدلي دي. که تاسې د ميراث په زور د ناڅاپه شتمنو شويو وگړو ژوند ته پام وکړئ زما خبرې به مو زړه ته ولوېږي.

ملگرو يې ومنله چې د ارکاد نظر سم دى. دوى هم دغسې کسان پېژندل چې د ميراث له برکته يودم خانان شوي ول. له نوموړي څخه يې وغوښتل چې د خپل بې حساب ثروت د گټلو راز وروښيې.

هغه خپلې خبرې وغځولې:

په ځواني کې مې شاوخوا سترگې وغځولې. گڼ خوښوونکي او نېکمرغه کوونکي شيان مې وليدل او پوه شوم چې که شتمني ولرم اسانه يې ترلاسه کولای شم. شتمني ځواک دی او په زور يې ډېر کارونه کېدای شي. په پيسو د کور لپاره قيمتي شيان رانيول کېدای شي، ليرې او اوږده سمندري سفرونه په کېدای شي، طلايي گېڼې او قيمتي ډبرې په پېرل کېدای شي، ان ډېر لوی او شانداره عبادتخايونه هم په جوړېدای شي. ډېر نور داسې کارونه په کېدای شي چې د جسمي هوساينې او اروايي خوښۍ لامل گرځي.

کله چې مې په دغو شيانو سر خلاص شو له ځان سره مې وويل چې بايد د ژوند له نېکيو او ډاليو څخه خپله ونډه واخلم. نور بايد هغه کس ونه اوسم چې په يوه گوښه کې ناست وي او له ليرې څخه د نورو مزو و چرچو ته ځورېږي. نور به نه ارزانه جامې اغوندم او نه به فقيرانه ژوند کوم، بلکې تر غوندې به ورځم او دغه له نعمتونو ډک سترخان ته به پلټی وهم. تاسې مې پېژنئ چې هم مې پلار يو غريب کارگر وو او هم مو کورنۍ غټه وه، له همدې وجې مې د يوه پام وړ ميراث هيله هم نشوای کولای. له بلې خوا مې ستاسې د مخکنۍ خبرې په تاييدنه کومه فوق العاده وړتيا لرله او نه هم تر حد زيات څيرک وم، نو مې له ځان سره وويل چې خپلو هيلو ته د رسېدو لپاره مطالعې او وخت ته اړتيا لرم. وخت هغه څه دی چې هر څوک يې ښه پرېمانه لري. تاسې هر يوه يو عالم داسې وخت بېځايه تېر کړی چې کولای مو شول زيات شته پکې ترلاسه کړئ، مگر ومنئ چې دمگړی له کورنيو پرته بل هېڅ د ناز او وياړ ارزښت نه لري.

اوس به راشو مطالعې ته. که مو يادېږي يو وخت زموږ يوه هوښيار ښوونکي راته وويل چې پوهه پر دوه ډوله ده:

يو يې هغه شيان راښيي چې زده مو نه دي بل يې بيا دا را زده کوي چې څښي مو نه دي زده.

له همدې امله مې هوډ وکړ چې د شتمنېدو راز کشف کړم او کله چې مې دا کار وکړ، نو مې همدا خپله دنده وگرځوله او په ډېره لېوالتيا مې مخ ته يووړه. د

عقل غوښتنه هم دا ده چې د لمر د ځلېدو پر مهال د هغه له رڼا خوند واخلو،
ځکه هسې هم د ارواوو دنيا ته ورستنېږو او هلته ډېرې وېروونکې تيارې راته
گوري.

اخير مې د ثبت په دفتر کې د کاتبې دنده ونيوله. هلته مې کار دا وو چې
هره ورځ پر ختینو لوحو شيان حک کړم. معاش يې کم، خو کار يې بېحده
دروند وو. اوونۍ-اوونۍ، مياشتې-مياشتې او ان کلونه-کلونه مې خولې تويولې،
مگر کومه ارزښتناکه لاسته راوړنه مې نه لرله. ټول عايد مې پر خوړو، جامو،
خيرات او ځينو نورو وېرو شيانو لگېد چې اوس مې ذهن ته نه راځي. پاته دې نه
وي چې هغه له ځان سره کړي هوډ مې هېڅکله لمن نه خوشي کوله.

يوه ورځ دفتر ته صراف القميش راغی، د نهم قانون د نیمې برخې د حک
کولو سپارښت يې راکړ او راته ويې ويل:
زه دوې ورځې وروسته راځم. که دې تيار کړی وو دوې ميسي سيکې انعام
درکوم!

ډېر تېز کار مې پر وکړ، خو هغه ډېر اوږد وو او کله چې القميش راغی لا
خلاص شوی نه وو. سخت غوسه شو. که يې غلام وای خامخا يې ټينگ
ډبولم. اما زه پوهېدم چې د ښار د حاکم له خوا د دې کار اجازه نه لري، نو ځنې
ډارېدم هم نه. ورته ومې ويل:

القمیشه! ته ډېر خان يې. ما ته ستا غوندې شتمېدو چل راوښيه. زه ژمنه درسره
کوم چې ټوله شپه به د دغو لوحو پر کيندلو تېره کړم او د سهار تر لمړخاتو
پورې به يې خلاصې کړم.

هغه راته موسکې شو او ويې ويل:

سره له دې چې ته يو رند او سپين سترگی انسان يې، زه بيا هم دا سودا درسره
کوم.

هغه شپه تر سهاره پر حکاکۍ بوخت وم. د زيات کار له امله مې ملا درد
واخيست، د پيلته يې څراغ د لوگي بوی سرخوړی راواچاوه او د سترگو ليد مې

کمزوره شو، مگر ما بیا هم لاس ونه دراوه. لمرخاته مهال چې القمیش راغی
لوحي تیارې وې. ورته ومې ویل:
اوس نو ته پر خپله ژمنه ودرېره!

په مهرباني يې وویل:

زویه! موږ معامله سره کړې وه او تا خپله برخه کار وکړ. زه هم پر خپل قول
درېدو ته تیار یم او کوم راز چې دې راڅخه غوښتی وو درښیم یې. زه مخ پر
بوداتوب روان یم؛ سپین رېرو ته طبعاً ډېر رغېدل خوند ورکوي او کله چې یو
ځوان د سلا لپاره ورته راشي، د خپل ټول ژوند پوهه ورسپاري. مگر ځوانانو ته
ډېر کله د زړو خلکو پوهه هم زړه ښکاري او فکر کوي چې اوسمهال چندانې
په درد نه خوري. خو ستا دې پام وي چې د نن څلېدونکي لمر هم هماغه لمر
دی چې ستا د پلار د زېږېدو پر وخت څلېد او همدغه لمر به دې د وروستي
لمسي د مړينې په ورځ هم څلېږي.

د ځوان افکار هغې رڼا ته ورته دي چې صرف مخې ته پرته لار روښانوي
کتیمت لکه له یوه ستوري وار شوې څلا چې د اسمان یوه کوچنۍ برخه ځلوي.
لیکن د بودا عقل بیا هغه ستوري ته ورته دی چې بېله کوم بدلونه شاوخوا رڼا
خپروي او همدا وجه ده چې سمندري مسافر د خپلې لارې په پیدا کولو کې
باور پر کوي. نو زما خبرو ته ښه په څیر غور شه، کنه هغه حقیقت به ونه مومي
چې زه یې درته ویل غواړم او د ټولې شپې خوارۍ به اوبووړې په نظر درشي.
دغه شېبه یې د پنډو ورځو تر شا مکارې سترگې راپکې ښخې کړې او په
ورو او درانه ږغ یې راته وویل:

د شتمنېدو چل مې هله زده کړ چې پوه شوم د عاید یوه برخه زما خپل حق دی
او باید ویې ساتم. ته هم همداسې وکړه.

له دې سره سم یې خپلې اغېزناکې سترگې راپکې وگنډلې او غلی شو.

ترې ومې پوښتل:

بس همدا؟

ویې ویل:

زما دغه خبرې کولای شي د یوه چوپان زړه د صراف په زړه بدل کړي.
ورته ومې ویل:

ولې زما ټول عاید زما خپل نه دی او د ځان لپاره یې نشم ساتلای؟
ځواب یې راکړ:

نه داسې نه ده! ولې ته په خیاط جامې نه گنډې؟ بوټونه نه رانیسې؟ ډوډۍ نه خورې؟ او ایاپه بابل ښار کې وړیا ژوند کولای شي؟ د تېرې میاشتې له معاشه څومره پیسې درپاته دي؟ د تېر کال له عایده څو درپاته دي؟

اې د خدای ساده! تا له ځان پرته نورو ټولو ته خپله-خپله ونډه ورکړې ده. ته په حقیقت کې لگیا یې د نورو لپاره زحمتونه گالې. تر دې خو دا ښه ده چې غلام شي او د هغو پیسو په بدل کې کار وکړې چې د جامو او خوړو لپاره درکول کېږي. که تا د خپل عاید لسمه برخه سپمولای، لس کاله وروسته به دې څومره شته لرلای؟

ریاضي مې لا پوره له یاده نه وه وتلې، ځواب مې ورکړ:
د یوه بشپړ کال د عاید په اندازه!

راته ویې ویل:

صرف نیم حقیقت دې ووایه. هره سپمولې طلايي سیکه د یوه غلام په شان کار درته کولای شي، د هغې له برکته هره گټلې میسي سیکه بیا د هغې اولاد بلل کېږي چې دغه یوه هم په عین حال کې ستا یو بل غلام دی او خدمت درته کولای شي. که غواړې شتمن شي باید خپلې سپمولي سیکې په کار واچوې، د هغو اولادونه هم باید پر چل راوړې چې پیسې دې دوه برابره شي او د زړه کچې ته دې ورسېږي.

زیاته یې کړه:

ته به ښايي داسې انگېرې چې زه دې غولوم او د تېرې شېبې خواړۍ دې په اوبو لاهو شوي دي، مگر که هوښیار وي او زما په خبرو کې پټ حقیقت دې وموند، وبه پوهېږې چې زما د دغو خبرو ارزښت ستا تر زحمتونو زرگونه ځله لوړ دی.

ستا د عايد يوه برخه ستا خپل حق دی او بايد د ځان لپاره يې پټه کړې.
عايد که دې هر څومره کم هم وي، بيا به هم لسمه برخه ځنې سپموي. البته که
تر دې زياتې پټوې، ستا خپله خوښه ده. د هر معاش تر اخيستلو وروسته خپله
ونډه تر هر څه لومړۍ بېله کړه او پاته پيسې پر خپليو، جامو او نورو اړتياوو
ولگوه. دغه راز خيرات او صدقه هم له ياده مه باسه.

لکه څنگه چې ونه له يوه دانه تخمه رازېږي، همداسې شتمني هم له کمو
پيسو راپيدا کېږي. لومړۍ سپمولې ميسي سيکه هماغه تخم دی چې د شتمني
ونه ځنې راشنه کېږي. هر څومره چې يې ښه روزنه و پالنه کوي هغومره ښه
لوېږي او هر څومره ژر چې يې وکړي، هغومره وختي پر مېوه راځي او تر
سيوري لاندې يې دمه کېدای شي.

تر دغو خبرو وروسته يې لوحې ورسره واخيستې او ولاړ.

په لارښوونو کې مې يې ډېر سوچونه ووېل، معقولې او پرځای راته
وېرېښېدې. هغه وو چې د دغې تگلارې ازمايلو ته مې لستونې رابډه وېل. تر
هغې ورځې وروسته مې له هرو گټلو لسو ميسي سيکو څخه يوه ساتله. جالبه دا
وه چې په ژوند کې مې هېڅ کمۍ هم نه احساساوه. توپير دومره نه وو چې
رabanدي وغمېږي. خو کله چې مې سپمولې شتمني مخ پر ډېرېدو شوه، اکثره به
يې د يوې برخې د خرڅولو وسوسه رالوېده او زړه به مې راته ويل چې ښار ته
له فنيقيي څخه پر اوبنانو يا کنښتو کې راوړل شوي ځينې په زړه پورې شيان
رانيسم، مگر بېرته به مې شيطان ولاحوله کاوه.

د القميش له نصيحتو دوولس مياشتې تېرې شوي وې چې نوموړی مې يوه
ورځ بيا ليدنې ته راغی او ويې ويل:

زويه! ايا تېر کال دې لږ تر لږه د خپل عايد لسمه برخه ځان ته پټه کړې ده؟
په غرور مې ورته وويل:

بلې مشره! همداسې مې کړي دي.

په داسې حال کې چې څير څير يې راته کتل، ويې ويل:

ډېر ښه! نو په دغو پيسو دې څه کړي دي؟

د بابل خان/ ۲۷

خښتال ازموړ ته مې ورکړې. نوموړی په یوه سمندري سفر روانېد او راته وېې ویل چې په دغو پیسو به له فنیقيې څخه جواهرات را رانیسي او دا چې هغه ډول جواهرات بابل کې کم پیدا کېږي، وبه یې پلورو او گټه به یې سره نیمه کړو. هغه په غوسه شو او وېې ویل:

بېعقلان باید عبرت واخلي. تا ولې د جواهراتو په اړه د یوه خښتال پر پوهه باور وکړ؟ ایا د ستورو په باب د مالوماتو ترلاسه کولو لپاره نانواي ته ورځې؟ نه، ولا چې یوه ستورپېژندونکي ته به ورځې. که هوښیار وې نو سر به دې خلاص شوی وي چې سپما دې اوبو یووړه. د شتمنی ونه دې په خپلو لاسونو له پېڅه وکښله. اوس باید یوه بله ونه کښېنوي او تلاښ دې له سره راوښلوي. دا وار باید د جواهراتو په اړه یو اړوند سوداگر وپوښتي او همدارنگه د پسونو په هکله مالومات له یوه چوپان څخه واخلي. سلا هغه څه ده چې تل وړیا ورکول کېږي، مگر یوازې و یوازې باید تر ټولو ارزښتناکه او غوره هغه عملي کړل شي. څوک چې د پانگونې په هکله یو بې تجربې کس پوښتي، د گټې او زیان پته یې هم باید د خپل لاس گټلو پیسو په بدل کې ولگوي.

دا یې وویل او پر خپله مخه ولاړ. همداسې هم شوه لکه ده چې ویلي ول، ځکه د فنیقيې اوسېدونکي ډېر رزیل خلک دي او د جواهرو پر ځای یې بې ارزښته ښیښې پر تېرې کړي وې چې له ورايه د اصلي جواهرو غوندې ښکارېدې. د القمیش له لارښوونې سره سم مې بیا د خپل عاید د لسمې برخې ساتلو ته ملا وتړله او دا چې اوس ورسره روږدی شوی وم، گران کار نه راته ایښد.

دوولس میاشتې وروسته نوموړی بیا راغی او راڅخه وېې پوښتل: زما و ستا تر وروستۍ لیدنې راوروسته دې څه پرمختګ کړی دی؟

ځواب مې ورکړ:

خپله برخه مې پوره او سمه وساتله، راغونډه کړې شتمني مې د آگار په نوم یوه سپرجوړوونکي ته ورکړه چې برونز په رانیسي او هر څلور میاشتې یو ځل گټه حساب او زما برخه ځنې راکړي.

ويې ويل:

ډېر ښه. نو په گټه به څه وکړې؟

داسې يوه مېلمستيا به په جوړه کړم چې عسل او خوشبويه کيک او شراب به پکې پراته وي. بل به ځان ته د سور بخمل جامې وکړم او د سپرلي لپاره به يو ځوان خر په رانيسم.

القميش مې پر خبرو وخنډل او ويې ويل:

ته چې د خپلو سپمولو پيسو اولادونه خورې، نو له هغوی څخه بيا د خدمت هيله څنگه کوي؟ او څنگه تمه لرې چې هغوی دې بيا نور ماشومان وزېروي او هغه دې هم ستا چوپړ ووهي؟ ته بايد لومړی د طلايي مريانو يو لښکر جوړ کړې او تر هغه وروسته لويې مېلمستياوې وکړې، هله به بيا پښېمانه هم نشي. دا يې وويل او ولاړ.

دوه کاله وروسته چې مې کله ليدنې ته راغی د مخ گونځې يې ژورې شوي وې او سترگو يې هم هغه مخکنی ځلا نه لرله، ځکه ورو-ورو مخ پر بوداتوب روان شوی وو. راته ويې ويل:

آرکاده! ايا اوس دې هغه اندازه پيسې گټلي دي چې په زړه کې دې وې؟
او ما ځواب ورکړ:

نه، هومره لا نه دي چې ما يې هيله لرله، مگر دومره شوي دي چې ورځ په ورځ زياتېږي او گټه يې هم نوره گټه پسې کوي.
ايا بيا هم د خښتمال پر مشورو غور نيسي؟
که د خښتو موبنلو په اړه وي، هو!

ويې ويل:

آرکاده! درسونه دې خورا ښه ياد کړي دي. لومړی دې زده کړل چې تر خپل عايد په کمو پيسو ژوند وکړي. بيا دې دا زده کړل چې يوازې د پوهې او تجربې له څښتنانو سره بايد سلا وشي او په پای کې دې د طلايي سيکو د پر کار اچولو چم زده کړي.

تا د پیسو گټلو لار پېژندلې او د شتمنی ساتلو او هغې د کارولو چل دې زده کړې دی، نو د دې وړ یې چې یو مسوولیت دروسپارم. گوره! زه مخ پر زړېدو یم. اولادونه مې یوازې د پیسو خرڅولو په فکر کې دي، له گټلو سره یې هېڅ لېوالتیا نه لري. جايدادونه مې بېخې زیات دي او بېرېرم په سمبالولو کې یې پاته راشم. که ته نیپور ته ولاړ شې او د هغه ځای د جايداد څارنه مې وکړې، راسره شریکوم دې او په شتمني کې مې برخه درکوم.

نیپور ته ولاړم او د نوموړي د پراخ جايداد ساتنې ته مې اوږه ورکړه.^۱ دا چې هم ډېر زیارکښ وم او هم مې پورتنی درې درسونه ښه زده کړي ول، نو د القمیش د شتمنی ارزښت مې خورا وړلوړ کړ. مالومداره چې زما خپله ونډه هم ورسره زیاته شوه. څه وخت وروسته د نوموړي روح د تیارو نړۍ ته وکوچېد، د یوه مخکې له مخکې لاسلیک شوي هوکړه لیک له مخې یې په پاته شونو کې هم غوښنه برخه راوړسېده.

همدلته د آرکاد کیسه خلاصه شوه. د نوموړي تر چوپېدو وروسته سملاسي یوه ملگري ورڅخه وپوښتل:

بختور وې چې القمیش خپل وارث کړې.

بختور په دې وم چې له القمیش سره تر پېژندنې وړاندې مې د شتمنېدو هوډ کړی وو. څلور کاله مې پرله پسې د خپل عاید لسمه برخه وسپموله؛ ایا دا د یوې رڼې او ټاکلې موخې د لرلو ښکاره ثبوت نه وو؟ که یو کب نیوونکی کلونه-کلونه د کبانو د خوی-بوی او چال-چلند په اړه مطالعه وکړي او د باد له بدلون سره سمندر ته د دام غورځولو چل و لوری-لودن مالوم کړي، ایا تاسې یې بختور بولئ؟ بخت د خدایانو^۲ له ډلې څخه یو مغرور خدای دی، پر هر چا خپل وخت نه لگوي او یوازې هغو کسانو ته ورځې چې د ده ښه هرکلي ته تیاری ولري.

یوه بل ملگري ورته وویل:

^۱ یو شي ته اوږه ورکول - پر غاړه اخیستل، مسوولیت منل.
^۲ دا تر اسلام ډېره مخکې پېښه شوې کیسه ده. ژباړن

په اصل کې ستا هوډ ډېر غښتلی دی، ځکه د یوه پوره کال لاسته راوړنه دې وبایلله، مگر بیا هم نهیلی نشوې، نو ته یو غیرعادي انسان یې. آرکاد په پیغورانه انداز ورته وویل:

غښتلی هوډ! څه بې مانا خبره. ایا ستا په خیال ځواکمنه اراده انسان ته د هغه بار د اوچتولو توان ورکولای شي چې اوبښ یا غوايي یې نشي ښورولای؟ د ځواکمنې ارادې مانا دا ده چې یوه ثابته او نه بدلېدونکې موخه وټاکو او هغې ته د رسېدو لپاره ځینې کارونه پر ځان واجب وگرځوو. کله چې ان یو ډېر وړوکی کار هم انتخابوو، خامخا یې باید وهم کړو. کنه نو څنگه به پر ځان د یوه ډېر مهم او ستر کار تر عهدې وتلو باور وکړای شو؟

د بېلګې په توګه که زه له ځان سره عزم وکړم چې «هر ځل پر پُل د تېرېدو پر مهال به د رېګو یوه دانه رااخلم، سیند ته به یې غورځوم او دا کار به سل ورځې پرله پسې کوم.» نو خپله دغه پرېکړه باید حتماً عملي کړم. که فرضن شلمه ورځ مې له یاده ووزي، نو له ځان سره باید ونه وایم چې «پروا نه لري سبا به بیا دوې دانې رېګ سیند ته وغورځوم. څه خبره ده؟» بلکې هماغه شېبه باید بېرته ور روان شم او یوه دانه رېګ سیند ته واچوم. د دغې کړنې په کولو سره ځان ته دا نه وایم چې «آرکاده! دا یو بې گټې کار دی. سیند ته د یوه دانه رېګ په غورځولو دې لاس ته څه درځي؟ یو ډک موټ رېګ راواخله او ور ویې غورځوه، یو دم ځان ترې بې غمه کړه.» نه! نه داسې خبره کوم او نه هم داسې کار. هر وخت چې کومه دنده اخلم، په سر یې هم رسوم. خو هڅه کوم ډېر سخت و نه عملي کېدونکې کار انتخاب نکړم، ځکه زه یو ارام غوښتونکی سړی یم.

یوه بل ملګری پر خبرو راغی او ویې ویل:

که ستا دا خبرې رښتیا وي-چې له منطقي پلوه همداسې برېښي هم-او سړی دومره اسانه شتمنېدای شي، نو که هر څوک دغه لار عملي کړي د ځمکې پر مخ به د ټولو لپاره کافي شته پاته نشي.

آرکاد ځواب ورکړ:

هر ځای چې د انسانانو هڅه او کوښښ روان وي، همالته شته هم ډېرېږي. فرض کړه یو شتمن سړی ځان ته یوه نوې ماڼۍ جوړوي. ایا پر هغې لگېدلې پیسې یې خاورې کېږي؟ نه! سهې ده چې د هغو یوه برخه به خښتال، بنا، مزدور او نور کاریگر وړي، مگر ایا ماڼۍ تر بشپړېدو وروسته په هماغه بیه نه ارزي؟ او ایا د هغې ځمکې ارزښت نه لوړېږي چې دا پر ودانه شوې ده؟ لڼه دا چې شتمني په جادويي ډول زیاتېږي او هېڅوک یې د وروستي حد وړاندوینه نشي کولای. ایا همدا د سمندري سوداګرۍ له برکته نه ده چې فنیقیانو پر وچو او بې ثمره ساحلونو ښکلي ښارونه ودان کړي دي؟ له حاضرانو څخه یوه بل کس وویل:

موږ عمرخوړلو ته دې لارښوونه څه ده، نه ځوانان یو او نه مو هم جېبونه ډک دي. نو څنگه کولای شو ځانان شو؟

تاسې هم د القمیش له حکمت سره سم عمل وکړئ او له ځان سره وواياست «زما د عاید یوه برخه زما خپله ده او باید ویې ساتم.» سهار لمرڅاته چې له خوبه راویښېږئ همدا خبره وکړئ. ماپښین یې بیا درپه یاد کړئ. د شپې یې یو ځل بیا په ذهن کې دروگرځوئ. د ورځې په اوږدو کې یې هر یو ساعت وروسته له ځان سره تکرار کړئ چې پر مغزو مو منګولې درښخې کړي؛ کټمټ لکه د اسمان پر مخ چې په اورورینو تورو لیکلې وي.

ځان د همدغې نظریې تر اغېز لاندې کړئ. په ذهن یې درنښاسی او کوپړی مو په ډکه کړئ. وروسته ځان ته یوه مناسبه ونډه په پام کې ونیسئ، خو باید د عاید تر لسمې برخې مو کمه نه وي. که اړتیا وه ځینې لګښتونه مو راکم کړئ، مګر په هېڅ وجه مو خپله برخه مه لږوئ او تر هر څه وړاندې یې بېلوئ. ډېر ژر به داسې یوه خزانه ووينئ چې یوازني څښتنان یې تاسې یاست او له همدې امله به یو بې جوړې و خوندور احساس غځونې درپکې وکړي. څومره چې دغه خزانه پرسېږي هغومره به مو خوښي او هیجان ورسره زیاتېږي. په ژوند کې به یوه نوې خوښي تجربه کړئ. اوس به نو د هغې خزانې د لا لویولو لپاره نورو

هڅو ته لاس واچوئ او کله چې مو له دې لارې عاید زیات شو، له هماغه اضافه عاید هم د ځان لپاره لسمه برخه بېله کړئ.

په همدې ډول د خزانې د مزدوروو چل زده کړئ چې د یوه غلام غوندې چوپړ درته ووهي. د هغې اولادونه او د هغې د اولادونو اولادونه هم مجبور کړئ چې کار درته وکړي.

خپله راتلونکې هم له یاده مه باسي. عمر خوړلو وگړو ته وگورئ او یاد ولرئ چې یوه ورځ به تاسې هم د هغوی په شان یاست. پانگونه ډېر په احتیاط سره وکړئ چې له لاسه درڅخه ونوزي. د گټې ارزښت لکه سمندري حوره^۱ Siren داسې غولوونکې دی چې اواز یې زړه وړي، خو پایله یې له لویو تیرو سره له ټکر او پښېمانۍ پرته بل څه نه ده.

ستاسې کورنۍ په هېڅ وجه نه غواړي چې خدای مو خپلې دنیا ته وروبولي. د هغې د خوښ ساتلو لپاره دوامداره سپما وکړئ. په دې تمه مه اوسئ چې یوه ورځ به نابره ډېرې پیسې په گوتو درشي او ورته نذرانه به یې کړئ، ځکه دا کار عقل نه مني.

له هوښیارو او باتجربه خلکو سره سلا وکړئ. له داسې کسانو څخه لارښوونه وغواړئ چې تل یې له پیسو سره سروکار او همدا یې دنده وي. زه وغولېدم او پر خښتال ازمور مې باور وکړ، مگر که تاسې د مالي چارو تکړه کارپوهان وپوښتنئ دا کانه^۲ به درونشي. لږه خو ډاډمنه گټه په کراتو-مراتو تر زیاتې خو خطرناکې هغې غوره ده.

تر څو په دې نړۍ کې یاست له ژونده خوند واخلي. مه تر حد زیات ځان ستړی کوئ او مه هم بېخي ډېره سپما کوئ. له کومې سختۍ او فشار پرته د خپل عاید لسمه برخه پټوئ او پر همدې قناعت وکړئ. له عاید سره سم لگښت

^۱ په یوناني اسطورو کې Siren یا سمندري حوره یو موجود دی چې نیمه لوړه تنه یې د ښکلي پېغلې او لاندنۍ هغه یې کب دی او په خپل زړه وړونکي اواز سمندري مسافر گمراه کوي.

^۲ کانه-چل.

وکړئ. مه سرانښتوب^۱ کوئ او مه هم د پیسو پر لگولو وېرېږئ. ژوند هله خوږ او شتمن وي چې سړی ارزښتناک او خوښوونکي شيان ولري.

ملگرو له آرکاده مننه وکړه او ولاړل. ځینې یې غلي ول، ځکه د نوموړي خبرو گنگس کړي ول او سړي یې نه په خلاصېد. ځینو نورو بیا نیرکه پر کوله او ویل یې دومره شتمن سړي ته نه ښايي زموږ غوندې غریبانو سره بانديار وکړي. خو د ځینو په سترگو کې یوه نوې ځلا لیدل کېده. هغوی پوهېدلي ول چې القمیش هغې خونې ته د دې لپاره څو ځله ورغلی وو چې د یوه داسې سړي ننداره وکړي چې د ده پر لار روانېدونکی وو او له تورتمه یې د رڼا پر لور گامونه اخیستل. دغه سړي ته په هغه رڼا کې یو مقام په تمه وو. داسې یو مقام چې له ده پرته بل هېچا نه ډکاوه او د ترلاسه کولو لپاره یې باید ده خپله په ځان کې یو نوی درک رازېږولای او د هغه د کارولو لپاره تیارېدای.

وروستی ډله هغه کسان ول چې په وارو-وارو د آرکاد لیدنې ته ورغلل او ده یې هم په ورین تندي هرکلی وکړ. هغوی به له نوموړي سلا غوښته او ده به هم لکه نور پوهان، په ډېره خوښۍ خپله پوهه پر لوروله. آرکاد له هغوی سره په داسې لارو کې د پانگې اچولو په اړه مرسته وکړه چې گټه یې زیاته او خطر یې کم وو، تر څو نه سرمایه له لاسه ورکړي او نه هم په بې گټو شيانو پیسې بندې کړي.

د هغوی د ژوند بڼه هله بدله شوه چې کله یې په هغه حقیقت سد ورسېد چې له القمیشه آرکاد او له آرکاده دوی ته رالېږدول شوی وو او هغه دا وو: ستا د عاید یوه برخه یوازې ستا ده او باید ویې ساتې!

د مالي تنگلاسيو د له منځه وړلو اووه لارې

د بابل ښار شان و شوکت ډېر لرغونی دی او له پېړيو-پېړيو راهيسې د نړۍ د تر ټولو شتمن ښار په توگه يادېږي. د يادې سيمې افسانوي خزانې په تاريخ کې خورا لوی نوم لري.

له دې سره هم د دغه ښار کش و پش تل پر يوه حال نه دی پاته شوی. د بابل شتمني د هغه د اوسېدونکو د پوهې او هڅو زېږنده وه. هغوی بايد تر هر څه لومړی د شتمنېدو چل زده کولای.

کله چې په نېک پاچا مشهور سارگون د خپل غليم ايلام تر ماتولو وروسته بابل ته راوگرځېد، له يوې لويې ستونزې سره لاس و گرېوان شو. لومړي وزير يې داسې راپور ورکړ:

کلونه-کلونه مو وگړو نېکمرغه ژوند درلود او دا ستاسې عالي جناب د هغو کارونو له برکته وو چې د خړوبولو د سترو ويالو او لويو عبادتځايونو پر جوړولو مو کول، خو اوس حالات دومره ترينگلي دي چې د بابل اوسېدونکي د خپل ورځني خرڅ پيدا کولو توان لا نه لري.

کاريگر اوزگار دي، د سوداگرو مشتريان ورځ تر بلې کمږي، کروندگر خپل حاصلات نشي پلورلای او ولس د خپلو اړتياوړ توکو رانيولو وس نه لري. پاچا ترې وپوښتل:

نو هغه سره زر چې موږ پر ودانيزو چارو ولگول، چيرې ولاړل؟
وزير ځواب ورکړ:

هغه ټول له بده مرغه د يو څو گوتشمېر شتمنو جېبونو ته ورتوی شول. له ډېرو خلکو څخه پيسې تر گوتو وڅڅېدلې، کټمټ لکه شيدې چې په غلبېل کې واچوې. اوس چې شتمنۍ له څرخه لوېدلې دي، د ډېرې وگړو عايد هم ډېر ورسره کم شوی دی.

پاچا يوه شېبه په فکر کې شو، وروسته يې وپوښتل:
ټولې طلاوې څنگه يوازې يو څو کسان ځان ته اخيستلای شي؟
وزير ځواب ورکړ:

ځکه چل يې ورمالوم وو او موږ دا حق نه لرو يو څوک د برياليتوب او په خپل کار کې د ښې پوهې لرلو له امله ونيسو. البته له شتمنو په زوره طلا اخيستلای او پر غريبانو وېشلای شو، مگر دا چې هغوی دا هر څه له سمې او قانوني لارې گټلي دي، نو يو عادل سړی بايد دا کار ونکړي.
پاچا وويل:

نو عوام ولې د شتمنېدو چم نه زده کوي؟

وزير ځواب ورکړ:

عالي جنابه! دا کار بالکل شونی دی، مگر پوښتنه دا ده چې څوک يې وروښيي؟ څرگنده ده چې دينپوهان د دې وړتيا نه لري، ځکه د هغوی په مادي مسايلو سر نه خلاصېږي.

پاچا وپوښتل:

په دې ښار کې څوک په مالي چارو کې تکړه دی؟
ځواب ښکاره دی: هغه څوک چې د بابل تر ټولو شتمن او په مالي چارو کې بريالی دی!

زما هوښيار وزيره! ويل كيږي دا سړی آرکاد نومېږي. سبا سهار يې ما ته راوله.
سبا سهار آرکاد دربار ته را حاضر کړل شو. نوموړی د عمر پر زياتوالي
سربېره د پاچا مخې ته نېغه ملا ولاړ وو.

پاچا ورته وويل:

آرکاده! ايا ته رښتيا د بابل تر ټولو لوی خان يې؟
پاچا سلامت! همداسې مشهور شوی يم او څوک شک هم نه پکې لري.
څنگه دومره شتمن شوې؟

ما له هغو فرحتونو چې زموږ د ښار ټولو اوسېدونکو لرل، گټه اوچته کړه!
ايا خپل کار دې له هېڅه راپيل کړ؟
په پيل کې مې له هيلې او غوښتنې پرته بل هېڅ نه لرل.
پاچا وويل:

آرکاده! پر ښار مو يوه لويه بلا رانازل شوې ده، ځکه ټول سره زر يوازې د يو
څو او هغو کسانو گوتو ته لوېدلي دي چې د پيسو ټولولو په چم پوهېږي. نو
بايد ټولو اوسېدونکو ته د شتمېدو چل ور وښيو. اوس دا راته ووايه چې ايا د
شتو پيدا کول کوم ځانگړی راز لري او څوک يې زده کولای شي؟
پاچا صاحب! دا کار شونى دى او د هر چا چې يو شى زده وي، نورو ته يې
ورښودلای شي.

د پاچا سترگې روښانه شوې او ويې ويل:

آرکاده تا داسې څه راته وويل چې ما يې له اورېدلو سره لېونۍ لېوالتيا
درلوده. ايا ته دغه کار ته ځان نيسي؟ او کولای شې په دې اړخ کې يو څو
ښوونکي وروزي چې هغوى بيا پر خپل وار نور وپوهوي او دا لړۍ تر هغو
همداسې روانه وساتل شي تر څو زما د قلمرو ټول اوسېدونکي ځنې برخمنېږي؟
آرکاد درنښت پر ځاى کړ او ويې ويل:

زه ستاسې خدمتکار او فرمانبردار يم. ډېر به خوښ شم که مې پوهه د عالي
جناب د رعيت د حالت په ښه والي کې وکارېږي. لطفاً لومړي وزير ته لارښوونه
وکړئ چې يو سل کسيز ټولگى جوړ کړي. زه به هغوى ته د خپلو کمښتونو پوره

کولو او مالي ستونزو له منځه وړلو اووه پړاوه وروښیم. دا هغه کړنلارې دي چې ما خپله عملي کړي او هیله من یم په پلي کولو سره به یې بابل کې هېڅ اړ کس پاته نشي.

دوې اوونۍ وروسته سل چان شوي کسان د (زدکړو معبد) په تالار کې سره راغونډ او په نیمه دایروي بڼه یې پر وړو نالیچو پلټی وو. آرکاد هم کښېناست. د ده تر څنگ د یوې کوچنۍ میلې پر سر د سپېڅلو تېلو یو څراغ بل او خوښوونکی بوی یې په فضا کې خپور وو.

یوه زدکوونکي د څنگ ملگری په څنگل وواهه او ورو یې وویل:

د بابل تر ټولو خان سړي ته وگوره زموږ سره هېڅ توپیر نه لري!

آرکاد ودرېد او خبرې یې پیل کړې:

زه د یوه مسوولیت پېژوندونکي وگړي په توگه د ستر پاچا په امر ستاسې مخې ته ولاړ یم. دا چې زه اول یو غریب سړی وم او یوازې مې د شتمېدو ارمان په سر کې درلود، بیا مې په دې لار کې پوهه ترلاسه کړه او د بېخي ډېرو شتو پر راغونډولو وتوانېدم، نو پاچا راڅخه وغوښتل خپل اړوند مالومات ستاسې سره هم شریک کړم.

ما خپل کار په ډېره کمه سرمایه راوښلاوه. هغه مهال نه تر تاسې غوره وم او نه مې هم د بابل تر نورو عادي اوسېدونکو د ژوند زیات نعمتونه لرل.

لومړنی خزانه مې یوه زړه همیانۍ وه چې خپله اوله سیکه مې یې تشې خټې ته وروغورخوله او یوازنی هیله مې دا وه چې پنډه او گیردی شي او چې ویې ښوروم نو له دننه څخه یې د سرو زرو د سیکو شرنګی واوړم. همدا وو چې د هغې د ډکولو په تلاښ کې شوم او د دې کار لپاره مې اووه لارې چارې وموندلې.

اوس دا قوانین تاسې ته درښیم او همدارنګه یې ټولو هغو کسانو ته د خپلولو توصیه کوم چې غواړي خانان شي. سر له نن څخه تر یوې اوونۍ پورې هره ورځ یو یو قانون درته بیانوم.

خبرې مې د زړه په غوږونو واورئ او په اړه يې بحث راسره وکړئ. په خپلو
منځونو کې هم سره پر وږغېږئ. دغه درسونه ښه سم زده کړئ او په مټ يې په
خپلو کڅوړو کې د شتمنۍ تخم وکړئ. که غواړئ نور وروزي، نو لومړی بايد
خپله له يوې معقولې لارې د شتو څښتنان شئ.
د کڅوړې ډکولو د لارو-چارو دغه لړۍ د شتو سرچينې ته د ځان رسولو له
لومړني قدمه درته راپيلوم او که مو پر همدې اوله زينه پښه سمه ټينگه نه کړئ،
نو د پرمختگ بام ته به هم وروڼه ختلاي شئ.

لومړۍ لار

د خپلې کڅوړې ډکول پیل کړئ!

آرکاد یوه نفر ته چې په دویم کتار کې ناست او چورتونو کې ورک وو مخ
کړ او ویې ویل:

ملگرې! ته څه کار کوي؟

سړي ځواب ورکړ:

زه کاتب یم او پر خټینو لوحو حکاري کوم.

آرکاد وویل:

سخت کسب دی، لیکن ما خپلې لومړنۍ میسې سیکې له همدې لارې ټولې
کړې، نو ته هم د شتمنېدو چانس لرې.

وروسته یې یو بل کس چې په شاتنیو کتارونو کې سره پېچلی ناست وو،
مخاطب کړ او ویې ویل:

د بابل خان / ٤٠

ته د خدای په رضا خپله روزي له کومې لارې گټې؟

هغه خواب ورکړ:

زه کساب یم. له مالدارانو څخه پسونه رانیسم، حلالوم یې غوښې یې پر کورنیو
ښځو او پوستونه یې پر بوټ جوړوونکو خرڅوم.

- ته هم زیارکښ انسان یې او دا چې عاید لري، نو د بریالیتوب هر هغه امکان
چې ما درلود ته یې هم لري.

همداسې یې له نورو څخه هم د هغوی د عاید په اړه پوښتنه وکړه. د
سوالونو تر خلاصېدو وروسته یې وویل:

شاگردانو! ومو لیدل چې د پیسو گټلو گټې سوداگریزې لارې شته. هره یوه یې د
طلاوو یوې ویالې ته ورته ده چې کاریگران یې د زیار او تلاش په مټ خپلې
خوا ته رااړوي او کڅوړې ځنې ډکوي. ستاسې جیبونو ته د ور روانو سیکو کچه
ستاسې هر یوه له خوارۍ او پوهې سره اړه لري؛ ځینې غټې او ځینې کوچنۍ
سیکې گټې. همداسې نه ده؟

ټولو بېله ځنډه ورسره ومنله. آرکاد ادامه ورکړه:

نو ستاسې د ډلې هر هغه څوک چې د یوې ښې راتلونکې جوړولو نیت لري،
که دا کار له خپلې همدا اوسنۍ دندې راپیل کړي ښه به نه وي؟

بیا هم ټولو سرونه ورسره وخوځول. دغه مهال آرکاد یوه غریب سړي ته
چې خان یې هگۍ پلورونکۍ ورپېژندلې وو، مخ کړ او ویې ویل:

فرض کړه ته یوه تشه ټوکرۍ لري. که هر سهار لس دانې هگۍ پکې کنښېږدې او
هره شپه نهه دانې بېرته ځنې واخلي، اخیر به څه پېښ شي؟
- څه وخت وروسته به ټوکرۍ ډکه شي.

- ولې؟

- ځکه کومې هگۍ چې هره شپه یې پکې ږدم، تر هغو یوه دانه زیاتې دي چې
په داسې بېرته ځنې اخلم.

آرکاد موسکۍ شو او له ټولو یې وپوښتل:

ایا په دې ټولگي کې داسې څوک شته چې همیانی یې له پیسو تشه وي؟ هغوی لومړی په حیرانتیا یو و بل ته سره وکتل او وروسته په خندا شول. اخیر ټولو خپلې همیانی د ملنډو په دود پورته ونيولې.
ده وویل:

ډېر ښه، اوس زما له تجربې سره سم د تشې همیانی ډکولو لومړنی لار درښم. د هگيو بېلگه په پام کې ونیسئ او کټمټ هماغسې وکړئ. یانې همیانو ته مو له هرو لسو لوېدونکو سیکو څخه یوازې نهه خرڅې کړئ. د وخت په تېرېدو سره به مو همیانی خپله پنډه شي او بیا چې یې کله په لاس کې نیسئ خوند به پر اخلئ او اروا به مو ورسره ارامېږي.

دا تگلار به له ورايه ډېره ساده او ماشومانه درته ښکاره شي، مگر په هېڅ وجه په سپکه سترگه مه ورته گورئ. حقیقتونه تل ساده وي. ما ستاسې سره ژمنه کړې وه چې د خپل ژوند کیسه به درته کوم او د شتمنېدو راز به مې درښم. ما هم همداسې له صفره راپیل کړه. ما به هم تل پر خپله تشه همیانی لانت وایه. ځکه هغه څه مې نشوای پکې موندلای چې زه یې خپلو هیلو ته رسولای شوم. خو کله چې مې دغه تگلار عملي کړه او له هرو لسو سیکو څخه مې یوازې نهه دانې ولگولې، همیانی مې خپله مخ پر چاغېدو شوه. ستاسې دا به هم وپرسېږي.

اوس به یو ډېر عجیب او داسې حقیقت درته ووايم چې خپله یې هم په وجه نه پوهېږم. کله چې مې لگښتونه د خپل عاید لسمه برخه راکم کړل، نه مې په ژوندنیو چارو کې بدلون راغی او نه هم د کوم څه له کمښت سره مخ شوم، بلکې ډېر لږ وروسته مې عاید لوړ شو او سیکې مې تر پخوا په اسانۍ سپمولای شوې. زما په نظر دا یو خدایي قانون دی چې د هغه چا کڅوړې ته سیکې په اسانۍ ورځي چې خپلې ټولې پیسې نه خرڅوي او یوه برخه یې ساتي، مگر سرچپه له هغې کڅوړې څخه بیا څخه تښتي چې تشه وي.

موږ پیسې په دوه ډوله لگوو: یو د ژر تېرېدونکو هوسونو پر خړوبولو لکه: رنکارنگ گڼې، ښکلې جامې، پرېمانه خواړه او نور ژر له منځه تلونکي و

هېرېدونکي څېزونه. دويم پر هغو پانگونو چې د گټې لامل گرځي. لکه: جايداد، ځمکه، سره زر، غواوې، پسونه او يا هم نور سوداگريز توکي. تاسې يې کوم ډول خوښوئ؟ هغه سيکې چې له کڅوړې څخه وزي پر لومړي ډول شيانو لگېږي او هغه چې پاتېږي، پر دويم ډول توکو خرڅېږي.

اې زدکوونکو! دا هغه لومړی لار وه چې ما د خپلو مالي کميو د پوره کولو لپاره وموندله. يانې کڅوړې ته له هرو لسو راغليو سيکو څخه بايد يوازې نهه خرڅې شي. پر دې موضوع له يو و بل سره بحث وکړئ او که چا ناسمه ښکاره شوه، سبا د بياراتولېدو پر مهال به سره پر وږغېږو.

دويمه لار

لگښتونه مو کابو کړئ!

دويمه ورځ آرکاد خپلو زدکوونکو ته مخ کړ او ويې ويل:
ستاسې څخه ځينو پوښتلي چې که د يو چا عايد د هغه د اړتياوړ توکو لپاره بس
نه وي، نو څنگه د معاش لسمه برخه وسپموي؟
پرون په تاسې کې د څو نفرو کڅوړه تشه وه؟
ټولگي ځواب ورکړ:
د ټولو دا!

- داپه داسې حال کې چې ستاسې ټولو عايد يوشان نه دی. په دې مانا چې د
ځينو گټه-وټه ښايي تر نورو زياته وي. ځينې بيا تر نورو ډېر اولادونه لري. مگر

په زړه پورې دا ده چې ستاسې ټولو کڅوړې په يوه اندازه تشې وې. اوس د انسانانو په اړه يو بل حقيقت درته وايم: کوم څه چې موږ «اړين لگښتونه» بولو ثابت او ټاکلي نه دي، بلکې د عايد له ډېرېدو سره سم زياتېږي او که کابو نکل شي اخير ورسره خوله په خوله کېږي.

غوښتنو او هوسونو ته بايد هېڅکله د اړينو لگښتونو نوم ورنکړل شي. تاسې ټول پر کورنيو برسېره يو شمېر داسې هوسونه هم لرئ چې ستاسې عايد يې خواب نشي ويلای. په دې توگه نو ستاسې پيسې پر يو شمېر نه تمامېدونکو هوسونو لگېږي.

هر انسان ځينې داسې هيلې لري چې نشي ور رسېدلای. ستاسې په اند زه هېڅ داسې ارمان نه لرم چې ترلاسه کولای يې نشم؟ بالکل يې لرم. د بېلگې په توگه وخت مې کم دی، واک مې ناپايه نه دی، هر ځای چې مې زړه غواړي سفر نشم کولای او ان د خوړو او ساتېريو ډول و کچه مې هم محدوديتونه لري. هوسونه کيمنت لکه بې گټې واښه داسې دي چې د کښت په هر ځای کې د ريښو خغلولو موقع وويني همالته سره غځېږي. د اسانتياوو له ډېرېدو سره سم هوسونه هم سر راپورته کوي. هغه هيلې چې سړی يې پوره کولای شي، خورا کمې دي.

ټول پر خپلو ورځنيو چارو بياکتنه وکړئ. داسې لگښتونه خامخاشته چې که عاقلانه فکر وکړئ يا يې ايسته کولای او يا يې کمولای شئ. اړه موږ بايد دا وي چې خپلې سيکې تر وسه-وسه پر ځای ولگوئ.

خپلې غوښتنې او هيلې پر يوه خټينه لوحه وکيندئ او ورته وگورئ چې کومې-کومې يې ستاسې د عايد په نهو برخو پوره کېدای شي. تر ټولو اړينې يې پرېږدئ، نورو باندې کرښه راوکاږئ، د نه ترلاسه کېدونکو غوښتنو په ډله کې يې وشمېرئ او هېڅ چورت مه په خرابوئ.

د ضروري لگښتونو يوه بودجه جوړه کړئ. هېڅکله په هغه لسمه برخه چې ستاسې د پيسو کڅوړه درچاغوي، غرض مه لرئ. هغې ته د يوې سترې غوښتنې

د بابل خان/ ۴۵

او ارمان په سترگه وگورئ. د جوړې کړي بودجې ډېر قدر وکړئ، د مرستې يوه وسيله يې وگنئ او د کڅوړې د لا درنولو په لار کې کار ځنې واخلي. دغه شېبه يو زدکونکى چې سرې او طلايي رنگه جامې يې اغوستي وې، پاڅېد او ويې ويل:

زه يو خپلواک انسان يم او د ژوند له نعمتونو څخه د برخمنېدو حق لرم، نو بيا ولې د يوې بودجې غلامي وکړم او د خپلو شخصي پيسو واک وروسپارم؟ فکر کوم دا کار به مې د ژوند له ډېرو خوندونو محروم او يو باري خر راڅخه جوړ کړي.

آرکاد ځنې وپوښتل:

ستا بودجه څوک جوړوي؟

اعتراض کوونکي وويل:

مالومداره زه خپله!

- ايا يو باري خر کولای شي ځان ته بودجه جوړه او دا پرېکړه وکړي چې مثلاً بار دې يې له گېڼو، غاليو او طلايي سيکو ډک وي؟ ځواب ښکاره دى: نه! بلکې ښايي بار يې غله، پروړ او يا هم په دښتو کې د تندې ماتولو په نيامت د اوبو بوشکې وي.

د بودجې موخه دا ده چې ستا د کڅوړې پيسې ډيرې او وکولای شي خپلې اړينې غوښتنې او دانه-مانه هوس په پوره کړي. دغه راز د خپلو ډېرو مهمو غوښتنو په پېژندلو کې مرسته درسته کوي او له دې سره تر څنگ دې د ژر تېرېدونکو هوسونو له شره هم ساتي. بودجه په يوه تياره غار کې د لگېدونکي خراغ په شان ده چې د پيسو د کڅوړې درزونه درښيي، د هغو د کوشېرولو وس درکوي او توانوي دې چې د نااړينو لگښتونو مخه ونيسي او لا لويو هيلو ته د رسېدلو جوگه شي.

دا وه د تشې کڅوړې د ډکولو دويمه لار. د خپلې بودجې له مخې لگښت وکړئ چې د اړينو غوښتنو، خوندونو او هيلو د پوره کولو لپاره کافي پيسې ولرئ او د عايد د لسمې برخې لگولو ته مجبور نشئ!

درېمه لار

سپما مو دوه برابره کړئ!

درېمه ورځ آرکاد خپلو زدکونکو ته داسې وویل:

د خپلو راغونډو کړو پیسو ډېرېدو ته باید پام وکړئ. تاسې یو ځانگړی نظم مراعتوئ؛ هغه دا چې د خپل عاید لسمه برخه ساتئ. لگښتونه مو هم کابو کوئ چې سپمولي پیسې مو ورسره زیاتې شي. اوس نو دویم گام دا دی چې سپمولي پیسې مو د ځان لپاره پر کار کولو وگومارئ او لا یې ډېرې کړئ. سمه ده چې په کڅوړه کې د سرو زور پرته سیکه خوښي بخښونکې او روح اراموونکې ده، مگر هغه پخپله د گټې وټې په یوه سرچینه نه بدلېږي. تر دې دمه ټولې کړي پیسې یوازې یو پیل دی. په حقیقت کې د همدغو پیسو گټه موږ شتمنوي.

دا کار څنگه کولای شو؟ له بده مرغه ما په خپله لومړۍ پانگونه کې ټولې سپمولي پیسې وبایللې. اوله گټوره پانگونه مې له سپرجوړوونکي اګار سره شراکت وو. نوموړي په کال کې یو ځل د بابل د سمندر له هغې غاړې راوړل کېدونکي برونز رانیول او په خپل کسب کې یې کارول. دا چې له سوداګرو یې د شیانو د رانیولو لپاره کافي پیسې نه لرلې، مجبوراً به یې له هغو کسانو پور اخیست چې اضافه روپی ورته پرتې وې. نوموړی یو ډېر دروند سړی وو او تل

يې پورونه بېرته پرې کول. دغه راز يې پوروړو ته د سپرونو له خرڅلاوه غوړه گټه هم ورکوله.

ما به د گټې پيسې نه ځنې اخيستې او پر اصلي پانگه د ورزياتولو لپاره به مې بېرته هغه ته ورکولې. په دې کار مې نه يوازې سرمايه زياتېده، بلکې گټه يې هم ورځ تر بلې ډېرېده او زما کڅوړې ته راروانه وه.

اې زدکوونکو! شتمني په کڅوړو کې پرته سیکې نه، بلکې له هغو څخه دوامداره ترلاسه کېدونکې گټه او د طلاوو هغه وياله ده چې همدغې کڅوړې ته رابېږي او همېشه يې ډکه ساتي. دا ټيک هماغه څه دي چې تاسې يې د ترلاسه کولو هڅه کوئ. يانې داسې يو تلپاته عايد چې تل درته راروان وي هغه که ته کار کوې او يا پر سفر يې.

زه اوس بې خرته شتمني لرم؛ دومره ډېره چې اکثره خلک مې خان خانان بولي. له آگار سره شراکت د گټورې پانگونې لومړنی درس رازده کړ. په دې اړه د ترلاسه کړي پوهې په مټ مې د شتمنۍ له زياتېدو سره سم نورو غټو پانگونو ته لاس واچاوه. په پيل کې مې لاسته راوړنه کمه وه، وروسته زياته شوه، د طلاوو د يوې ويالې غوندې مې پر هميانۍ راسپړه شوه او ومې کولای شول خپل ځينې عاقلانه لگښتونه په وکړم.

وينئ چې په اوایلو کې مې عايد بېخې کم وو. ورو-ورو مې د سرو زرو په داسې مريانو بدل کړ چې هر يوه يې زما خدمت کاوه او لا زيات سره زر يې راته راوړل. نه يوازې دوی، بلکې اولادونو او لمسيانو يې هم چوپړ راته واهه او د ټولو د کار حاصل زما کڅوړې ته راروان وو ان تر دې چې عايد مې غره غوندې ستر شو.

که مو عايد لږ خوندور وي، د سرو زرو کچه هم په چټکۍ ورسره لوړېږي، نو د مالي چارو د ښه والي درېيمه لار دا ده چې:

هره سیکه په کار واچوئ چې يوه بله درته وگټي، لکه د غواوو او پسونو رمې چې وار په وار زياتېږي. په پای کې به مو عايد خپله ډېره او کڅوړو ته به مو د طلاوو يو نه غوڅېدونکې بهير راروان شي.

څلورمه لار

د خپلې خزانې ساتنه وکړئ!

څلورمه ورځ آرکاد خپلو شاگردانو ته وویل:

په کڅوپه کې پراته سره زر باید سم وساتل شي، کنه له لاسه وزي. دغې موخې ته د رسېدو لپاره به غوره وي د څښتن له خوا د سترې شتمنۍ تر راډالۍ کولو وړاندې د وړو وړو مبلغونو ساتنه زده کړو.

د شتو هر څښتن تل په دې فکر کې وي چې پر ډېرو گټورو شيانو پانگونه وکړي. ډېرکله په دغسې حالاتو کې بېلابېل دوستان و ملگري رنګارنګ مشورې وړاندیزوي او پر عملي کولو يې ټينګار کوي.

د سمې پانګونې لومړنۍ اړه د اصلي پانګې ساتنه ده. ايا د زياتې گټې په تمه د خپلې اصلي پانګې په خطر کې اچول معقول کار دی؟ زما په اند نه! لوی ریسک، د لوی زیان لامل ګرځي. نو د خپلې زېرمې تر بایللو مخکې دقیقه مطالعه وکړئ او ټول احتمالي خطرونه په پام کې ونیسئ. د ژر شتمنېدو په هیله له لارې مه اوړئ او د پوڅو خیالونو غلامان کېږئ مه.

يو چا ته تر پور ورکولو وړاندې له ځانه وپوښتنې چې ايا هغه دا پور بېرته پرې کولای شي او ايا باور پر کېدای شي؟ ځکه هسې نه په ناغوبښتې توگه خپلې په زيار او سختۍ ټولې کړي پيسې ورته ډالۍ کړئ.

مخکې تر دې چې د هر ډول پانگونې پر درشل پښه کېښودئ، ټول ممکنه خطرونه يې وسنجوئ.

په خپله لومړنۍ پانگونه کې خوړلې ډز هغه مهال ډېر بد راباندې ولگېد. د يوه کال په تکليف او زحمت سپمولي پيسې مې د آزمود په نامه يوه خښتال ته ورکړې چې له فنيقيې څخه کميا به جواهرات راوړي، دلته يې وپلوري او گټه يې سره نيمه کړو. مگر د يادې سيمې بې ايمانه کاسبانو د بې ارزښته ښښو ټوټې پر تېرې کړي وې او سرمايه مې اوبو يووړه. نن پوخ او باتجربه شوی يم او سر مې خلاصېږي چې د جواهراتو په معامله کې د يوه خښتال پر پوهه اعتبار څومره احمقانه کار دی.

زه د خپلې تجربې له مخې په ټينگار سره درته وايم چې يوازې پر خپل عقل او پوهه په تکيې سره د ناسمو پانگونو په لومو کې ځانونه مه بندوئ، بلکې له پوهو او باتجربه خلکو سره سلا وکړئ. دغسې لارښوونې اکثره وړيا وي، خو کله ناکله يې ارزښت ستاسې له ټولې سرمايې سره برابرېدای شي، ځکه ښايي سرمايه مو له له منځه تلو وژغوري.

دا وه د پيسو د تشې کڅوړې د ډکولو څلورمه لار چې که سمه عملي نشي ممکن يودم يې درتښه او ټول زيار و زحمت مو په اوبو لاهو کړي. د احتمالي خطرونو پر وړاندې مو خپله سرمايه وساتئ او دې موخې ته د رسېدو لپاره يوازې پر هغو شيانو پانگه ولگوئ چې اصلي سرمايه مو نه پکې زيانمنېږي، د اړتيا پر مهال يې بېرته راوکښلای شئ او تر څنگ يې يوه عادلانه گټه هم ولرئ. له پوهو خلکو سره سلا وکړئ. په مالي چارو کې د واردو کسانو پر مشورو غور ونيسئ تر څو يې له پوهې څخه په گټه اخيسته خپله پانگه د ناسمو او بې باوره پانگونو پر وړاندې خوندي کړای شئ.

پنځمه لار

پر استوگنځي پانگونه

پنځمه ورځ آرکاد خپلې خبرې داسې راوښلولې:

هر څوک کولای شي د خپل عايد له لسو څخه په نهو برخو بڼه ژوند وکړي او له زندگۍ خوند واخلي. اوس که څوک وتوانېږي خپلو ورځنيو چارو ته له زیان اړولو پرته له هغو پاته نهو برخو څخه یو څه یې پر یوه گټور کاروبار ولگوي، نو اقتصاد به یې ډېر چټک وغوړېږي.

اکثره بابلیان په کنډوالو کې اوسي او یوه ناوړه چاپېریال کې خپل اولادونه رالویوي. دغه راز د کور څښتن ته د کرایې په نوم یو عالم پیسې هم ورکوي، په داسې حال کې چې نه د کور مېرمن د گلانو او نورو بوټو د کرلو ځمکه لري او نه هم ماشومان د لوبو لپاره ځای، نو له ناچارۍ به چټلو کوڅو کې بازی کوي. یوه کورنۍ هله پر ژوند پوره خوند اخیستلای شي چې یوه ټوټه پاکه ځمکه ولري تر څو هم ماشومان لوبې پر وکړای شي او هم مېرمن د گلانو او نورو شیکنیاوو د کرلو ځای ولري.

په دې د نارینه اروا خوشحاليږي چې د خپل کور له ونې انځر یا له ټاک څخه انګور راوشکوي او ویې خوري، کور یې خپل وي او په ساتنه یې

وویاري، زړه یې ډاډه شي او د ژوند د لاسنه کولو نورې هڅې هم وکړي. هر چا ته مې دا لارښوونه ده چې ځان ته د یوه ټاټوبي پیدا کولو غم وخوري.

د شخصي ټاټوبي اخیستل د هېڅ هوډمن انسان له وسه وتلی کار نه دی. زموږ ستر پاچا په خورا هوښیاری د ښار دېوالونه ډېر ځکولي او پراخه ځمکه یې په راگډه کړې ده. همدا اوس-اوس ډېرې داسې ځمکې شته چې سملاسي به مناسبه بیه خرڅېږي.

دا هم باید ووايم چې د ښار صرافان د هغو کسانو اړتیاوې له پامه نه غورځوي چې د خپل ټاټوبي رانیولو هڅه کوي. یانې د څښتمال، بنا او نورو لگښتونو لپاره له هغوی څخه پور واخلي، البته په دې شرط چې که د ساختماني چارو یوه ټاکلې اندازه لگښت خپله پوره کولای شي.

تر کور جوړولو وروسته د صرافانو پور ورو-ورو او په کښتونو^۱ ور ادا کړئ. کټمټ هماغسې لکه د خپل مخکنی کور څښتن ته چې مو کرایه ورکوله. صراف ته د هرې میاشتې په کښت ورکولو سره به د پور یوه برخه کمه شي او څو کاله وروسته به مو ټوله غاړه ووزي.

هغه مهال به مو زړونه له خوښیو ډک شوي وي، ځکه د یوه داسې کور څښتنان به یاست چې بل هېڅوک په درگډه نه دی. تر هغه وروسته به پاچا ته له یوې وړې ماليې پرته بل هېڅ اضافه لگښت ونه لرئ.

پر دې سربېره به مو ښایستي مېرمنې د سیند پر غاړه تر جامو مینځلو وروسته د گلونو او سبزیو د خړوبولو لپاره یوه بوشکه اوبه هم له ځان سره راوړي.

په دې ډول به نو د کور څښتن ته د نعمتونو مخه او لگښتونه به یې لا را کم شي. یانې له ژونده د خوند اخیستلو او خپلو نورو هیلو پوره کولو لپاره به لا زیاتې پیسې درسره وي. تاسې ته مې پنځمه لار او وړاندیز دا دی چې:

خپل شخصي کور ولرئ!

شپږمه لار

د راتلونکي غم مو وځورئ!

شپږمه ورځ آرکاد خپلو زدکونکو ته داسې وويل:

د هر انسان ژوند له ماشومتوبه پيل او تر بوداتوبه دوام کوي. همدا د ژوند لار ده او هېڅوک نشي ځنې اوښتلاى، مگر دا چې څښتن يې تر وخت وړاندې هغې بلې نړۍ ته وروغواړي. له همدې امله مې ټولو ته دا لارښوونه ده چې د خپل بوداتوب غم وځوري او يو څه پيسې ورته پټې کړي. له هر چا سره بايد د خپل زړښت فکر وي او د خوندیتوب يوه چاره يې وسنجوي. همدارنگه بايد خپله کورنۍ هم له پامه ونه غورځوي، ځکه نه تر ابده دى ورسره ملگرى دى او نه يې د هوسا کولو لپاره کار کولای شي.

لنډه دا چې اخير به خامخا داسې وخت هم راځي چې نور به د پخوا په شان د گټې-وټې توان نه لرئ، نو هغه مهال مو بايد کڅوړه له پيسو ډکه وي.

څوک چې د خپلې تجربې او شتمنۍ د اصولو له لارې د شتمنېدو هڅه کوي، بايد ډېر ليرې وگوري او د يوه داسې اوږدمهاله او دوامدار پلان له مخې پانگونه وکړي چې د زړښت په شپو ورځو کې يې هم په ښه ورشي.

د راتلونکي د خوندیتوب بېلابېلې لارې-چارې شته. د بېلگې په توگه يو څوک ښايي کوم خوندي ځای سيکې ښخې کړي. دا خزانې که هر څومره هم په مهارت پټه کړای شي بيا يې هم د غلا کېدو شونتيا شته. ځکه يې نو سمه او معقوله حللار نه گڼم.

يو بل څوک بيا ممکن يوه ټوټه ځمکه يا کور رانيسي. که دا کار په خیرتيا، سوچ او پام سره وشي، ارزښت يې تلپاته دی او ځنې ترلاسه کېدونکې عايد يا هم د خرڅلاو بيه به يې په ليرې راتلونکي کې خامخالويه توبه شي.

دغه راز يو بل څوک شايد د گټې لپاره يوه صراف ته يو څه پيسې کښېږدي او ورو-ورو يې لا پسې زياتې کړي. پر دې سربېره به د دغو پيسو گټه هم بېرته پر هغو ورواچول شي او دا به يې نورې پسې ډېرې کړي. د انسان Ansan په نوم يوه بوټ جوړوونکي يو وخت راته وويل چې اته کاله يې هره اوونۍ دوې د سپينو زرو سيکې يوه صراف ته ورکولې او چې کله هغه د راغونډې شوي شتمنۍ له کچې خبر کړ، نو له ډېرې خوښۍ يې خوله وازه پاته شوه. ځکه اصلي او فرعي مبلغ له سود سره يوځای-چې په هرو څلورو کلونو کې د سرمايې له يوې څلورمې برخې سره مساوي دی-د سپينو زرو ۱۱۰۰ سيکو ته رسېدلی وو.

نوموړی مې د دې کار دوام ته وهڅاوه. په خپله مېړوانده رياضیکي پوهه مې حساب ورته وکړ او ورته ومې ويل چې که دوولس کاله نور هم همدا تگلار روانه وساتي، حساب به يې څلورو زرو سيکو ته ورسېږي چې د بوداتوب د ټول دوران لپاره يې بس دي.

دا چې دومره وړه سپما داسې گټوره پایله لري، نو طبعاً باید هېڅوک د خپلې ليرې راتلونکي له بيمه کولو بې پروا نشي او که څه هم سوداگري يې ډېره ښه روانه وي بيا هم بايد دا کار وکړي.

زړه مې غواړي په دې اړه بېخي ډېر درسره ورغېرم. زما په اند يو وخت به هوښيار خلک د مرگ پر وړاندې د انسان د بيمه کولو طرحې هم جوړې کړي. داسې چې انسانان به د خپل ژوند په اوږدو کې ډېرې لږې پيسې بيمو ته ورکوي او بلې نړۍ تر تگ وروسته به يې کورنيو ته کافي شته پاتېږي. دغه طرحه فکر کوم ډېره کارنده کړنه ده؛ د پلي کولو سپارښتنه يې کوم، خو نن سبا يې امکانات برابر نه دي، ځکه ياده طرحه بايد د کس تر مړينې او شراکت ختمېدو وروسته اجرا شي او بنسټ يې هم بايد زموږ د پاچا د سلطنت غوندې کلک وي. زړه مې راته وايي چې يوه ورځ به همداسې کېږي او زښت ډېر وگړي به ځنې برخمن شي، ځکه ان ډېرې کمې پيسې په لويو لويو پانگو بدلېږي او د مړي کورنۍ تامينولای شي.

مگر دا چې موږ په راتلونکي کې نه، بلکې اوسمهال کې اوسو، نو بايد خپلو موخو ته د رسېدو لپاره له اوسنيو اسانتياوو څخه تر وسه وسه گټه واخلو. ټولو نارينه وو ته مې دا مشوره ده چې عقل وکاروي او د داسې يوې لارې په لټه شي چې په بوداتوب کې يې د شتو کڅوړه تشه نه وي. د يوه له پښو لوېدلي کس يا يوې بې سرپرستې کورنۍ لپاره تشه کڅوړه خورا ترخې او غمجنوونکې پايلې لري.

شپږمه لار دا ده چې خپل بوداتوب او ليرې راتلونکي ته پام وکړئ او مخکې له مخکې يې غم وخورئ!

اوومه لار

د گټلو وړتیا مو لا زیاته کړئ!

اوومه ورځ آرکاد د خپل ټولګي ګډونوالو ته داسې وویل:
نن به تاسې ګرانو زدکونکو ته د اقتصادي ستونزو د حل یوه خورا ښه لار دروښیم. خو د خبرو مرکزي ټکی مې سره زر او پیسې نه، بلکې خپله تاسې یاست؛ هو، همدا تاسې چې په بېلابېلو جامو کې پټ مخامخ راته ناست یاست. نن غواړم هغه شیان درته په ګوته کړم چې ستاسې په ذهن و ژوند کې شته؛ یا مو بریالي کوي او یا مو د بریا خنډ ګرځي.

څه وخت وړاندې یو ځوان د پور اخیستلو لپاره راته راغی. کله چې مې د پور لامل ترې وپوښت ویې ویل چې عاید یې کم دی او لګښتونه یې نشي ورپوره کولای. ما ورته وویل چې داسې ده نو بیا یو ښه مشري نه یې، ځکه اضافه عاید نه لرې او پور نشي پرې کولای.

بیا مې ورته وویل:
ځوانه ته په اصل کې عاید لوړولو ته اړتیا لرې، نه بل څه ته. ایا تر اوسه دې د دې لپاره څه کړي دي؟
ځواب یې راکړ:

خپل وس و توان مې لگولی دی. په تېرو دوو میاشتو کې تر شپږ ځله زیات خپل ارباب ته ورغلی يم او د معاش لوړولو غوښتنه مې ځنې کړې ده. مگر هېڅ ځای یې نه دی نیولی. تر دې اضافه ټینگار خو نو سړی نشي کولای.

تاسې ممکن د دغه ځوان پر سادګۍ وځاندي، مګر هغه د عاید د یوې ډېرې ارزښتناکې سرچینې څښتن وو. په دې مانا چې په دننه کې یې د عاید ډېرولو یوه لېونی لېوالتیا پرته وه. دا یو ښه او ستایلو وړ شوق بلل کېږي.

موږ باید د پرمختګ غوښتونکي واوسو او غوښتنه مو هم باید ځواکمنه او ټاکلې وي. هسې خو ټول گنې هیلې لرو، مګر عمومي هیلې کمزورې غوښتنې دي. د شتمنېدو خوب لیدل یوه ډېره وړه موخه ده، خو که یو څوک بیا د پنځو طلايي سیکو لاسته راوړل غواړي، غوښتنه یې ټاکلې او لمسېدونکې ده چې هغه د خپل هدف پر لور مخ پر وړاندې خغلوي. که همدغه کس خپل دغه ارمان په یوه زوروره موخه بدل او بیا یې پسې عملي کړي، نو د همدغې تګلارې په مټ کولای شي لومړی لس، بیا شل او اخیر زر سیکې تر ګوتو کړي او یو وخت به یې پام شي چې شتمن شوی دی. یانې لومړی د خپلو وړو غوښتنو د ترلاسه کولو تلاش کوي، له همدې لارې یې چل زده کوي او وروسته ورو-وروسته هیلو ته رسېږي. د شتمنېدو لار هم همدا ده؛ په پیل کې باید په لږ ګټه قانع شو، بیا چې مو کافي مهارت ترلاسه کړ زیاته ګټه ولټوو او همداسې خپله وړتیا ورځ تر بلې پسې لوړه کړو.

غوښتنه مو باید تر سه-سه ساده، څرګنده او ټاکلې وي. که مو هیلې گنې، پېچلې او د توان تر ډایرې وتلې وي، اصلي موخه راڅخه ورکېږي.

انسان چې څومره په خپل کار کې برلاسی ته وړلنډېږي، هغومره یې د ګټې لوړولو توان هم ورسره ډېرېږي. ډېر کلونه پخوا کله چې زه یو عادي کاتب وم او د یو څو میسي سیکو په بدل کې مې پر خټینو لوحو کیندنکاري کوله، ومې لیدل چې د ځینو کاریگرانو مزدوري ډېره وه، ځکه تر ما یې زیات کار کاوه. له همدې امله مې له هغوی سره سیالي پیل کړه او غوښتل مې ټول لاندې کړم.

د هغوی د بریا په راز تر پوهېدلو وروسته مې له کار سره لېوالتیا نوره هم وغوړېده او حواس مې تر پخوا لا زیات پر خپل کار راټول شول. اخیر دومره تکړه شوم چې ډېر کم به یو څوک راپسې رسېدلای او د ورځې یې تر ما ډېرې لوڅې حکاکي کولای شوې. د مهارت له لوړېدو سره سم مې مزدوري هم ډېره شوه او دې ته له سره اړتیا پاته نشوه چې شپږ واړه ارباب ته وروخځلم او خپل کار یې په سترگو ورننېاسم.

هر څومره چې مو کارپوهنه زیاتېږي، هغومره مو عاید هم ورسره لوړېږي. څوک چې د خپل کسب په اړه د مالوماتو کچه لوړوي، باید کافي بدله هم ورکړل شي. د بېلګې په توګه یو هنرمند کولای شي د هغو تګلارو او وسایلو په اړه مالومات ترلاسه کړي چې تر ده غوره هنرمندان یې کاروي. یو حقوقپوه یا ډاکټر کولای شي له خپلو همکارانو سره سلامشوره او فکري راکړه ورکړه وکړي. یو سوداګر کولای شي تل د لا ښو او ارزانو وسایلو د رانیولو لټون وکړي.

د انسانانو ژوندچارې تل بدلېدونکې او ورځ تر بلې مخ پر سمېدو دي، ځکه خوشبین او تېزنظره خلک کوښښ کوي خپل مهارتونه لوړ او خپلو مشتریانو یا امرانو ته لا غوره خدمتونه وکړي. تاسې ټولو ته زما سپارښتنه دا ده چې په خپل کسب او څانګه کې مخکښ واوسئ، لټي مه کوئ او پر ځای مه درېږئ ځکه له نورو به شا ته پاته شئ.

ګڼ داسې شیان شته چې د انسان ژوند له ګټورو تجربو وړېکوي. که څوک رښتیا ځان ته په درنه سترګه ګوري، باید لاندې کارونه وکړي:

- په ټول خدای ورکړي توان له پورونو اوږې سپکې کړي او تر خپل توان لوړ شیان ونه پېږي.

- د خپلې کورنۍ ساتنه، پالنه او ملاتړ وکړي تر څو هغوی هم بیا پر خپل وار له ده سره نېک چلند وکړي او په ښه سترګه ورته وګوري.

- یوه وصیتنامه ولیکي چې که احياناً څښتن ځان ته وروغوښت، نو شتمنی یې په سمه او عزتمنه توګه ووېشل شي.

- پر کمزورو او بېوسو زړه وسوځي، تر وسه-وسه يې لاسنيوی وکړي او له خپلوانو سره ښې و پر ځراکت ولاړې اړیکې وپالي.
اوومه او وروستی لار دا ده:

مطالعه وکړئ، وړتیاوې مو لوړې کړئ، مهارتونه مو ډېر کړئ، پوهه مو پراخه کړئ او خپل شخصیت ته په درنه سترګه وګورئ.

د پورتنیو ټکو پر ځای کول مو د دې جوګه کوي چې پر ځان باور وکړئ او خپلو په غور سره ټاکل شویو هیلو ته ورسېږئ.

دا وې د اقتصادي ستونزو د له منځه وړلو هغه اووه لارې چې زما د ژوند له اوردو او بریالیو تجربو یې سرچینه اخیستې او هر چا ته یې د ورخپلولو او عملي کولو سپارښتنه کوم.

ګرانو زدکوونکو! په بابل ښار کې ستاسې تر تصور ډېر سره زر شته. دومره ډېر چې هر څوک خورا خوښ او هوسا ژوند په کولای شي.

ورشئ هغه تګلارې چې هم ستاسې د ښکمرغۍ او شتمنېدو لامل ګرځي او هم مو حق دی، عملي کړئ.

وروسته یې د پاچا ټول ولس ته وروښیاست چې هغوی هم د دې ښکلي ښار له بېساري ثروته برخمن شي.

د نېکمرغۍ له پرېستې سره ملاقات

د بختور سړي د نېکمرغۍ او شتمنۍ اندازه نشي ټاکل کېدای. فرات سیند ته یې وغورځوه لامبو به یې هم نه وي زده، مگر هم به ژوندی ځنې راووزي او هم به یې په لاس کې یوه مرغلره وي.

بابلی متل

د نړۍ هر اوسېدونکی نېکمرغه کېدل غواړي. دا غوښتنه د څلور زره کاله پخواني بابل د اوسېدونکو په زړونو کې هم په همدومره زور و جوش په څپو وه لکه د نننیو انسانانو دا. ټول غواړو د بخت خراباتي پرېسته راباندې مهربانه شي. نو ایا داسې کومه وسیله هم شته چې په مټ یې نه یوازې د هغې پام ځان ته راواړوو، بلکې له خراباته یې هم برخمن شو؟

دا هغه پوښتنه وه چې د لرغوني بابل اوسېدونکو يې د ځواب په موندلو پسې پايڅې راپورته کړي وې. هغوی څيرک او هوښيار خلک ول، همدا وجه وه چې سيمه يې د خپل وخت تر ټولو شتمن ښار شو.

هغه مهال بابل کې نه کوم ښوونځی وو او نه کوم پوهنتون. له دې سره يې هم د زدکړو يو مرکز درلود چې ډېرې عملي لارې-چارې به پکې درس کېدې. د دغه ښار د دنگو او پرتمينو ماڼيو په منځ کې يوه بله داسې ودانۍ هم ولاړه وه چې د مقام او ارزښت له پلوه يې د پاچا له قصر، څوړندو ښونو او سپېڅلو معبدونو سره سيالي کوله. د دغې ودانۍ يادونه د تاريخ په کتابونو کې ډېره کمه او يا هم ښايي هېڅ نه وي راغلې، خو بيا يې هم د هغه وخت د خلکو پر فکرونو پراخ اغېز درلود.

دغه ودانۍ د پوهې معبد نومېده چې د داوطلبو ښوونکو له خوا د مخکښو انسانانو پوهه پکې تدریسېده او عوامو ته په زړه پورې موضوعات په ازادانه توگه پکې بحث کېدل. د هغې د دېوالونو تر شا ټول يوشان ول. ان ټيټ پوړو مريانو هم کولای شول بحثونه او مناقشې وکړي او د يوه شازاده په کچه خوندیتوب ولري.

دغه ځای ته د ورتلونکو گڼو کسانو په ډله کې د آرکاد په نوم يو پوه او شتمن سړی هم وو چې د بابل تر ټولو لوی خان بلل کېد. ده يو ځانته تالار درلود. هلته به نژدې هره شپه زاره، ځوانان، نوي ځوانان او پاڅه خلک راټولېدل او پر جالبو مسايلو به يې خبرې کولې. اوس د هغوی يوې ناستې ته سر ورايسته کوو او گورو چې د بخت د راکښلو چل ورځي کنه!

لمر لکه د سره اور يو لوی توپ مخ پر لوېدو وو او وروستۍ وړانگې يې د بيابان د دوږو له شا پر ښار ځلېدې. آرکاد دا مهال روان وو او د خپل ښوونيز ټولگي پر خوا يې گامونه اوچتول. هلته وخته لا اتيا تنه د تالار په نس کې پر هوارو وړو غاليچو ناست او د نوموړي د راتلو شېبې يې شمېرلې. ځينې نور بيا پر لار ول.

د نن شپې د بحث موضوع مو څه ده؟

يو سړی چې اوږدې جامې يې په تن وي، تر لنډې دوه زړی وروسته له دود سره سم پاڅېد او ويې ويل:

زما په ذهن کې يوه موضوع راگرځېده او غوښتل مې دلته بحث پر وشي، خو د وړاندې کولو په اړه يې لږ دوه زړی يم، هسې نه ناستو ملگرو ته ملنډه ښکاره شي.

د آرکاد او نورو تر ټينگار وروسته سړي خپلې خبرې داسې وغځولې:

زه نن ځان ډېر نېکمرغ احساسوم، ځکه د سرو زرو له سيکو يوه ډکه کڅوړه مې موندلې ده. تر ټولو غټ ارمان مې دا دی چې تل همداسې بختور واوسم. په دې هم پوهېږم چې ټول خلک همدا هيله لري. نو که مو خوښه وي نن به پر دې بحث وکړو چې څنگه د بخت مخ ځان ته رااړولای شو او د نېکمرغۍ د پرېستې راخپلولو لارې چارې کومې دي.

آرکاد وويل:

ډېره په زړه پورې موضوع ده او خورا ښه بحث پر کېدای شي. د ځينو په اند بخت يوه تقديري چاره ده چې ناڅاپه او له کوم لامل و موخې پرته مو برخليک ته راځي. ځينې نور بيا په دې نظر دي چې ټولې نېکمرغۍ د بخښونکي څښتن ايشتار له لوري دي او هغه يې له خپلې خوښې سره سم پر خلکو لوروي.

ملگرو! اوس نو دا راته ووايست چې که د بخت د نيولو کومه لار وي، ټول

يې بايد ونه لټوو؟

د ټولگي لېوالو اورېدونکو ځواب ورکړ:

هو، هو، خود، خود!

وروسته آرکاد وويل:

د بحث په پيل کې به لومړی هغه کسان واورو چې د دغه اوږدونکي ورور غوندې يې له تلابن و هڅې پرته نېکمرغي موندلې او د طلا يا گېڼو خزانه يې گوتو ته ورغلې وي.

چوپتيا خپره شوه. ټول په تمه ول چې اوس به يو څوځ خوله پرانيږي، خو هېچا هېڅ ونه ويل.

آرکاد وويل:

عجيبه ده! دلته هېڅ داسې څوځ نشته؟ له دې څخه ښکاري چې دغه ډول نېکمرغي ډېره نادره ده. اوس نو پوښتنه دا ده چې په اړه يې څنگه څېړنه وکړو. کوم څوځ يو نظر لري؟

يو ځوان چې ښکلې جامې يې اغوستې وې، پاڅېد او ويې ويل:
زه يې لرم. ايا د بخت د نامه له اورېدلو سره جوخت سړي ته جوارگري نه وريادېږي؟ ايا جوارگر تر بل هر چا زيات د بخت پرېښتې ته په تمه نه وي چې ډېرې پيسې وگټي؟

د هغه له کښېناستو سره سم، يو بل ږغ پورته شو، ويې ويل:
مه چوپېړه، خبرې دې وغځوه. ايا تا بخت د قمار پر مېز موندلی دی؟ ايا د گاتو غورځولو پر مهال د نېکمرغي پرېښتې مرسته درسته وکړه، د هغو سره اړخونه يې ور لور کړل او ستا کڅوړه له پيسو ډکه شوه؟ او که يې شنې خواوې ورپورته کړې او ستا سيال ټولې په زحمت گټلي روپۍ خپلې کڅوړې ته درڅخه واچولې؟

زدکونکو پر دې ټوکه وځنډل. د ځوان خوله هم سره بېرته شوه. په ځواب کې يې ورته وويل:

زړه ته مې نه لوېږي چې هغه دې ان هلته زما په شتوالي لا خبره وه. تاسې څنگه؟ ايا هغه مو هلته ليدلې او گاتې يې ستاسې پر گټه څرخولي دي؟ موږ په دې اړه د يو څه اورېدلو او زده کولو لېونۍ تلوسه لرو.

آرکاد وويل:

ښه پيل وو. موږ تاسې دلته د دې لپاره راغونډ شوي يو چې پر دې مسله له هره اړخه وږغېږو. که د جوارگرۍ د مېزونو ذکر نه وای شوی يو ډېر مهم ټکی مو له

پامه غورځېد او هغه غريزي غوښتنه ده چې په اکثرو انسانانو کې شته او غواړي
په کمو پیسو ډېر سره زر وگټي.

یوه بل نفر وویل:

دغې موضوع ما ته د اس ځغلونې پرونی سیالي رایاده کړه. که د بخت پرېښته
همېشه د قمار پر مېزونو حاضرې ورکوي، نو له شک پرته به له دغو سیالیو هم
ځان ونه سپموي، ځکه هلته د طلايي گاډیو او ځگنو اسونو ننداره ډېره هیجان
پاروونکې ده.

ارکاده! رښتیا راته ووايه ایا د بخت پرېښتې تا ته په غوږ کې یو څه ویلي ول
چې پرون دې پر هغو خړو اسونو چې له نینوا یې راوستلې ول، شرط وتاړه؟ زه
دې شا ته ولاړ وم او هېڅ مې زړه نه نه لوبده چې ته دې پر هغوی لاس
کښېږدې. ته او موږ ټول ښه پوهیږو چې که عادلانه مسابقه وشي په ټوله اسیا
کې به زموږ ښکلي مشکي اسونه څوک لاندې نکړای شي.

ایا دا د ښکمرغۍ پرېښتې درته ویلي ول چې د سیالۍ په پای کې به یو تور
سکندري اس نوک وهي، زموږ په لوبډله به وارخطايي گډېږي او خړ اسونه به
بریالي کېږي؟

آرکاد موسکې شو، په خپل لویښت یې د هغه لغاز نااورېدلی ونيو او ویې
ویل:

په کوم دلیل ویلای شو چې د بخت پرېښته د اس ځغلونې پر سر د انسانانو
له شرط بندیو سره لېوالتیا لري؟ زما په اند هغه د مینې او لویوالي رب النوع ده
چې د اړو خلکو پر لاسنیوي او مناسبو کسانو ته له بدلې ورکولو خوند اخلي. زه
یې هم د موندلو هیله لرم، خو نه د جوارگرۍ پر مېزونو یا د اس ځغلونې په
سیالیو کې. دغو ځایونو کې خلک تر گټې زیات تاوان ویني. زه یې هلته لټوم
چې د انساني هڅو درنښت کېږي.

په کرهنه، روا تجارت او نورو ټولو کسبونو کې د انسان لپاره د دې فرصت
شته چې د خپلو هڅو او سوداوو په مټ گټه وکړي. کله ناکله ښايي سمه بدله
ترلاسه نکړای شي. د دې لامل یا ناسمې پرېکړې وي او یا هم توپان او نور

موسمي عاملونه، خو که سړی کارنده وي، اکثره بريالی راوړي. دا په دې چې په دغو چارو کې بخت تل د سړي ملگرتيا کوي.

خو که بيا سړی جوارگرۍ ته پناه يوسي، کیسه سرچپه کېږي، ځکه هلته د وړلو احتمال همېشه د جوارگر پر زیان او قمارخانې د څښتن پر گټه وي. هغه د خپل کار له غوښتنې سره سم مجبور دی داسې یوه طرحه جوړه کړي چې د بازیگرانو له خوا د شرط تړنې له سیکو څخه یوه ټاکلې اندازه گټه خپل جیب ته کش کړي. د اکثر بازیگرانو دې ته هډو پام نه دی چې د قمارخانې د خاوند گټه پوره ډاډمنه او د دوی هغې یومخ شکمنه ده.

د بېلگې په توگه هغه خلک یادوو چې د چکې د گاتې پر لغړولو شرط تړي. دغه گاتې شپږ مخه لري او اصولاً یې په هر ځل غورځولو کې پر یوه طرف شرط تړل کېږي. که یې سره خوا راشي د لوبې څارونکي غورځوونکي کس ته د شرط بندۍ څلور برابره پیسې ورکوي، خو که په پاته پنځو خواوو کې هره یوه راشي، شرط تړونکي پیسې بایلي. د دې مانا دا ده چې د گاتې په هر ځل غورځولو سره د بایلو چانس پنځه او گټلو دا یو دی. همدا وجه ده چې د سره رنگ په راتلو سره څلور چنده پیسې گټل کېږي. د لوبې مدیر دا تمه لرلای شي چې د شېبې په پای کې به د شرط د ټولو سیکو پنځمه برخه گټه خامخاکور ته وږي، مگر ایا له ځینو نادرو مواردو پرته قمارباز هم دا هیله کولای شي؟ یوه زدکوونکي وویل:

له دې سره هم ځینو کسانو بې حده ډېرې پیسې گټلي دي. آرکاد خواب ورکړ:

بېخي سهي وايي: ځينې کسان! زما څخه خلکو دا پوښتنه هم کړې ده چې ايا په دغسې لارو گټلي پيسې گټونکو ته يو تلپاته ارزښت کېدای شي؟ د بابل ډېر بريالي خلک مې ملگري او شناخته دي په دوی کې يو داسې کس هم نه پېژنم چې د خپل برياليتوب داستان يې په دغسې يوه وسيله راپيل کړی وي.

تاسې هم د دې ښار ډېر اوسېدونکي پېژنئ. که د يو څو داسې کاميابو
ښاريانو نمونه راته واخلي چې خپل بريالي ژوند د جوارگرۍ د مېزونو
احسانمند بولي، نو ډېر به خوښ شم. راته ويلای شئ؟
تر اوږدې چوپتيا وروسته يو نفر پر خبرو راغی او ويې ويل:
ايا ستا پوښتنه دغه د قمارخانو د خاوندانو په اړه هم ده؟
آرکاد ځواب ورکړ:

که نه داسې کوم کس ياد ته درځي او نه يې په تاسې کې څوک پېژني، نو بيا
ولې د خپلو ځانونو په اړه څه نه وایاست؟ ايا دلته داسې څوک شته چې هر قمار
يې وړی وي او نورو ته هم له دغې لارې د پيسو گټلو لارښوونه وکړي؟
د ټولگي له پای څخه زوړ راپورته شو او ورو ورو ټول تالار د خندا اوازونو
پر سر واخيست. آرکاد د خپلو خبرو په دوام وويل:

داسې ښکاري چې ښکمرغي بايد د پربنټې د ناستې ولاړې په دغو مشهورو
ځايونو کې ونه لټوو. نو راځئ يو بل ځای پسې وگرځو.
بخت مو په ورکو شويو کڅوړو کې ونه موند. د جوارگرۍ پر مېزونو يې هم
څرک ونه لگېد. د اس ځغلونې په سياليو کې خو يې دا حال دی چې ما خپله
تر گټلو څو برابره زياتې پکې بايللي دي.

اوس به سوداگريزو معاملو ته سر ورايسته کړو. ايا يو گټور تجارت
ښکمرغي ده که زموږ د هڅو پايله؟ زما خپل عقل دا راته وايي چې ښکمرغي
بايد اړخ ته کړو. يا به ښايي د بخت پربنټه رښتيا مرسته راسره کوي، خو موږ به
يې په قدر نه پوهېږو. ايا کوم څوک په دې اړه نظر لري؟
يو عمرخوړلی سوداگر پاڅېد، خپل سپين او ښکلي کالي يې سره سم کړل
او يې وويل:

ښاغلي آرکاده او نورو ټولو دوستانو ستاسې په اجازه زه يو نظر لرم. تاسې
وويل چې په سوداگريزو برياوو کې بايد خپل توان او هڅې مهمې وگڼو، خو
کله ناکله داسې هم پېښېږي چې د برياليتوب پر پوله ماته خورو.

يوه نادره پېښه يا كيسه وي كه هغه وشي نو هم ناپايه گټه كوو او هم مو بېسارې
نېكمرغي په برخه كېږي، مگر هغه نه كېږي. په دې صورت كې به نو څنگه
خپلې هڅې ارزښتناكې وبللای شو. له شك پرته دلته ډېر شته كسان له دغسې
حالتونو سره مخامخ شوي دي.

آركاد وويل:

ډېره معقوله پايله! ايا په تاسې كې داسې څوك شته چې نېكمرغي يې تر يو
قدمې پورې راغلې او بېرته ځنې ستنه شوې وي؟
گن لاسونه پورته شول چې د هماغه سوداگر لاس هم پكې داخل وو. آركاد
هغه ته وويل:

دا چې دا موضوع تا ياده كړه، نو غواړم اول ستا كيسه واورم.
هغه بيا پر خبرو راغی او ويې ويل:

اوس به د داسې يو چا كيسه درته وكړم چې بخت ورنژدې كېږي، بېرته ځنې
تښتي، تاواني كوي يې او پر ژوره پښېمانۍ يې اړوي.
كلونه پخوا، چې لا ځوان وم، تازه مې واده كړی او ژوند مې پر غوړېدو
وو، يوه ورځ مې پلار راته راغی او تر ډېر ټينگار وروسته يې په يوه پانگونه كې
شريكېدلو ته وروبللم. د ده د ملگري زوی يې له ښاره لږ دباندې يوه ټوټه شنډه
ځمكه ليدلې وه. دا چې دغه ځمكه تر ويالو يو څه لوړه پرته وه، نو خړوبول يې
هم شوني نه ول.

د هغه پلان دا وو چې په لومړي قدم كې يې په ټيټه بيه رانيسي، درې
څاگانې پكې وکيندي، له هغو څخه په غوايانو او بيه راوباسي او پر دغه ځمكه
يې ورسېرې كړي. په دويم پړاو كې يې پر ټوټو ووېشي او د کرنې لپاره يې پر
ښاريانو وپلوري.

دغه ځوان د دې كار د عملي كولو لپاره كافي پيسې نه لرلې او زما غوندې
يوه منځنۍ كورنۍ كې زوكړی وو. پلار يې هم لكه زما پلار د يوې غټې كورنۍ
تنگلاسی مشر وو. په همدې وجه يې د نورو پانگوالو د پام را اړولو هڅه كوله.

غوښتل يې دوولس تنه د خپل عايد لسمه برخه د ځمکې د خرڅلاو تر پايه سره شريکه کړې او وروسته د خپلې پانگې په تناسب گټه واخلي.
پلار مې راته وويل:

زويه! ته د ځوانۍ په اوږدو کې يې غواړم سر له اوسه د خپل ملکيت څښتن شي او خلک په درنه سترگه درته وگوري. هيله ده زما له پوهې او تجربې څخه په کاراخيسته له هغو تېروتنو ځان وساتې چې ما د بېباکۍ له امله کړي دي.

ورته ومې ويل:

پلاره! زه هم د بريا ډېر لېوال یم.

- نو نصيحت مې د زړه په غوږونو واوړه او هغه څه وکړه چې ما بايد په خپله ځواني کې کړي وای؛ د خپلو پيسو لسمه برخه په دغه معامله کې بنده کړه. دا سودا دې زما سن ته تر رسېدو وړاندې د ښه ملکيت څښتنولای شي.

ورته ومې ويل:

پلاره! ستا خبرې معقولې دي. له شتمنېدو سره ډېره مينه لرم، مگر لگښتونه مې بېخي ډېر دي او ستا د نصيحت په عملي کولو کې دوه زړې یم. بل دا چې زه لا ځوان یم او زيات وخت لرم.

راته ويې ويل:

زه چې هم ستا همزولي وم همداسې مې انگېرله، خو دا دی وينې چې د خدای تر ابده کلونه تېر شوي او زه لا هم د کار په پيل کې یم.

ورته ومې ويل:

پلاره، وخت بدل شوی دی. زه ستا تېروتنې نه تکراروم.

ويې ويل:

زويه! دا د شتمنېدو خورا ښه فرصت دی، ځکه مه پکې کوه. سبا سهار زما د ملگري زوی ته ورشه او د خپل عايد لس سلنه دې ورسره شريکه کړه. خامخا ورشه. بخت د چا انتظار نه کوي. نن دلته دی، خو سبا بل ځای ځي. نو ټکنی کېږه مه!

د پلار له ټينگار سره-سره مې دا کار وځنډاوه. سوداگرو له ختيځه خورا ښکلې جامې راوړي وې او ما و ښايستې مېرمنې مې د يوې جوړې نويو جامو د رانيولو پرېکړه وکړه. په هغه پانگونه کې شريکېدنه په دې مانا وه چې له جامو او نورو ښو شيانو مې بايد مينځلای. پرېکړه مې دومره وځنډوله چې اخير راباندې ناوخته شو. دې کار سخت پېښمانه کړم، ځکه د هغه د معاملې گټه د شريکانو تر وړاندوينې څو برابره زياته شوه. دا وو زما هغه داستان چې بخت مخامخ راڅخه وتښتېد.

يوه توروښمه صحرايي سړي وويل:

دغه داستان ښيي چې بخت څنگه له فرصتونو گټه اخيستونکو کسانو ته د ورتلو انتظار باسي. د مال او شتمنۍ ترلاسه کول تل يو د پيل ټکي لري او ښايي د سپينو زرو له هغو څو سيکو يې سر راوښلي چې انسان يې له خپل عايدو سپموي او سرمايه گوزاري په کوي. زه خپله هم ډېر مالدار يم او د شتمنۍ خښته مې هغه وخت کښېښودل شوه چې لا ماشوم وم او د سپينو زرو په يوه سيکه مې يو خوشکي رانيو. دا مې د ژوند لومړۍ پانگونه وه او ډېر لوی ارزښت يې راته درلود. بخت او ښکمرغي دا ده چې انسان يوه ورځ سوداگرۍ ته لاس ورواچوي او د يو شي خښتن شي. همدا لومړی گام خورا مهم دی او د دې لامل گرځېدای شي چې يو څوک نه يوازې پر خپل کار گټه وکړي، بلکې پر هغه گټه هم گټه وکړي. هغوی چې دغه گام په ځوانۍ کې اوچتوي، له اقتصادي پلوه تر هغو کسانو وړاندې کېږي چې يا ناوخته لاس وراچوي او يا هم زموږ د سوداگر ملگري په شان يې هېڅکله نه اخلي.

مالومداره که دغه سوداگر دا گام د ځوانۍ په پيل کې، چې فرصت هم په لاس ورغلی وو، اخيستی وای نن به يې لا زيات شته لرلای او که زموږ اوبدونکی دوست، چې نن يې بخت دروازه ورټکولې، دا موقع وکاروي او دغه قدم پورته کړي، راتلونکی به يې لا روښان شي.

يوه بېگانه د ټولگي له يوه بل کونجه راښخړ او يې ويل:

د بابل خان / ٦٩

مننه! زه هم غواړم يو څه ووايم. زه د شام اوسېدونکى يم او ستاسې په ژبه سم نشم پوهېداى. غواړم پر دغه سوداگر ملگري يو نوم کښېږدم. ښايي تاسې ته مودبانه ونه برېښي، خو بيا يې هم پرېږدم. له بده مرغه وړ کليمه يې نه ده راته مالومه او که د شام په ژبه يې ووايم تاسې نه په پوهېږئ، نو لطفأ يو څوک مرسته راسره وکړئ او راته ووايست چې د ښوونو فرصتونو له لاسه ورکوونکي ته څه ويل کېږي؟

يوه نفر وويل:

لږ!

شامي سړي وويل:

هو! نوموړى همدا دى. کله چې د بخت پرېشته دروازه ورتکوي، دى يې نه ورخلاصوي. صبر کوي. ورته وايي اوس مې کارونه ډېر دي ستا سره د خبرو وخت نه لرم. ياده پرېشته دغسې لټانو ته نه کښېښي. د هغې په اند که څوک غواړي نېکمرغه شي بايد ژر تر ژره لاس په کار شي. د بخت پرېشتې ته چټک غبرگون نه ښودل ستره لټي ده، کټمټ لکه زموږ دغه سوداگر ملگري چې کړې ده.

هغه سوداگر پاڅېد او د حاضرينو د خندا په ځواب کې يې د ټوکې په دود يو درنښت وکړ او ويې ويل:

سلام دې وي پر تا اې پرديه چې زموږ په ښار کې راته ناست يې او د رښتيا په ويلو کې هېڅ درېغ نه کوې.

آرکاد وويل:

له فرصتونو څخه د استفادې په اړه يوه بله کيسه اورېدل به لا ښه خوند وکړي. ايا کوم بل څوک هم ورته تجربه لري؟

يو د منځني عمر خاوند سړى چې سړې جامې يې اغوستي وې، ولاړ شو او

ويې ويل:

هو! زه يې لرم. زه د حيواناتو سوداگري کوم او ډېر سروکار مې له اسونو او اوښانو سره دى. کله ناکله پسونه هم کښته پورته کوم. کومه کيسه چې اوس يې

درته کوم، ښيي چې څنگه يوه شپه نابېره ښکمرغی دروازه راوتکوله. ښايي د له لاسه وتلو علت يې هم همدا وي. قضاوت يې پر تاسو.

يوه شپه چې د اوبنانو رانيولو له يوه لس ورځني سفره سترې او مايوس راستون شوی وم، راباندې ناوخته شو او د ښار دروازې راڅخه کولپ شوې. ډېره غوسه راغله. مزدوران مې په کيږديو درولو اخته شول. د اوبو او خوړو دواړو له کمښت سره مخ وو. يو بوډا مالدار مې پام شو. هغه هم زموږ غوندې د تړلو دروازو تر شا پاته شوی وو.

کله چې يې خوا ته ورغلم، راته ويې ويل:

ښاغلي! ته له ښې سوداگر ښکاري. که همداسې ده نو غواړم د خپلو بهترينو پسونو رڼه درباندي وپلورم. له بده مرغه مېرمن مې مرگي حاله ناروغه ده او زه بايد ژر تر ژره بېرته ورستون شم. که ته همدا اوس پسونه راڅخه رانيسې زه او مزدوران مې کولای شو چې اوبنان بار کړو او سملاسي وڅوڅېرو.

هوا دومره تياره وه چې پسونه مې سم نه ليدل، مگر له چينغ و پيغه ډېر ښکارېدل. زه چې پوره لس ورځې هسې بېځايه راباندې تېرې شوي وې، په دې وړانديز خوشحاله شوم. دا چې هغه اندېښمن او تلواري وو، نو ډېره مناسبه بيه يې راته وويله. ورسره مې منله، ځکه ډاډه وم چې مزدوران مې سبا ټول پسونه په ښار کې په ښه بيه پلورلای شي.

سودا مو سره وشوه. مزدورانو ته مې وويل چې مثال راوړي او مالونه وشمېري. د مالدار له خولې نهه سوه دانې ول. په دې مو سر نه درخوروم چې د هغو وړو، تېرو او سترو پسونو شمېرل څومره سخت کار وو. ډېر ژر وپوهېدو چې شمېرنه ناشونې ده، نو مالدار ته مې وويل چې په رڼا کې يې حسابم او بيا پيسې درکوم.

هغه په زاريو راته وويل:

هيله کوم ښاغلي! ان تيار يم د ويل شوي بيې په درېيمه يې درکړم، خو په دې شرط چې پيسې همدا اوس راکړې تر څو زه بېله ځنډه روان شم. خپل يو ډېر تکړه او هوښيار مزدور هم درېرېږدم چې بيا د شمېرلو په چارو کې مرسته

درسره وکړي. هغه د پوره باور وړ دی او پاته پیسې سبا سهار د پسونو تر شمېرلو وروسته وروسپاری.

خو ما سرتمبگي وکړه او د شپې مې پیسې ورنکړې. په دا سبا موږ لا ویده وو چې دروازي خلاصې شوې او له ښاره د مالونو څلور پلورونکي راغلل. هغوی ان په لږ گران قیمت لا سودا ته لېوال ول، ځکه ښار د دوښمن د محاصرې او خوړو د کمښت له خطر سره مخامخ وو. لنډه دا چې پسونه یې د هغه مالدار تر پرونی بېې درې برابره گران رانیول. دا وه د راغلي او بېرته تښتېدلي بخت یوه بېلگه.

آرکاد وویل:

نادره کیسه وه. ستاسې په اند څه پایله ځنې اخیستل کېدای شي؟
یوه درانه ځین جوړوونکي وویل:

دا چې معقوله او مناسبه سودا باید ژر تر ژره سره ورسول شي! که مو د معاملې پایله پر گټه وي خپلې کمزورۍ او د نورو کسانو لاسوهنه مو باید ځنې راونه گرځوي. موږ له منځه تلونکي موجودات تل بدلېږو رابدلېږو. افسوس چې د خپل نظر د سموالي پر مهال اکثره د دوه زړې ښکار گرځو او فرصتونه بایلو. زه خپله تل تر ټولو ښه پرېکړه په اول نظر کې کوم.^۱ سره له دې هم هر وخت د داسې یوې معاملې سملاسي ترسره کول راته گران وي چې تر پام مې گټوره وایسي، ځکه نو پر خپله کمزوري د برلاسه کېدو لپاره بېله ځنډه بیانیه^۲ او یا هم ټوله بیه پرې کوم. دا کار مې په راتلونکي کې له پښېمانۍ ساتي ځکه نو داسې به انګېرم چې یو ښه چانس مې له لاسه ورکړی دی.

شامي سړی بیا پاڅېد او ویې ویل:

منه! زه یوه بله خبره هم لرم. دا کیسې ډېرې سره ورته دي. فرصتونه تل په یوه نه یوه علت له لاسه وزي. د بخت پرېښته هره پلا لټ ته یوه ډېره ښه طرحه راوړي. هغه هم تل دوه زړې وي او نه وایي چې همدا تر هر بل وخت ښه موقع ده او

^۱ د لومړۍ سودا د مشکو بوی ځي. پښتو منل. ژباړن

^۲ بیانیه-د موافقت په صورت کي د یوه شي د بېې یوه برخه ورکول.

باید ژر تر ژره لاس په کار شم. خو پوښتنه دا ده چې په دغسې وختونو کې
سړی څنگه یوه ښه پرېکړه کولای شي؟

مالدار وویل:

حکیمانه وړغېدې ملگرې. په دواړو کیسو کې د لټ له لاسه بخت وتښتېد، خو
دا یوه غیرعادي موضوع نه ده. موږ ټول لږ و ډېر لټان یو. له یوې خوا د
شتمېدو هیله لرو او له بل لوري چې کله فرصت په گوتو راشي، له دننه څخه مو
کها له اروا څخه او بې پروایي ته هڅوي، موږ یې هم ورسره منو او خبرو ته یې د
غور اېښودلو له امله د ځان تر ټولو لوی غلیمان جوړېږو.

کله چې ځوان وم د «لټی» لغت مې، چې زموږ د شامي ملگرې پر زړه
لگېدلی دی، زده نه وو او فکر مې کاوه د یوې گټورې سودا د له لاسه وتلو تر
ټولو لوی لامل ناسم قضاوتونه دي. وروسته دې پایلې ته ورسېدم چې علت یې
سرتېمبگي ده او سر مې خلاص شو چې اصلي ستونزه د چټک او غوڅ اقدام
کولو پر ځای د بې پروایۍ لمن نیول دي. د دغه ټکي تر موندلو راوروسته مې له
دې خوی څخه کرکه وشوه او داسې مې ځان ترې بېغمه کړ لکه یو لېونی خر
چې له گاډۍ خلاص کړې او ویې شړې.

شامي سړی پر خبرو راغی او ویې ویل:

منه! غواړم له ښاغلي سوداگره یوه پوښتنه وکړم؛ ته ډېرې ښکلې جامې
اغوندي، جذاب ښکاري او له سوالگرو سره هېڅ ورتوالی نه لرې. پر دې سربېره
د بریاليو وگړو غوندې رغبرې هم. کله چې دغه لټه اروا تا په وسوسه کې
واچوي څه ورسره کوي؟

سوداگر وویل:

ما هم زموږ د دغه مالدار ملگرې په شان د بېباکۍ دا خوی کشف کړی او پر
غالب شوی یم. راته زبات شوې چې دا عادت مې لوی دوښمن او مناسبې
موقع ته تیار په کمین کې ناست دی چې کوبښنونه مې له خاورو سره راخاوري
کړي. تېر داستان ته ورته ډېرې نورې پېښې هم شته او گنې داسې بېلگې
یادولای شم چې د دغه بد عادت له امله مې ښه-ښه فرصتونه له لاسه وتلي دي.

دې خوی ته تر متوجې کېدو وروسته بیا ځان ترې ژغورل او پر بریالي کېدل دومره سخت کار نه دی. هېڅوک نه غواړي خپل مال پخپله په غله یوسي. همدارنگه هېڅوک قصداً دوشمن ته دا اجازه نه ورکوي چې مشتریان یې سره وروپاشي او یا یې گټه وربرباد کړي. زما چې سر خلاص شو دغسې کړنې مې په زیان دي، هوډمنه مبارزه مې ورسره پیل کړه او پر بریالی شوم. هر څوک چې غواړي د بابل له شتمنو زېرمو ونه یوسي باید پر خپله لټه اروا حاکم شي.

ای آرکاده! په دې اړه څه وایې؟ ته د بابل لوی خان یې، ډېر خلک دې د دې ښار تر ټولو نېکمرغه کس بولي. ایا ته هم دا خبره راسره منې چې که څوک خپله لټه اروا مغلوبه نکړي، د بریا لوړو څوکو ته نشي رسېدای؟
آرکاد ومنله او ویې ویل:

همداسې ده لکه دا ته چې وایې. ما د خپل اوږده ژوند په بهیر کې نسلونه لیدلي چې د سوداګرۍ، علم او روزنې پر لار تللي دي. هغوی ټولو ته فرصتونه په لاس ورغلي. ځینو گټه ترې اخیستې او د خپلو ژورو هیلو د رابرسېرولو په موخه یې ثابت گامونه اخیستي دي، خو ځینې نور بیا د دوه زړۍ ښکار شوي او شا ته پاته شوي دي.

آرکاد اوبدونکي ته مخ کړ او ویې ویل:

د بخت او نېکمرغۍ په اړه بحث ستا وړاندیز وو، اوس دې خپل نظر راته ووايه.
هغه ځواب ورکړ:

زه اوس بخت ته په بېخې بېله او بهتره سترگه گورم. مخکې مې خوشبختي یو ډېر په زړه پورې شی باله چې ځینې انسانان یې بېله کوم تلاښ او زحمته ترلاسه کوي. اوس مې پام شو؛ دا داسې یو حالت نه دی چې د ځان خوا ته راوکښل «جذب» شي. له دې بحثه مې زده کړل چې ځان ته د بخت مخ رااړول یانې له فرصت او چانسو گټه اخیستل. په راتلونکي کې به هڅه وکړم که دغسې فرصتونه په لاس راغلل، په ټول توان به یې وکاروم.

آرکاد ځواب ورکړ:

په ننني بحث کې په خپل شويو مسايلو دې ډېر ښه سر خلاص شوی دی. بخت او نېکمرغي غالباً د فرصتونو تر شا پټ وي او ډېر کم په بله ښه رانېکاره کېږي. زموږ سوداگر ملگري که د خير او برکت د رب النوع له خوا له ورته برابر شوي فرصته گټه اخيستی وای لويه نېکمرغي يې په برخه کېده. همدارنگه که زموږ مالدار دوست د رمې د رانيولو سودا کړې او هغه يې په ښه بيه خرڅه کړې وای، ډېر لوی چانس په لاس ورتلی.

دا بحث مو د دې لپاره وکړ چې د بخت د پرنښتې راجلبولو يوه لار پيدا کړو. اوس داسې احساسوم لکه پيدا کړې چې مو وي. دواړو داستانونو راوښوده چې بخت او نېکمرغي په فرصتونو پسې ځي. په دغو دوو او نورو ډېرو ورته کيسو کې يو حقيقت پټ دی؛ هغه دا چې د بخت د پرنښتې په لومه بندولو لپاره بايد فرصتونه ولټوو.

څوک چې د فرصتونو او ژوند د سمولو هيله من دی بايد عمل وکړي. عمل انسان مخ ته بيایي او د خپل زړه برياليتوب ته يې رسوي.

د سرو زرو پنځه قوانین

- یوه له سرو زرو ډکه کڅوړه ده او بله خټینه لوحه چې حکیمانه خبرې پر لیکلي دي. که تاسې ته د انتخاب حق درکړل شي کومه یوه اخلئ؟
پر دښتي بوټو د بل اور لږزانو لمبو ته د څو ناستو اورېدونکو په لمر سوځېدلي مخونه وځلېدل.
اووه ویشټ واړو یوځای وویل:
سره زر، سره زر!

سپین ږيري کلاباب مکاره خندا وکړه، لاس یې پورته کړ او ویې ویل:
غور ونیسئ. له لیرې څخه د وحشي سپیانو راتلونکې غږ واورئ. هغوی په دې خاطر دا بد حال جوړ کړی چې وږي دي، خو که یې په نس ماړه کړې څه کوي؟ مغروره کېږي او یو پر بل را اچوي. د سبا له غمه هم بې پروا کېږي.
د ادم زامن هم همداسې دي. پوهه او سره زر ورته کنښېږده کوم یو ټاکي؟ له پوهې مخ اړوي، سره زر اخلي او له خلاصه لاسه یې خرڅو، خو چې پر سبا شي بیا یې چیغې اسمان ته ختلې وي او وایې چې مفلیسه دی.
سره زر په اصل کې د هغو کسانو دي چې د شتمنۍ د ترلاسه کولو قوانین پېژني او مراعتوي یې.

دغه شېبه کلاباب د خپلې اوږدې چپنې سپینه لمن پر خپلو ډنگرو پښو راکش کړه، ځکه شپه سره وه او یخ باد لگېد. خبرې یې پسې وغځولې:

دا چې په دې اوږده سفر کې مو په وفادارۍ زما خدمت کړی، د اوسنانو ښه ساتنه مو کړې، له کوم شکایت پرته مو په ډېر زیار هغوی د دښتې پر سوځوونکو رېگو راتېر کړي او له هغو غلو سره په زړورتیا جنگېدلي یاست چې زما د سوداگریزو مالونو د لوټلو اراده یې لرله، نو نن شپه د سرو زرو پنځه قوانین درته بیانوم. دا داستان تر اوسه هېچا نه دی اورېدلی.

ډېر کلک غوږ راته ونیسئ او زما تر خوله راوتونکو تورو ته پام وکړئ، ځکه که یې په مانا وپوهېږئ او عمل پر وکړئ په راتلونکې کې به د ډېرو سرو زرو څښتنان شئ.

دلته چوپ شو. د بابل پر شنه اسمان ستورو رڼا خپروله او سترگکونه یې وهل. د ناستو کسانو تر شا د هغو خېمو سیوري لیدل کېدل چې پر دښته ولاړې او د صحرايي توپانونو پر وړاندې یې د ساتنې په موخه تنابونه کلک شوي ول. هغوی ته نژدې د اوسنانو رمې په رېگو کې گوندې وهلې وې، ځینو یې شخوند واهه او ځینو یې له خولو او پزو بېخونده رغونه را ایستل.

د سوداگریزو مالونو ناظم وویل:

اې کلابابه! تا تر اوسه گنې گټورې کیسې راته کړي دي او هیله من یو چې په خپل هوښ او پوهه سمه لار راوښیې، ځکه سبا مو ستا د خدمت وروستی ورځ ده.

- ما تر دې دمه په لیرو وطنونو کې د راپېښو شویو عجیبو ماجراوو کیسې درته کړي دي. مگر نن شپه غواړم د آرکاد په نامه یوه پوه شتمن د هوښ او علم په اړه درته ورغږم.

ناظم وویل:

د هغه په باب مو ډېرې کیسې اورېدلي دي، ځکه نوموړی د بابل په تاریخ کې تر ټولو شتمن سړی بلل کېږي.

هغه د بابل تر ټولو ستر خان وو او د پیسو او سرو زرو په اړه یې بېسارې پوهه درلوده. نن شپه یې هغه کیسه درته کوم چې کلونه مخکې مې د ځوانۍ پر مهال په نینوا کې د نوموړي له زوی نوماسیر څخه اورېدلې ده.

زه او ارباب مې یوه شپه تر ډېر اوږده سفر وروسته د نوماسیر ماڼۍ ته ورسېدو. ارباب مې نوماسیر ته څو ډېرې قیمتي غاليچې راوړي وې. ما یې په لېږدولو کې مرسته ورسره وکړه. ټاکلې وه هغه یې رنگ او ډیزاین وگوري. خوښي یې شوې، موږ یې کښېناستلو ته وبللو او د انگورو داسې اوبه یې راته راوړې چې ځانگړی بوی یې درلود او معده یې سخته راتوده کړه، ځکه ما د دغسې اوبو د څښلو عادت نه درلود.

وروسته یې د خپل پلار د پراخې پوهې یوه کیسه راته وکړه چې زه یې اوس تاسې ته کوم.

تاسې هم خبر یاست چې په بابل کې د شتمنو اولادونه له خپلو والدينو سره اوسي او دې ته په تمه وي چې له میراثه برخه یوسي. د آرکاد له دې دود سره نه وه جوړه. نو چې نوماسیر بلوغ وواځه راوړې غوښت او ورته وېي ويل:

زویه! غواړم ته هم زما غوندې بريالۍ ژوند ولرې، خو باید لومړی د شتمنۍ د عاقلانه اداره کولو وړتیا وښې. ستا څخه مې هیله دا ده چې ولاړ شې، په دنیا کې وگرځې او دا زیات کړې چې زیات سره زر او د خلکو درنښت ترلاسه کولای شې کنه.

د پیل په توگه دوه داسې شیان درکوم چې ما خپله په ځوانۍ کې او د پیسو راټولولو د پیل پر مهال نه لرل.

لومړی د سرو زرو یوه کڅوړه درکوم. که یې په هوښیاری ولگوي، د راتلونکي د بريالیتوب بنسټ به دي وي.

دویم یوه داسې خټینه لوحه درکوم چې د سرو زرو د راغونډولو پنځه قوانین پر لیکلي دي او که ښه سم سر په خلاص او عمل په وکړې لا به دې څیرک، تکره او شتمن کړي.

اوس نو څه په مخه دې گلونه او تر لسو کلونو پورې دي ونه وينم. وروسته بيا راشه او خپل کړي کارونه راته بيان کړه. که دې خپله وړتيا راته ثابته کړه د شتمنۍ وارث به دې کړم کنه روحانيونو ته يې ورسپارم چې له خښتنه مې د بخښلو دوعا وغواړي.

نوماسير هم د سرو زرو کڅوړه او خټينه لوحه چې په يوه ورېښمين ټوکر کې پېچلې وه، ورسره واخيستل او له يوه اس او يوه غلام سره وخوځېد.

لس کاله وروسته له ژمنې سره سم بېرته خپل پلرني کور ته راغی. په وياړ يې لويه مېلمستيا جوړه شوې وه چې ډېر خپلوان او ملگري يې ورته رابلل شوي ول. د مېلمستيا تر پای ته رسېدو وروسته يې مور او پلار پر دوو جلاجلال تختونو چې د تالار دوو خواوو ته پراته ول، ډډه ووهله. نوماسير يې مخې ته ودرېد او د خپل اقتصادي وضعيت راپور پر وړاندې کولو يې پيل وکړ.

شپه وه. د خونې نيمه روښانه فضا په څراغونو کې د سوځېدونکو تېلو بوی او لوگي نيولې وه. سپين کاليو غلامانو د خرما له پانو اوېدل شوي بېوزي پرله پسې ښورول چې د تالار ولاړه هوا يې سره سموله. کوټه پر اشرافي ذوق برابره سينگار شوې وه. د نوماسير مېرمنې او دوو وږو زامنو له خپلوانو او کورنۍ له نورو غړو سره د دوی تر شا پر بالښتونو تکیې وهلي وې او غوږ غوږ ول.

نوماسير په ډېر درنښت شونډې سره بېرته کړې:

ستا د تدبير پر وړاندې د درنښت سر ټيټوم. لس کاله مخکې چې تازه مې د بلوغ پر دروازه گام ايښی وو، امر دې راته وکړ چې ولاړ شم او په خلکو کې خپل مقام پخپله اوچت کړم نه دا چې ستا په شتمنۍ کې مې سترگې ښځې کړي وي.

تا د خپل سخاوت له مخې يو څه سره زر هم راته ډالۍ کړل او ورسره سم دې له خپلې پوهې هم برخمن کړم، خو د سرو زرو په اړه بايد ووايم چې له بده

مرغه ډېر خراب مې ولگول. هغه پيسې مې کټمټ لکه يو وحشي سويگي داسې اسانه له بې تجربې لاسونو وتښتېدې.

پلار يې له وياړه ډکه موسکا وکړه او ويې ويل:

زويه کيسې ته دې ادامه ورکړه، غواړم ټکي په ټکي يې واورم.

- هوډ مې وکړ چې نينوا ته ولاړ شم، ځکه هغه يو مخ پر وده ښار وو او فکر مې کاوه يو نه يو فرصت پکې تر گوتو کولای شم. له يوه کاروان سره ملگري شوم او هلته د موجودو کسانو په منځ کې مې گڼ ملگري پيدا کړل. د هغوی په ډله کې يو دوه ډېر خوش طبعه ځوانان هم ول چې دواړو ډېر ښکلي سپين اسونه لرل.

د سفر په اوږدو کې يې پټ راته وويل چې په نينوا کې يو ډېر موږ سړی اوسي. هغه يو خورا گړندی اس لري او تر ننه هېچا نه دی لاندې کړی. د دغه اس څښتن په دې عقیده دی چې اوسمهال يې هېڅوک نشي ماتولای. له همدې کبله يې ډېر لوی شرط پر ايښی او وييلې يې دي چې که هر بابلي اس مات کړ، هغه پيسې به يې خاوند ته ورکړي. دغو ملگرو راته وويل چې د دغه سړي اس زموږ د اسونو په پرتله يو باري يابو دی او ډېر اسانه يې ماتولای شي. هغوی ډېره مهرباني وکړه او په دغه شرط بندې کې يې زه هم ورشريک کړم. چې رښتيا شي پلان يې سخت اغېزمن کړی وم.

زموږ اسونه مات شول او ما ډېر سره زر پکې وبايلل. وروسته خبر شوم چې هغه دوه تنه دوکه بازان ول، کار يې همدا وو چې کاروان کې يې سفرونه کول تر څو زما غوندې بې تجربې او نابلده خلک وغولوي. په دې هم خبر شوم چې نينوا کې اوسېدونکی د اس څښتن هم په دغه معامله کې ورسره شريک وو. له دغو غولونکو مې د احتياط لوست زده کړ.

لږ وروسته مې يو بل درس هم واخيست چې تر لومړي په کمه دردناک نه وو. زموږ په کاروان کې يو بل ځوان هم وو چې ډېر ژر مې شيدې ورسره ايله شوې^۱. هغه هم زما غوندې شتمن پلار درلود او نينوا ته روان وو چې هلته ځان

ته یو مناسب ځای پیدا کړي. ښار کې تر اړولو لږ وروسته یې راته وویل چې د هغه ځای یو سوداگر وفات شوی او دوکان او ارزښتناک سامانونه یې په ډېره ټیټه بیه خرڅېږي. د ده وړاندیز دا وو چې په گډه یې وپېرو، مگر ویل یې چې دمگړۍ پیسې ورسره نشته او باید بابل ته پسې ولاړ شي. زما څخه یې وغوښتل چې ټولې زه ورکړم او دی به خپله برخه له بابله تر راتلو وروسته راکړي.

د ځوان سفر پسې اوږد شو. په دې موده کې وپوهېدم چې سوداگتوره نه ده او پیسې مو بېځایه لگولي دي. اخیر مې د هغه له بېرته راتګه هم هیله وخته. ټوله سرمایه مې په اوبو لاهو شوې او داسې سامانونه راته پراته ول چې هېڅ بازار یې نه درلود. دغه راز د نورو ښو شيانو د رانیولو پیسې هم راسره نه وې. له مجبوريه مې راپاته څیزونه په یوه ناچیزه بیه پر یوه فلسطیني خرڅ کړل.

پلاره! تر دې وروسته مې ډېرې سختې ورځې وګاللې. د کار په لټه شوم پیدا مې نکړ، ځکه نه مې سوداګریز مال درلود او نه مې هم کوم کسب زده وو چې پیسې په وګټلای شم، نو د خوړو رانیولو او ځملاستلو د ځای پیدا کولو لپاره مې اس، غلام او اضافه جامې وپلورلې. د ژوند تر ټولو بدو ورځو ته ورنژدې کېدونکې وم.

په هغو ترڅو ورځو کې پر ما ستا باور را یاد شو. تا زه لېږلی وم چې ځان ثابت کړم او ما هم ژمنه درسره کړې وه.

ذهن ته مې راغلل چې دوې ختینې لوحې دې هم را کړي وې او پر هغو دې د سرو زرو پنځه قوانین حک کړي ول. نو راوړل شوم او هغه قوانین مې د زړه په سترگو ولوستل او پوه شوم چې که مې له پيله د پوهې لمن نیولای داسې چل نه راکېد. هر قانون مې په یادو یاد کړ او پرېکړه مې وکړه چې که د نېکمرغۍ پرېښته راته موسکۍ شوه د وخت د پوهې له رڼا به کار واخلم، نه د ځوانۍ له اموالي.

اوس تاسې ته د پلار هغه حاکیمانه توري در اوروم چې لس کاله وړاندې یې پر ختینو لوحو کیندلي او ما ته راکړي ول:

د سرو زرو پنځه قوانین

- ۱- سره زر د هغه چا کره په ډېره خوښۍ ورځي او ورځ په ورځ نور هم زیاتېږي چې د خپلې راتلونکې او کورنۍ لپاره د خپل عاید لږ تر لږه لسمه برخه سپموي.
 - ۲- سره زر د هغه هوښیار څښتن په ډېره مینه او لېوالتیا چوپړ وهي چې پر یوه ګټوره لار یې په کار واچوي. په دې کار سره یې شمېر د دښتي غوایانو په شان ډېرېږي.
 - ۳- سره زر د هغه محتاط څښتن په ساتنه ډېرېږي چې د مالي چارو د باتجربه متخصصانو په سلا پانگونه په کوي.
 - ۴- سره زر د هغه چا له لاسه ښویېږي چې په داسې کاروبار یې بند کړي چې یا یې سم سر نه په خلاصېږي او یا هم اړوندو باتجربه او پوهو خلکو ته د منلو وړ نه وي.
 - ۵- سره زر له هغه چا تنبتي چې په ناممکنو ګټو پسې منډې وهي، د چلبازانو لمن نیسي او یا هم پر خپلو خامو تجربو او پوڅو هوسونو په باور کولو سره په نامعقولو لارو کې پانگونه کوي.
- دا ول د سرو زرو هغه پنځه قوانین چې پلار مې راته لیکلي ول او زه یې په بشپړ ډاډ تر سرو زرو ارزښتناک بولم. په مطلب به مو د کیسې تر خلاصېدو وروسته ښه سم سر خلاص شي.
- دا شېبه یې بیا خپل پلار ته مخ کړ او ویې ویل:
- تاسې ته مې د خپلې بې تجربګۍ له لاسه د راپېښې شوې ژورې بدمرغۍ او نهیلۍ یادونه وکړه، خو د ځنځیرونو کړۍ تل یو پای لري. زما بدمختي هله پای

ته ورسېده چې د غلامانو د يوې ډلې ناظر شوم. دنده مې د ښار پر شاوخوا د يوه جوړېدونکي دېوال د کار څارنه وه.

د سرو زرو د لومړي قانون پر بنسټ مې د خپل عايد لومړۍ ميسي سيکه بغل^۱ ته کړه او ورو-ورو مې يې شمېر همداسې پسې ور زيات کړ؛ اخير د سپينو زرو سيکه ځنې جوړه شوه. پرمختګ مې کرار وو او دا هم بايد پته نه کړم چې د ژوند کړۍ مې پر ځان ډېره راتګه کړې وه، ځکه هوډ مې کړی وو چې لس کاله وروسته دلته راشم او ستا سره زر دروسپارم. يوه ورځ د مريانو مشر چې ملګری شوی مې وو، راته وويل:

ته يو سپموونکی ځوان يې، خپل عايد د ځوانۍ پر هوسونو نه بازي^۲. ايا داسې پيسې درسره شته چې په کار دې نه وي اچولي؟ ورته ومې ويل:

هو! تر ټولو ستره هيله مې د پيسو ټولول او پلار ته د هغو سرو زرو بېرته ورکول دي چې ډېر اسانه مې له لاسه ووتل.

- افسوس! زه هم همداسې يوه ډېره ترخه تجربه لرم. ما هم د پلار سره زر په اوبو لاهو کړل او اوس پر خپله سپما بېرېرم چې په همدې برخليک اخته نشي. که پر ما باور کوې، نو د پانګونې يوه خورا ګټوره موقع به دروښيم. د ښار دېوال په يوه کال کې پوره کېږي او هغه مهال به په هر مدخل کې د غټو غټو برونزي دروازو کښېنولو ته اړتيا پيدا شي تر څو ښار د پاچا له غليمانو څخه وساتي. دومره فلز په ټوله نيناو کې نشته او پاچا يې هم په اړه فکر نه دی کړی. زما پلان دا دی چې يو څو کسه پيسې سره واچوو او د ميسو له کانونو څخه فلز او چادر په راوړو.

کله چې پاچا د دروازو جوړولو امر وکړي يوازې به موږ يو چې کافي فلز به لرو او هغه به يې هم په يو عالم پيسو راڅخه رانيسي. که احياناً دا کار وهم نشي تاوان نه راته کوي او پر عامو خلکو يې په منځنۍ بيه پلورلای شو.

^۱ بغل ته کول-ساتل، له يو چا سره يو پټ ځای پېغل.

^۲ بازل-بېڅايه خرڅول، بايلل.

د بابل خان/ ۸۳

د هغه په وړاندیز کې مې یو ډېر ښه فرصت ولید. درېیم قانون کټمټ همدا راته وایي چې خپله سپما باید د هوښیارو خلکو په لارښوونه پر کار واچوو. لېونی تلوسه راولوبده. دغه شراکت یومخ له بریا ډک راته ښکارېد او زړه مې راته ویل چې د دغې معاملې په برکت مې سپما بېخي ډېرېدلای شي.

ژر مې هوکړه ورسره وکړه او د شریکانو په ډله ورگډ شوم. هغوی ټول پوه خلک ول او د سرمایې د گټور استعمال لارې ورمالومې وې. د هر پلان په اړه یې کافي بحث کاوه او تر گام پورته کولو وړاندې یې هر اړخ په څیر سره سنجاوه. اصلي پانگه یې له خطر او په بې گټې معاملو کې له نښتلو څخه ساتله. بې ارزښته کړنې لکه پر اس ځغلونه شرط تړل او یا هم له بې تجربې خلکو سره شراکت کول، یې بدې گڼلې. د دغسې طرحو کمزورو ټکو ته ډېر ژر متوجې کېدل.

له دغو خلکو سره د ملګرتیا په برکت مې د ډاډمنو او گټورو پانګونو چل زده کړ او د څو کالو په اوږدو کې مې شتمنۍ ډېره چټکه وده وکړه. نه یوازې دا چې له لاسه وتلي پیسې مې بېرته وگټلې، بلکې تر هغو لا څو برابره زیاتې نورې په لاس راغلې.

د خپلو ناکامیو، بریاوو او آزمایشونو په بهیر کې مې څو واره د پورتنیو پنځو قوانینو حکمت وازمایه او هر ځل یې سموالی په زیات راته ورسېد. څوک چې په دغو قوانینو کې له پټې پوهې برخمن نه وي اکثره هم له شتو بې برخې وي او هم یې ډېر اسانه له لاسه ورکوي، مګر سرچپه څوک چې بیا دغه قوانین خپله تگلار وګرځوي د سرو زرو ورته مخه کېږي او د یوه کارنده مریي غوندې یې چوپړ وهي.

نوماسیر دلته خپلې خبرې ودرولې او د تالار په پای کې ولاړ غلام ته یې اشاره وکړه. هغه سملاسي درې څرمینې کڅوړې راوړې. نوماسیر یې یوه راپورته کړه، د پلار مخې ته یې پر ځمکه کښېښوده او ورته وېي ویل: تا یوه کڅوړه بابلي سره زر راګړي ول. زه یوه کڅوړه نینوایي هغه درکوم چې په وزن او ارزښت دواړو کې ورسره برابر دي.

تا دوې داسې خټينې لوحې راكړي وې چې پخې خبرې پر كيندل شوي وې، زه يې په بدل كې دا دى د سرو زرو دوې كڅوړې دركوم.
د دغو خبرو پر مهال يې هغه دوې نورې كڅوړې هم د پلار پر وړاندې كښېښودې.

- پلاره! زما دا كړنه پوهې او حكمت ته تر سرو زرو د زيات ارزښت وركولو مانا لري. خو منم چې پوهه د طلا له كڅوړو سره نشي پرتله كېداى. كه پوهه نه وي شتمني ډېر ژر له منځه ځي. يوازي د پوهې په مرسته هم سړى ډېر سره زر ترلاسه كولاى شي؛ دغه درې كڅوړې يې ژوندى ثبوت دى.
پلار جانانه! په دې د زړه له تله خوښ يم چې ستا پر وړاندې ولاړ يم او وايم چې ستا د راپېرزو كړي پوهې او حكمت په زور مې ډېره شتمني پيدا او خلكو كې سرلوړى و ښاغلى شوم.

آركاد د نوماسير پر سر د مينې لاس وركښېښود او ويې ويل:
تا خپل درسونه ډېر ښه زده كړي دي. زه په رښتيا ډېر نېكمرغه يم چې تا غوندې زوى لرم او خپله شتمني ورسپارم.
كلاباب كيسه پر همدې ځاى خلاصه كړه، اورېدونكو ته يې په پلټونكي نظر وكتل او ويې ويل:

ستاسې په اند د نوماسير كيسه څه مانا لري؟ ايا په تاسې كې داسې څوك شته چې خپل پلار يا خسر ته د دغسې يوه راپور وركولو زړه وكړاى شي؟
كه تاسې مثلاً لاندنۍ خبره ورته وكړئ، نو هغوى به څه درته ووايي:
پلاره/خسره! ډېره مسافري مې وكړه، ډېر څه مې زده كړل، ډېر زيار مې وايست او ډېرې پيسې مې وگټلې؛ خو له بده مرغه اوس تش لاس يم. يو څه مې پر ځاى او يو څه مې بېخايه ولگولې، مگر ډېره برخه يې پر ناسمو لارو راڅخه ولاړې.

ايا اوس هم په دې نظر ياست چې د مفليسو او غريبو خلكو د لاستنگۍ و مسكينۍ لامل خراب برخليک دى؟ كه داسې وي نو لويه تېروتنه كوي.

سړی هله شتمنېدای شي چې د سرو زرو یاد پنځه واړه قوانین زده او عملي کړي. زما څخه ځکه یو خان سوداگر جوړ شو چې پر دغو قوانینو مې په ځوانۍ کې عمل وکړ، نه دا چې کوم جادويي لاس مرسته راسره وکړه.

کومه دنیا چې په تېزۍ په لاس راځي هغومره په چټکۍ بېرته له لاسه وزي. هغه ثروت چې د خپل څښتن د خوښۍ او رضایت لامل ګرځي، ورو-ورو ترلاسه کېږي، ځکه تر شا یې یو عالم پوهه او زیار ولاړ وي.

شتمني ګټل د متفکرو خلکو لپاره یو سپک بار دی. هغوی خپل وروستی موخې ته د رسېدو لپاره دغه بار کلونه-کلونه پر اوږو وړي.

د سرو زرو یاد قوانین خپلو عملي کوونکو ته ډېره لویه بدله ورکوي. هر یوه کې یوه نړۍ مانا نغښتې ده. غواړم یو ځل بیا یې لږ زیات درته بیان کړم، ځکه ښايي د تېري کیسې د ځینو په زړه پورو برخو له امله مو له یاده وتلي وي. دا چې په ځوانۍ کې پر پېښ شوی یم، نو ټول مې ټکي په ټکي په یاد هم دي.

لومړی قانون

سره زر د هغه چا کره په ډېره خوښۍ ورځي او ورځ په ورځ نور هم زیاتېږي چې د خپلې راتلونکې او کورنۍ لپاره د خپل عاید لږ تر لږه لسمه برخه سپموي.

که څوک په منظم ډول د خپل عاید لسمه برخه وسپموي او بیا یې په سم ډول په کار واچوي بېله شکه به یوه ارزښتناکه شتمني ترلاسه کړي چې هغه به بیا نوره گټه پسې راوړي او له دې نړۍ څخه د ده تر لېږدېدو وروسته به یې د کورنۍ ژوند خوندي وي. د دغه قانون له مخې دغسې کسانو ته شتمني په ډېره خوښۍ ورځي. دا شی ما ته هم په خپل ژوند کې تجربه شوی دی. هر څومره چې مې شتمني زیاتېده هغومره په اسانۍ نورې پیسې راته راتلې. ستاسې سپمولي پیسې که هم په کار ولوېږي، گټه کوي، هغه گټه بیا نوره گټه کوي او هغه بیا نوره. دا له اړه د لومړي قانون د مراعاتولو نتیجه ده.

دویم قانون

سره زر د هغه هوښیار څښتن په ډېره مینه او لېوالتیا چوپړ وهي چې پر یوه گټوره لار یې په کار واچوي. په دې کار سره یې شمېر د دښتي غوایانو په شان ډېرېږي.

سره زر په اصل کې یو زیارکښ مزدور دی او که موقع ورکړل شي بې حده زیاتېږي. هر هغه څوک چې یې ولري، د گټور استعمال گڼ فرصتونه هم په لاس ورځي او که استفاده ځنې وکړي د څو کلونو په تېرېدو سره به یې شتمني په حیرانوونکې توگه څو برابره شي.

درېيم قانون

سره زر د هغه محتاط څښتن په ساتنه ډېرېږي چې د مالي چارو د باتجربه متخصصانو په سلا پانگونه په کوي.

د سرو زرو له احتياطکارو خلکو سره ډېره جوړه ده او د بېياکه کسانو له منگولو تېنې. د پانگې اچونې په باب له اړوندو پوهو خلکو سره سلا کول دا رانې چې خپله سرمايه بايد په خطرناکو کاروبارونو کې له بندولو راوگرځوو او پر ډاډمنو لارو يې په کار واچوو تر څو په منظمه او پرله پسې توگه يې کچه زياته شي.

څلورم قانون

سره زر د هغه چا له لاسه ښويږي چې په داسې کاروبار يې بند کړي چې يا يې سم سر نه په خلاصېږي او يا هم اړوندو باتجربه او پوهو خلکو ته د منلو وړ نه وي.

څوک چې سره زر ولري خو له سوداگرۍ سره بلد نه وي، هره لارگتوره ورته ښکاري. په داسې حال کې چې هغه به زيانمنونکې وي. البته که يې پوه و بلد خلک وڅېړي د زيان وگټې کچه يې مخکې له مخکې مالومولای شي. يو بې تجربې کس چې د پانگونې پر وخت يوازې پر خپل قضاوت تکیه کوي او داسې کسبونو و معاملو ته لاس اچوي چې پوره مالومات نه پکې لري، غالباً د خپلې پرېکړې د ناسموالي پايله په خپلو سترگو ويني او د ټولې سرمايې په قيمت ورته تمامېږي. څوک چې په رښتيا هوښيار وي خپل شته د اړوندو پوهانو له لارښوونې سره سم په کار اچوي.

پنځم قانون

سره زر له هغه چا تنبتي چې په ناممکنو گټو پسې منلې وي، د چلبازانو لمن نيسي او يا هم پر خپلو خامو تجربو او پوڅو هوسونو په باور کولو سره په نامعقولو لارو کې پانگونه کوي.

څوک چې تازه شتمن شوی وي ډېر ځله پاروونکو افسانو ته ورته خيالي وړاندیزونه مني. هغوی په دې سوچ کې وي چې په خپله سرمايه په يوه جادويي حرکت سره نه منونکې او ناشونې گټه کولای شي. بايد د هوښيارو خلکو مشورو ته غوږ ونيول شي، ځکه هغوی پوهېږي چې د شتمنۍ يودم ډېروونکې لارې له سترو خطرونو ډکې دي.

د نينوا ښار اوسېدونکو هېڅکله پر داسې لارو پانگه نه لگوله چې يا به د اصلي سرمايې د له منځه تلو خطر ورسره تړلی وو او يا به يې گټه لږ وه. د سرو زرو د پنځو قوانينو کيسه همدلته پای ته رسوم. په عين حال کې مې د خپل برياليتوب راز هم درته ووايه.

چې رښتيا شي دا راز هم نه، بلکې هغه حقيقتونه دي چې هر څوک بايد لومړی سر په وپرسوي^۱ او بيا له هغې لويې ډلې څخه د ځان ايستلو هڅه وکړي چې د دغو دښتې سپيانو غوندې هره ورځ په يوه مړۍ خوړو پورې حيران وي. سهار بابل ښار ته ننوزو. د بل معبد پر سر هغه ژبغړاند مشال ته وگورئ! موږ تاسې د سرو زرو دغه ښار ته ډېر نژدې پراته يو. سبا بايد تاسې ټول د روا او سم چوپړ له لارې يوه اندازه سره زر پيدا کړئ. لس کاله وروسته د دغو سرو زرو په اړه څه ويلای شئ؟

که ستاسې په منځ کې د نوماسير غوندې نارينه وي، پر خپله سپما پانگونه وکړي او د آرکاد له پوهې په گټه اخيسته يې زياته کړي په شرط سره درته وایم چې لس کاله وروسته به د آرکاد د زوی په شان شتمن او ښاغلی وي.

^۱ سر پرسول - سر خلاصول، ځان پوهول. دا اصطلاح په منفي مانا د يو چا له ډېرو او بې مانا خبرو څخه تنگېدو او پازاېدو ته هم وايي.

د بابل خان / ۸۹

پر هوښيارۍ ولاړ کارونه مو ژوند ته خوښي بخښي او لويه مرسته مو کوي،
خو که مو کړنې معقولې نه وي په بلا او عذاب اخته کېږو. له بده مرغه چې
تېروتنې او ځورېدنې مو بيا هېڅکله لمنې نه خوشي کوي.
د ژوند تر ټولو بد چيچونکي يادونه مو له لاسه وتلي فرصتونه او هغه کارونه
دي چې بايد کړي مو وای.

د بابل خزانې خورا پراخې دي، دومره پراخې چې هېڅوک يې د سرو زرو
کچه نشي ټاکلای او هر کال لا پسې ډېرېږي. د دغې او هرې بلې ځمکې زېرمې
د هغو هوډمنو او باهدفه خلکو لپاره يوه غوره ډالۍ ده چې غواړي خپله برخه
ترې واخلي.

هوډ او هدف انسان ته جادويي ځواک بخښي. دغه ځواک د پورتنیو پنځو
قوانينو په رڼا کې په کار واچوئ او د بابل له خزانو برخمن شئ.

بابلی صراف

د سرو زرو پنځوس سیکې!

د بابل ښار د نېزه جوړوونکي رودن نه یادېدل چې پخوا دې یې کله هم په خپله څرمینه همیانې کې دومره ډېرې پیسې ورسره گرځولي وي. هغه د پاچا له مانه څخه په ډېره خوښۍ راوتلی او پر شاهي واټ روان وو. له هر گام سره یې همیانې ښورېده، د سرو زرو سیکې پکې سره جنگېدې او ښرنګا یې پر غوړونو داسې خوږه لګېده لکه د موسیقۍ یوه زړه وړونکې نغمه.

د سرو زرو پنځوس سیکې او ټولې هم د ده خپلې! پر دې نېکمرغي باور کول ډېر ورته گران وو. دغه گیردي او خوږ ښځه لرونکي شیان دومره ځواکمن ول چې د ده د زړه هر ارمان یې ورپوره کولای شوی. لوی کور، ځمکه، د پسونو رمه، اوبښ، اس، بگۍ او نورې گټې هیلې یې په رابرسېرولای شوې.

دغه پیسې یې باید څنګه کارولي وای؟ نوموړی یوې کوڅې ته وروگرځېد او د خپلې خور کور یې په خوله ورکړ. دا گړی له دغو ځلاندو او درنو ټوټو پرته چې د هر چا پام یې وراړاوه، د بل هېڅ شي خیال ورسره نه وو.

لالهاند رودن څو ورځې وروسته د نوموتي صراف ماتون پلورنځي ته وروخوت او شاوخوا پر دېوالونو راڅوړندو شاهکارونو ته له کتلو پرته نېغ د دوکان په پای کې پرته پسخانې ته ورغی. هلته ماتون د یوه اشرافي په دود

د بابل خان / ۹۱

بالښت ته ډډه وهلې وه او د خپل تورپوښتي مريي په لاس راوړل شوي خواږه يې خوړل.

رودن چې صراف ته مخامخ واز-دراز^۱ ولاړ او د کميس له تنيو يې د څيگر وپښتان ښکارېدل، وويل:

د يوې مشورې لپاره درته راغلی يم. لار و گودر راڅخه ورک دي او هېڅ سر مې نه خلاصېږي چې څه وکړم.

د ماتون ډنگر او رنگ الوتې مخ په يوه دوستانه موسکا سره وغوړېد او ويې ويل:

خيريت دی چې د صراف مرستې ته اړ شوی يې؟ ايا په قيمار کې دې پيسې-ميسې بايللي دي او که د يوې ښکلې ښځې په دام کې نښتی يې؟ زه دې له ډېره وخته پېژنم، تر اوسه خو دې ما ته هېڅ اړتيا نه ده پيدا کړې!

- نه، نه داسې کومه خبره نشته. د پور لپاره نه، بلکې يوازې د يوې مشورې او لارښوونې لپاره درته راغلی يم.

- عجيبه سړی يې ولا! صراف ته هم څوک د مشورې لپاره ورځي؟ يا هسې نه ما دې خبرې سمې نه وي اورېدلي.

- نه، بالکل دې سمې اورېدلي دي.

- رښتيا؟ ايا ته تر نورو ټولو ځيرک يې چې ماتون ته د سرو زرو نه، بلکې مشورې لپاره راغلی يې؟ دلته هېڅ راتلونکي کس د مشورې تېری نه وي؛ ټول له يوه مخه د خپلو بېعقليو او بېباکيو د جبرانولو او پور اخيستلو لپاره راځي. خو دا چې د صرافانو سروکار تل په ستونزو کې له ډوبو خلکو سره وي، نو د مشورې غوښتلو تر ټولو ښه مرجع هم ده. راځه کښېنه مړی راسره نوش جان کړه. نن شپه مې مېلمه شه.

وروسته يې مريي ته امر وکړ:

زما نېزه جوړوونکي ملگري روډن ته يو بالښت راوړه. دی زما ډېر دروند مېلمه دی. بيا ورشه نوره ډوډۍ او يو لوی جام هم راوړه. له بهترينو شرابو يې ډک کړه او مېلمه ته يې کښېږده.

بيا يې روډن ته مخ کړ او ويې ويل:
اوس نو راته ووايه چې ستونزه دې څه ده؟
- د پاچا ډالۍ!

- د پاچا ډالۍ سرخوږۍ درته جوړ کړې دي؟ دا څنگه ډالۍ ده؟
- هو، د نېزو لپاره مې يو ډول نوي غشي اختراع کړل، د پاچا ډېر پر زړه ولگېدل او پنځوس د سرو زرو سيکې يې په انعام کې راکړې. اوس حيران-دريان يم. هره ورځ له لمرخاتو سره سم رنگارنگ خلک راته راځي او د شراکت غوښتنه راڅخه کوي.

- طبيعي ده. په سرو زرو پسې د سرگردانو خلکو شمېر د هغو تر ځاوندانو ډېر زيات دی. هغوی تل دا هڅه کوي چې په شتمنيو يې ورگډ شي، مگر ايا ته يې نشي ځوابولای او هوډ دې د يوه تېلي مټ په شان ځواکمن نه دی؟
- ولې نه، ډېرو ته منفي ځواب ورکولای شم، خو کله ناکله مثبت ځواب اسانه وي. هغې خور ته څنگه نه! ووايم چې زما لپاره يې بلا ډېرې سربښندنې کړي او اوس پيسو ته اړتيا لري؟

- خور دې بايد د دې نعمت له خوند څخه ستا د بې برخې کولو هيله ونه لري.
- هغه دا کار د خپل مېړه آرامان لپاره کوي. دا وايي چې نوموړی به پانگونه په وکړي او يوه ورځ به لوی سوداگر شي. د دې په اند ځاوند ته يې هېڅکله ښه فرصت په لاس نه دی ورغلی، نو اوس راته ټککه ده چې هغه ته يې په پور ورکړم او نوموړی به يې تر شتمنېدو وروسته بېرته راکړي.
ماتون وويل:

ملگري! د يوې خورا ارزښتناکې موضوع په اړه بحث کولو ته راغلی يې. سره زړ د خپل څښتن پر اوږو نوي مسوولیتونه ور باروي، له خپلو نورو ملگرو څخه يې حالت وربېلوي او ډارن ترې جوړوي. يانې دا اندېښنه وراچوي چې هسې نه له

لاسه ورځخه ووزي او يا يې کوم دوکه باز ځنې وشوکوي. پيسې انسان ته د واک احساس او د ښو کارونو کولو توان بخښي. همدارنگه يې له داسې حالاتو سره هم مخامخوي چې ممکن له کوم ناوړه نيت لرلو پرته په ستونزو کې ولوېږي.

ايا د نینوا د هغه مالدار کيسه دې اورېدلې چې د حيواناتو ژبه يې زده وه؟ فکر نه کوم، ځکه دا له هغو کيسو څخه نه ده چې تا غوندې خلک يې د برونزو ويلولو د کړې مخې ته واورې او يا واوروي. زه يې اوس درته کوم چې وپوهېږې پور ورکول او اخيستل يوازې له يوه لاسه بل ته د سرو زرو لېږدېدل نه دي.

دغه کروندگر به هره شپه خپلو حيواناتو ته په غوږل کې پتېد او د هغوی خبرې- اترې به يې اورېدې. يوه شپه يې واورېدل چې غوايه خړه ته د خپل کار له سختوالي شکايت کاوه او ويل يې:

له سهاره تر ماښامه مې جنغ پر اوږو وې او ځمکه يوې کوم. که هوا هر څومره توده وي، پښې مې ژوبلې وي، مرگي حاله سترې او ان غاړه و اوږې مې تېي وي بيا هم بايد کار وکړم. خو ته بيا بادار يوازې د ساتېري لپاره ساتلی يې، رگارنگ څلونه درباندي ږدي او يوازي دنده دې دا ده چې هغه يو ځای ته يوسي. که بادار کوم ځای ته د تلو اراده ونه لري، نو ته هم ارام ولاړ يې او ټوله ورځ شنه وابښه خوري.

خړ سره له دې چې ډېرې خطرناکې لغتې يې درلودې، بيا هم يو ښه ملگری وو او غوايه ته يې په مينه وويل:

زما گران ملگري! پوهېږم کار دې خورا ډېر دی. زه غواړم درسپک يې کړم. د دې کار لپاره داسې يوه پلمه درښم چې کولای شې يوه ورځ ځان له کاره په راوگرځوي او ارام وکړي. سبا سهار چې کله کاريگر راشي د جنغ تړلو لپاره راشي، ته پر ځمکه اوږد-اوږد وغځېږه او په زگېروي شه. هغه به د ناروغ گومان درباندي وکړي او پر خپل حال به دې پرېږدي.

غوايه د خره مشوره ومنله. په دا سبا مريي کروندگر ته خبر ورکړ چې غوايي ناروغ دی او يوې نشي کولای. کروندگر ورته وويل: نو جغ خره ته وروتره، ځمکه بايد په هر صورت يوې کړل شي. خره چې يوازې يې له ملگري سره د مرستې نيت درلود، ټوله ورځ د غوايه پر ځای سخت کار وکړ. ماښام مهال جغ ځنې خلاص شو. غاړه يې ژوبله، مرگي حاله سترې، زړه تنگی او خراب و تراب وو. بزگر دا شپه هم په اخور کې پټ شو او خبرو ته يې غوږ ونيو. غوايه خره وويل: ته مې ډېر ښه ملگری يې همدا ستا مشوره وه چې يوه بشپړه ورځ يې ارام راپه برخه کړ.

خره ځواب ورکړ:

او زه بيا هغه بېعقل او مهربان سړي ته ورته يم چې له دوستانو سره د مرستې له امله د هغوی ټول بار پر خپله ملا باروي. له ننه وروسته دې خپله يوې کوه، ځکه بزگر مې واورېد چې خپل نوکر ته يې ويل که غوايي يوه ورځ لا بل ناروغ شو حلالوم يې. زه هم غواړم همداسې وشي، ځکه ته يو لټ او ناکاره ملگری يې.

همدلته يې خبرې هم سره بندې او انډيوالي يې وشکېده. ستا په اند له دې کيسې څه پايله اخيستل کېدای شي؟
رودن ځواب ورکړ:

ښه کيسه وه، خو زما يې په اخلاقي مانا سد ونه رسېد.

- زما هم زړه ته نه لوېده چې په پوهېدلی به يې، خو مانا يې ډېره ساده ده: له ملگري سره په داسې ډول مرسته وکړه چې د سرخوړيو او ستونزو پېټی يې ستا پر اوږو بار نشي.

- دې ته مې هېڅ فکر نه وو، مگر ښه ټکی دی. زه هم هیله لرم چې د اخښي^۱ ستونزې پر ما راونه لوېږي. دا چې تا بې شمېره کسانو ته پور ورکړی، نو پخه تجربه هم لرې؛ ستا په اند زه خپل دغه پور بېرته راکښلای شم؟
ماتون په داسې انداز موسکې شو چې د ډېرو تجربو څرک پکې ځلېد او ویې ویل:

ایا داسې چا ته پور ورکول ښایي چې د بېرته ادا کولو وس یې نه لري؟ ایا پور ورکوونکی دومره سوچ او هوښ باید ونه لري چې د پوروونکي هدف او د سودا سموالی و ناسموالی ځان ته مالوم کړي؟ دا مالومات څکه اړین دي چې سړي وپوهېږي پور بېرته ځنې اخیستل کېدای شي کته. ممکن پوروونکی له پیسو څخه د روغي گټې اخیستنې توان ونه لري، له لاسه ځنې ووزي او اخیر یې بېرته ادا نکړای شي. زه د خلکو امانتونه او ضمانتونه په یوه ځانگړې سندوڅچه کې ساتم. هلته هر پروت شی ځانته داستان لري؛ بده به نه وي که له ځینو یې ته هم خبر شي.

ولاړ او یوه سندوڅچه یې راوړه. هغه دوې لوېشتې اوږده وه، سور د څرمې بونډ یې درلود او په برونزو سینگار شوې وه. پر ځمکه یې کښېښوده او مخې ته یې گوندې ورته ووهلې. دواړه لاسونه یې د هغې له پاسه کښېښودل او ویې ویل:

له هر پوروړي څخه د یادگار په توگه یو نه یو شی اخلم او دلته یې امانت راسره ږدم. که یې پور پرې کړ بېرته یې ورسپارم، خو که یې پرې نکړ، امانت یې دلته په دغه سندوڅچه کې د تل لپاره پاتېږي. د دغو شیانو هر ځل لیدل زما له باور سره د هغوی د څښتنانو له خوا شوي دروې ریاډوي.

د دغو ښو له مخې تر ټولو ډاډمن پورونه مې هغو کسانو ته ورکړي دي چې شتمنی یې د پور تر مبلغ زیات ارزښت لري. دا خلک ځمکه، گېڼې، اوبښان او یا نور ورته شیان لري چې د اړتیا پر مهال یې خرڅولای او خپله غاړه په

خلاصولای شي. په دغو امانتونو کې داسې گڼې هم شته چې ارزښت يې خپله تر پور شويو روپيو لوړ دی. ځينې يې بيا ساده ژمنليکونه دي چې که پورورې پور رانکړي، نو يو قيمتي څيز به ترې اخلم. د دغو پورونو په اړه هم ډاډه يم چې بدله يې ترلاسه کولای شم، ليکنې ژمنې يې راسره خوندي دي.

دا بله برخه بيا هغه پورورې دي چې که څه هم ارزښتناک مال نه لري، خو بيا هم کار کوي او معاش ورته راځي. کټمټ لکه ته چې دنده لرې او په بدل کې يې مزدوري اخلي. دغه کسان که زيار وباسي او په يوه غيبي بلا وانورې، ډاډه يم چې خپل پورونه له گټې سره يوځای ادا کولای شي. د دې برخې ضمانت بيا انساني ځواک دی.

وروستی ډله نه شتمن دي او نه هم ډاډمن عايد لري. ژوند له کړاوونو ډک دی او هر ځای تل داسې وگړي شته چې ځان نشي ورسره عيارولای. دغسې خلکو ته ان يوه تنگه پور ورکول هم د افسوس او خواشینی وړ دی. بې ضمانته خلکو ته د قرض ورکولو په صورت کې به دغه سندوخچه لانت راباندې ووايي.

ماتون د سندوخچې کولپکان پرانيستل او سر يې ورپورته کړ. رودن په ډېره مينه او تلوسه مخ ته ورکړ شو. لومړنی څيز پر يوه سور بخمل پرته برونزي غاړگي وه. ماتون راپورته کړه او په خوند-خوند يې لاس پر تېر کړ، ويې ويل: دغه امېل به تل همدلته پروت وي، ځکه څښتن يې د تيارو نړۍ ته کوچېدلی دی. د څښتن خاطر ته يې په درنه سترگه گورم. ښه ملگرتيا مو وه. په کاروبار کې راسره شريک او خورا بريالی سوداگر وو. يو وخت يې نابېره له ختيځه يوه ښځه راوسته او واده يې ورسره وکړ. هغه ډېره ښکلې وه، حتا زموږ تر ښځو هم. سړی سخت له گېره ووت او خپله ټوله دنيا يې په ډېره بېياکۍ د هغې تر سر څار کړه. چې غريب شو، نو له يو عالم اندېښمنو سره ما ته راغی. نصيحت مې ورته وکړه او په دې شرط مې د مرستې ژمنه ورسره وکړه چې بېرته سمه لار واخلي. د خپلې غټې غوا په مجسمه يې لوړه وکړه چې همداسې به

کوي، مگر ويې نکړل. يوه ورځ يې له هغې ښځې سره دعوه شوه. هغې په زړه کې په چاره وواهه. د دغه کار جرئت هم همده ورکړی وو. رودن ترې وپوښتل:

او هغه ښځه څه شوه؟

ماتون غاړگۍ ورپورته کړه او ويې ويل:

دا امېل د هغې وو. پر خپل کړي کار تر دې حده پېښمانه وه چې ځان يې فرات سيند ته وغورځاوه. په دې حساب نو دا هغه پور دی چې هېڅکله به ادا نشي. دغه سندوخچه د حال په ژبه راته وايي چې په عاطفي لومو کې نښتې انسانان د يوه صراف له نظره ډاډمن پوروړي نه دي.

وروسته يې يوه د غوايه له هډوکي جوړه گوتۍ چې حکاري پر شوې وه، له سندوخچې راوکښله او ويې ويل:

دا د يوه بزگر ده. ماينې يې غاليچې اوبدلې او پر ما يې پلورلې. يو کال ملخان راغلل، غله يې ورتباه و برباد کړه. ما يې لاسنيوی وکړ او د حاصلاتو په موسم کې يې بېرته غاړه راوايستله. بل ځل بيا راغی. راته ويې ويل چې له يوه سيلاني يې د خورا عجيبو پسونو يادونه اورېدلې ده؛ ډېرې زبردسته اوږدې او نرمې وېړې لري. له دغه ډول وړيو اوبدل شوي غاليچې ډېرې ښکلې دي او ساری يې بابل کې نشته. ده غوښتل د دغو پسونو يوه رمه رانيسي، خو کافي پيسې يې نه لرلې. ما پور ورکړ. اوس د رمې څښتن شوی دی. راتلونکی کال به بابليان په ډېرو قيمتي فرشونو حيران او تر خپل احسان لاندې کړي. دا گوتۍ ډېر ژر بېرته خپل مالک ته ورسپارم. د هغه خپله هم د پور ادا کولو ته تلوار دی.

رودن ځنې وپوښتل:

نور پوروړي هم همداسې کوي؟

- که يې پيسې د پانگونې لپاره په کار وي، همداسې کوي. هغو خلکو ته هېڅکله پور ورکړې چې د بېخايه لگښتونو لپاره يې درځخه غواړي.

رودن يوه درنه گېڼه راپورته کړه. د جواهر وټوټې يې ځل بل کېدې او خورا

نادره جوړه شوې وه، ويې ويل:

د دې څه داستان دی؟

ماتون په لغازي انداز ورته وويل:

ملگرې د ښځو شوقي راته ښکارې!

رودن د دې لپاره چې کم نه وي راغلی، وويل:

زه لا تر تا ډېر ځوان يم.

- منم يې، مگر دا وار خطاوتې او پر يوه هسي شي دې د عاشقانه کيسې خيال وکړ. د دغې گېڼې څښتنه يوه پنده او گونځ مخې ښځه ده. لکه ماته راډيو تمامه ورځ غږېږي^۱. د دې کورنۍ يو وخت ډېره شتمنه وه او زما په ښو گيراکانو کې راتله، خو يودم د حالاتو ورته شا شوه. دغه مېرمن يو زوی لري چې دا غواړي سوداگر څنې جوړ کړي. نو ما ته راغله، پيسې يې راڅخه پور کړې او زوی يې د يوه کاروان له څښتن سره شريک کړ. د دې په وينا هغه له خپلو اوښانو پر بېلابېلو ښارونو گرځي او د سامانونو د پېر و پلور کاروبار يې دی.

خو وروسته پته ولگېده چې هغه يو دوکه باز او رزيل انسان وو. هلک بېچاره يې په يوه ليرې پراته پردې ښار ویده پرېښود او څنې ولاړ. دغه هلک ښايي پر خپلو پښو تر درېدو وروسته زما پور پرې کړای شي؛ مگر تر هغه وخته له يوې تشې ژمنې پرته بل هېڅ هم په لاس کې نه لرم. دا گېڼه هم همداسې وېوله.

- ايا دې ښځې د پور د لگولو په اړه سلا درسره ونکړه؟

- بالکل نه، سرچپه يې په خپل خيال کې له دې بې لاس و پښو هلکه شتمن او ځواکمن سړی جوړ کړی وو. چې ما مخالف نظر ورکړ، غوسه لا له لاسه ورغله. زه پوهېدم چې پر دغه بې تجربې هلک باور نه دی په کار، مگر کله چې يې دغسې غوښتن ضمانت راکړ، زما خوله هم بنده شوه. ماتون يوه غوټه شوې رسی راوايسته او ويې ويل:

داد اوښانو د يوه سوداگر نباتور ده. کله چې يې يوه تر وس لوړ شي رانيولو ته خيال شي، زه پور ورکړم او دی دغه رسی د امانت په توگه راسره کښيږدي. ډېر خبرې سوداگر دی، پر پرېکړه يې باور لرم او پيسې بېخاره ورسپارم. د بابل پر ډېرو سوداگرو باور کولای شم، ځکه چلند يې سم دی. امانتونه يې په وارو- وارو دغې سندوخچې ته راغلي او بېرته ځنې وتلي دي. ښه تجاران د دې ښار ستره پانگه ده. له هغوی سره په مرسته کې زما گټه ده. په دې سره يې کاروبار لا غوړېږي او د بابل شان ورسره لوړېږي.

ماتون يوه ټوټه پېروژه چې د خزدکې (حشرې) په بڼه حکاري شوې وه،
راوايسته، پورته يې وغورځوله او ويې ويل:

دا مصری هنر دی. د یوه ځوان ده. ښه مې سر خلاص دی چې زما د پور پرې کولو هېڅ خیال ورسره نشته. چې لږ زور پر راولم راته وایي: «په دې بد حال کې پور څنگه در ادا کړم؟ ته خو هسې هم ډېر شته لرې.» تر دې اضافه نو څه په کولای شم؟ دا ضمانت یې هم د پلار دی چې یو دروند او په عین حال کې تنګلاسی سړی دی. خپله ځمکه او رمه یې د زوی د پر کار کېدو په هیله گرو کړي دي. ځوان هم په لومړیو کې بریالی ژوند درلود، خو ناڅاپه یې د غټې شتمنۍ نشه سر ته ننوته. مالومات یې ډېر کم ول او تباہ و برباد شو.

ځوانان طبعاً ځانغوښتونکي او د داسې لارو په لټه وي چې ژر يې شتمن او خپلو هيلو ته ورسوي. همدې ارمان ته د رسېدو لپاره له سوچ پرته پيسې پوروي، خو دا چې بې تجربې وي، نو نه پوهېږي چې دروند پور يوه تور ژور کوهي ته ورته دی چې تر ورلوېدو وروسته به تر ډېره لاس و پښې پکې وهي. اخير پر دې پښېمانه او خواشینی وي چې د بخت لمر يې پر لوېدو او د ژوند تياره شپه يې پيلېدونکې ده. البته زه د پور اخيستلو مخالف نه، بلکې پلوی یم. ما هم د سوداگر په توگه خپل لومړنی برياليتوب د سرو زرو له پورولو راپيل کړی دی.

مگر پور ورکونکی په دغسې حالاتو کې څه وکړي. دا ځوان د نهیلی
 ښکار دی او کوم مناسب کار یې هم له وسه نه کېږي. شهادت یې بایلی او د

پور پرې کولو هڅه نه کوي. زما يې پر پلار زړه سوځي چې ځمکه او رڼه يې دواړه له لاسه ووتل.

رودن وويل:

تا ډېرې په زړه پورې خبرې راته وکړې، مگر زما پوښتنه دې راځواب نکره. ايا اخښي ته مې د سرو زرو پنځوس سيکې په پور ورکړم کنه؟ هغوی بېخي ډېر راباندې گران دي.

- خور دې ډېره درنه ښځه ده. زه يې احترام لرم، مگر که يې مېړه ما ته راشي او پور راڅخه وغواړي، نو زه به يې هدف وپوښتم.

که يې راته وويل چې غواړي زما غونډې سوداگر شي او د قيمتي سامانونو کاروبار شروع کړي، ځنې وبه پوښتم:

د سوداگرۍ په اړه دې مالومات څه دي؟ ايا پوهېږې چې ارزانه شيان بايد چيرې وپېرل او چيرې په لوړه بيه وپلورل شي؟

اوس پوښتنه دا ده چې ايا هغه پورتنیو سوالونو ته مثبت ځواب ويلای شي؟
رودن وويل:

نه، خو زما سره يې په نېزه جوړونه او نورو ورته چارو کې مرسته کړې ده. - په دې صورت کې به ورته ووايم چې موخه يې معقوله نه ده، ځکه سوداگر بايد په خپل کار پوه وي. همت ته مې يې سلام دی، مگر تگلار يې غير عملي راته ښکاري او پور نه ورکوم.

فرض کړه راته ووايي چې له سوداگرو سره مې زياته گوزاره کړې ده. پوهېږم چې څنگه نورو ښارونو ته ولاړ شم او د کورنيو ښځو په لاس اوښل شوي فرشونه په ټيټه بيه رانيسم. دغه راز د بابل له ډېرو شتمنو اوسېدونکو سره شناخت لرم او خپل فرشونه گران پر پلورلای شم. په دې صورت کې به ورته ووايم:

موخه دې عاقلانه ده او زړورتيا دې پر سر سترگو. په ډېره خوښۍ د سرو زرو پنځوس سيکې په پور درکوم، مگر په دې شرط چې په بدل کې يې يو ضمانت راته کښېږدې. که يې راته وويل چې زه يو دروند سړی يم او پور دې بېرته درکوم، له دې پرته بل هېڅ ضمانت نه لرم. نو ورته وبه وایم:

د بابل خان / ۱۰۱

پر ما خپله هره د سرو زرو سيکه ډېره گرانه ده. که يو پلا غله درباندي پېښ شول او پيسې يا يې فرشونه درخڅه ولوتل، بيا زما پور نشي را ادا کولای. د دې مانا به دا وي چې پيسې مې گواکې اوبو يووړې.

رودنه! د صراف پانگه او وسايل پيسې او سره زر دي. په ډېره اسانۍ په پور ورکول کېدای شي. که بېياکي ورسره وشي بېرته راکښل يې بېحده سختېږي. هوشيار پور ورکونکي خپله سرمايه په خطر کې نه اچوي او خامخا د يوه ډاډمن تضمين غوښتنه کوي.

البته له نورو سره مرسته ډېر ښه کار دی. تر دې لا غوره کار بيا د برخليک له خوا د ټکېدلو خلکو راپورته کول دي. د هغو کسانو لاسنيوی هم ډېره خوندوره خبره ده چې د ژوند او روښان راتلونکي جوړولو په پيل کې دي. خو دا کومکونه بايد په ځيرکۍ او حکمت سره وشي. کله نو د ياد بزگر د خړه غوندي به مو له نورو سره د مرستې په بدل کې خپل ځان په بلا اخته کړی وي.

رودنه! يو ځل بيا له موضوع ووتلم، اوس دې ځواب ته غور شه!
خپلې پنځوس واړه سيکې ټينگې وساته. دا پيسې ستا خدمت کولای شي او د گټې په گډون ستا خپل مال دی. بل هېڅوک حق نه پکې لري. که ته خپله ونه غواړې، بل هېچا ته ژمن يا پر نه يې. که دې نيت دا وي چې د کاروبار پر ځای يې بل ته په پور ورکړې، نو ډېر احتياط وکړه. زما پر ځای پرته پيسې نه خوښېږي، مگر په هېڅ وجه يې په خطر کې هم نه اچوم. اوس دا راته ووايه چې څو کاله کېږي د نهزو جوړولو کار کوې؟
- ټيک درې کاله!

- د پاچا له انعام پرته نوره څومره سپما لري؟

- درې د سرو زرو سيکې!

- د درې کلن زحمت او يو عالم محروميتونو پايله دې همدا درې سيکې دي؟

- بالکل!

- نو د پنځوسو طلايي سيکو د سپمولو لپاره بايد پنځوس کاله خواري وکارې؟

- همداسې ده؛ يو بشپړ ژوند بايد خولې توی کړم!

- ایا خور به دې د سرې کړې مخې ته ستا د ژوند د پنځوسو کلونو لاسته راوړنه،
یوازې د خپل مېړه د پوهې ازمايلو لپاره په خطر کې واچوي؟
- په دې ډول لکه دا ته چې وايي، نه، داسې به ونکړي.
- نو ورشه خور ته دې او ورته ووايه:

ما درې کاله شپه و ورځ خواري کړې او ځان مې له ډېرو خوندورو شيانو بې
برخې کړی دی. د يوه کال د زیار او محرومیت پایله مې د سرو زرو يوه سیکه
ده. ته زما گرانه خور یې او هیله من یم چې مېړه دې په سوداګرۍ کې غټې غټې
بریاوې ترلاسه کړي. که هغه زما ملګری ماتون قانع کړ، زه به هم په ډېره خوښۍ
خپله یوکلنه خواري وروسپارم.

زما پر دغه خبره عمل وکړه او که هغه رښتیا هم د بريالي کېدو هوډ ولري،
زبات به یې هم کړي. که داسې نه وي، نو داسې چا ته به دې پیسې نه وي
ورکړي چې بېرته یې درکولای شي.

زه صراف یم او پور ورکول مې دنده ده، ځکه پیسې مې ډېرې دي او ټولې
په کار نشم اچولای. غواړم اضافه شته مې د نورو په ښه ورشي او په ګټه کې یې
زیاتوالی راوړي، مګر په عین حال کې یې اوبو ته هم نه غورځوم، ځکه ما خپله
هم په ډېر زیار ګټلي او له خورا ډېرو شيانو بې برخې شوی یم. تر هغو یې چا ته
نه ورکوم تر څو مې یې هر ډول بدې پایلې ته حساب نه وي کړی. داسې چا ته
بیا په پور ورکولو کې دریغ نه کوم چې د خپلې ګټې یوه اندازه په پرله پسې ډول
راکولای شي.

اې رودنه! تا ته مې د دغې سندوخچې یوازې یو څو رازونه وویل. دغو
کیسو ښايي د انسانانو په کمزوریو او له داسې پورونو سره د هغوی په مینه
پوهولی یې چې د ادا کولو ډاډ یې نه وي. له دې ځایه پوهېدای شې چې ځینې
انسانان د لویو-لویو شتمنیو د ترلاسه کولو سترې هیلې په سرونو کې پالي، خو
شرط یې کافي پیسې لرل بولي، مګر د دوی دا امیدونه پوچ دي، ځکه هدف ته
د رسېدو ځواک او پوهه ورسره نشته.

ملگرې! تا ته سره زر په لاس درغلي دي. بايد په کار يې واچوې او نور سره زر په وگتې. ته هم زما غوندي صراف کېدو ته ډېر وړند شوی يې. که خپله دغه شتمني سمه وپالې ډېره لويه گټه به درته وکړي او په اينده کې به له ډېرو خوندونو برخمن شې، خو که يې په لوی لاس له گوتو وباسې، تل به خواشینی او پېښمان يې. ښه، اوس دا راته ووايه چې په همیانۍ کې د دغو پرتو سرو زرو په اړه څه هيله لرې؟

- غواړم کلکې يې وساتم.

ماتون يې خبره وړتياپه کړه او ورته ويې ويل:

هوښياره خبره دې وکړه. لومړۍ هيله دې د سرمايې ساتنه ده. ايا ستا په خيال دغه پيسې به ستا له اخښي سره خوندي وي او هېڅ زيان به ور ونه رسېږي؟
- له بده مرغه داسې نه ده، ځکه هغه د پيسو ساتلو لپاره کوم تدبير نه لري.

- نو مه پرېږده چې احمقانه عواطف او د ژمنتيا احساس دې دوه زړی او بل چا ته د خپلې شتمنۍ پر ورکولو اړ کړي. که غواړې له کورنۍ او خپلوانو سره مرسته وکړې نورې داسې لارې ولټوه چې ستا د پيسو د له منځه تلو خطر پکې نه وي. پام دې وي چې سره زر د هغه چا له لاسه ښويږي چې د ساتلو کافي مهارت يې ونه لري. همدارنگه که پيسې پر بېهوده لارو ولگوي او بدخرځي وکړي کټمټ داسې ده لکه ناپوهو خلکو ته يې چې په لاس ورکړي.

اوس دا راته ووايه چې له خپلې دغې خزانې څخه بله څه هيله لرې؟

- غواړم نور سره زر په وگټم.

- بيا دې عقلمنه خبره وکړه. پيسې بايد په جريان کې ولوېږي چې ډېرې شي. که سړی سره زر په سم ډول په پور ورکړي، تر بوداتوب وړاندې به يې سرمايه ډبله شي. د خپلې پانگې په خطر کې اچول داسې مانا لري لکه ټولې راتلونکې احتمالي گټې چې له منځه يووړل شي.

د داسې خلکو په پوځو او غير عملي خيالونو پسې مه څه چې غواړي پانگه يې د سترگو په رڼ کې څو برابره شي. دغسې پلانونه د هغو ناپوهو خلکو له هوسونو سرچينه اخلي چې د ډاډمنو او باوري تجربو قاعدې نه پېژني. له عايد

څخه دې تل يوه معقوله تمه ولره؛ په دې سره به هم خپله خزانه وساتلای شي او هم به خوند پر واخلي. که د لويو گټو په تمه يې په خطر کې واچوي، د اصلي پانگې د تباه کېدو شونتيا ډېرېږي.

هڅه وکړه له برياليو کسانو سره ملگري او شريک شي، د هغوی د مهارت او تدبير تر سيوري لاندې به دې هم سرمايه خوندي وي او هم به ورځ په ورځ زياتېږي.

په دې ډول به له ډېرو هغو بدمرغيو ځان خوندي کړای شي چې زښت زيات خلک په اخته کېږي.

رودن هڅه وکړه له ماتون څخه د دغو حکيمانه لارښوونو له امله مننه وکړي، خو هغه وار ترې مخکې کړ او ورته ويې ويل:

د پاچا انعام به دې پوهه در ډېره کړي. د سرو زرو د دغو پنځوسو سيکو ساتنه ډېر لوی بصيرت ته اړتيا لري. ښايي پر غلطو لارو يې د لگولو وسوسه درولوېږي. ډېر کسان به رنگارنگ مشورې درکړي او د لويو گټو گټې لارې به درته وړاندیز کړي. د يادگارونو د دغې سندوخچې داستانونه ستا لپاره يوه گوتڅنډنه ده؛ د خپلو پيسو تر بندولو وړاندې يې خامخا درپه ياد کړه ممکن په ښه درشي. په اينده کې وخت ناوخت راگرځه، تا ته مشوره درکول خوشحالي رابخښي.

مخکې تر دې چې ولاړ شي، د سندوخچې د سر پر لاندنۍ برخه دغه کيندل شوې جمله ولوله؛ د پورورکونکي او پوروونکي دواړو لپاره ده: لږ احتياط، د يو عالم پښېمانيو مخه نيسي!

د بابل دېوالونه

پخوانی عسکر بودا بنزار د بابل د لرغونو دېوالونو سر ته د پورته شوي لارې په خوله کې د ساتونکي په توګه ولاړ وو. د دېوال پر سر زړورو سرتېرو د دفاع جګړه کوله. د دغه څو زره کلن ستر ښار راتلونکي د همدوی په هڅو څړېده. د دېوال پر سر د یرغلګرو سرتېرو کریرې، د بې شمېره نارینه وو چیغې، د زرګونو اسونو د پښو کړپا او د ښار پر برونزي دروازو د منجنیق پرله پسې ګوزارونه اورېدل کېدل.

د دروازي تر شا غځېدلې کوڅه کې نيزه غورځوونکي سرتېري تيارسئ ولاړ ول تر څو د دروازي له ماتېدو سره سم د یرغلګرو مخه ډب کړي، خو شمېر يې کم وو. د بابل اصلي پوځ ليرو پرتو ختيځو سيمو ته د ايلاميانو پر وړاندې د باچا په لښکرکښيو کې وتلی وو. هېچا فکر نه کاوه چې داسې مهال به پر ښار برید وشي. له همدې امله ساتونکي ځواک هم لږ وو، خو د اشوريانو لوی لښکر نابره له شماله راوبېږد او که جنگيالي د ښار د دېوالونو پر ساتنه نه وای توانېدلي، بابل به له خاورو سره سم شوی وای.

د بنزار چارچاپېر بېشمېرو رنگ الوتو، ډارېدلو او د جګړې خبرونو ته تېرو ښاريانو زوړ جوړ کړی وو او په ترهېدلو سترګو يې پر راتلونکي لار راوړل کېدونکو مړو او ټپيانو ته کتل.

جگړه اوج ته رسېدلې وه. غليم د ښار تر درې ورځنۍ کلابندۍ وروسته
يودم په خپل ټول زور پر لويه دخولي دروازه برید کړی وو.

هغو يرغلگرو چې په رسيو يا زينو به يې پر دېوال د ورختلو هڅه کوله
ساتونکو به يې په غشو يا ايشېدلو تېلو هرکلی کاوه. که به يو و نیم ځان سر ته
رساوه، بېله ځنډه به يې سینه کې نېزه ښخېده. غليمو سرتېرو پر ساتونکو د غشو
باران جوړ کړی وو.

بودا ښار داسې ځای ولاړ وو چې په هر څه تر ټولو مخکې خبرېدل. تر هر
چا د جگړې ډگر ته ورنژدې وو. هر وار چې به لېوني يرغلگر پر شا تمېدل، د
هغوی رغونه به يې لا اورېدل.

يوه سپين ږيري سوداگر په ډېر تکليف ځان ور ورساوه او په داسې حال
کې چې کمځواک لاسونه يې لږ زېدل، ورته ويې ويل:
هله راته ووايه، هله راته ووايه چې هغوی ښار ته نشي راننوتلای. زامن مې له
پاچا سره تللي دي او هېڅ داسې څوک نشته چې زما د بودی مېرمنې ساتنه
وکړي. ټول سامانونه به مې چور شي. يوه دانه غنم به راپاته نشي. موږ زاپه شوي
يو، دومره زاپه چې نه له ځانه د دفاع توان لرو او نه هم د بند او غلامۍ. له لورې
به مړه شو. راته ووايه چې هغوی ښار ته د راننوتلو توان نه لري.
ساتونکي خواب ورکړ:

ارام شه اې دروند سوداگره! د بابل دېوالونه کلک دي. څه بازار ته ولاړ شه او
مېرمنې ته دې ووايه چې د ښار دېوالونه ستاسې او ستاسې د مالونو داسې ساتنه
کوي لکه د پاچا د خزاني. اوس راجوخت شه دېوال ته، هسې نه له اسمانه را
اورېدونکي غشي درباندي ولگېږي!
د بودا له تگ سره سم يوه مېرمن چې يو ماشوم يې هم په غېږ کې وو،
راغله:

اې ساتونکې! د دېوال پر سر څه کيسه ده؟ رښتيا راته ووايه، غواړم د خپل مېړه
زړه ور پورته کړم. هغه ډېر ژوبل دی. ټول بدن يې تېږ نيولی او کور پروت دی.
له دې سره يې هم نه زغره کېږي او نه يې نېزه پر ځمکه اېښي ده؛ زما او زما د

ماشوم د ساتنې غم اخیستی دی. هغه پر ښاريانو د دوښمن د شهواني او وحشي سرتېرو له بریده سخت په وېره کې دی.

زړه دې جم^۱ کړه. ته مور یې او بیا به هم مور شې. د بابل دېوالونه به ستا و ستا د ماشومانو ساتونکي وي. دا دېوالونه دنگ او خواکمن دي. ایا زموږ د زېږورو سرتېرو ږغونه نه اورې چې د ایشېدلو غوږیو ستلونه پر دېوال د راخټونکو پرغلگرو پر سرونو ورچپه کوي؟

- هو! اورم یې، خو د منجنیق د گولیو اوازونه هم راځي چې د تالندې په شان زموږ پر دروازو لگېږي.

- ورشه مېړه ته دې. ورته ووايه چې دروازې ټینګې دي او منجنیق یې نشي ماتولای. دا هم ورته ووايه چې موږ نېزه په لاس پر دېوال را اوښتونکو خلکو ته منتظر یو. بیداره اوسه، ژر تر ژره کور ته ستنه شه او هلته پټه شه.

بنزار دغه شېبه مرستندویو ځواکونو ته د لار پرانیستلو په نیت لږ اړخ ته شو. په داسې حال کې چې هغوی په درنو گامونو رانوتل او د برونزي سپرونو یې یو تور کړی وو، یوې نجلگوتې د بنزار کمربند ته په بېباکۍ لاس ورواچاوه او په زاریو یې ورته وویل:

ای سربازه! لطفاً رښتیا راته ووايه ایا موږ خوندي یو کنه؟ زه ډېر وېروونکي ږغونه اورم. خلک وینم چې له بدنونو یې وینې روانې دي. بېخې ډارېږم. زما په کورنۍ، مور، کوچني ورور او واپه ماشوم به خدای خبر څه ټکه راولوېږي!

بوډا سرتېري سترګې کښته واچولې او په داسې حال کې چې هغې ته یې رد-
ډ کتل، زنه یې ورمخ ته کړه؛ په ډاډمن انداز یې ورته وویل:

وېرېږه مه د زړه سره! د بابل دېوالونه ستا، ستا د مور، کوچني ورور او هغه وړوکي ماشوم ساتنه کوي. همدا ستاسې غوندې خلکو په خاطر ملکې سمیرامیس څه باندې سل کاله مخکې پر ښار دغه دېوالونه راوڅرخول. هغه

دېوالونه چې تر ننه نه دي مات شوي. ورشه او خپلې مور او وړوکي ورور ته دېوالونه چې د بابل دېوالونه مو دفاع کوي ډارېږي مه.

دې ووايه چې د بابل دېوالونه مو دفاع کوي ډارېږي مه. سپين ږيري بنزار به هره ورځ په پيره دارخانه کې ولاړ وو او هغو تازه نفسه ځواکونو ته به يې کتل چې داليز کې به پورته ختل او لږ وروسته به د جسدونو يا ټپيانو په بڼه بېرته راستنېدل. شاوخوا به يې ډارېدلي او اندېښمن ښاريان راتاو ول. د هغوی شمېر هېڅ کمښت نه درلود او ټولو به غوښتل د دېوال د استقامت په اړه خبر شي. ده به ټولو ته د يوه پخواني پوځي په وقار ويل:

د بابل دېوال به تر اخيره ستاسې ساتنه وکړي!

جگړه درې اوونۍ او پنځه ورځې بېله وقفې او په ټول زور روانه وه. د ده زامې به هله ټينگې سره ورتلې او څېره به يې لا گونځې کېده چې د ټپيانو په وينو لوند خيشت داليز به د بې شمېره تلونکو او راتلونکو سرتېرو تر لږزانو پښو لاندې په مټ^۱ بدل شو. هره ورځ به د دېوال بېخ ته د يرغلگرو يو خروار مړي کوته کېدل چې د شپې به يې ملگرو وړل او ښخول.

د څلورمې اوونۍ پنځمه شپه وه چې د جنگ چيغې کمې شوې. کله چې د رڼا لومړۍ وړانگې دښت روښانه کړ، د پيره دارانو سترگې د پر شا تمېدونکو سپاهيانو د دوږو پر اوريځو ولگېدې.

د مدافعانو له مړيو لويې چيغې راووتې چې د هر چا يې په مانا سر خلاص وو. د دېوال تر شا پرتو اندېښمنو ځواکونو هم ورسره بدرگه کړې. دغه چيغې په لارو کوڅو کې غوږونو ته ورسېدې او د يوه توپان غوندې په ټول ښار کې خپرې شوې.

خلکو له کورونو دباندې رامنډې کړې. لارو کوڅو کې گڼه گوڼه شوه. په ستونو کې د اوونيو-اوونيو بند ډار د خوشيو په کريغو بدل او دباندې راووت. د بل معبد د دنگ څلي پر څوکه د سوېې مشال ولگېد او شين دود يې اسمان ته په ختو شو چې د بريالۍ پيغام تر ليرولپرو سيمو ورسوي.

د بابل خان/ ۱۰۹

د بابل دېوالونو يو ځل بيا هغه لوی او بدنېته غليم پر شا غفلولی وو چې غوښتل يې زېرمې يې ولوتي، پر اوسېدونکو يې تېری وکړي او غلامان يې کړي. بابل ښار پېړۍ-پېړۍ ځکه ژوند وکړ چې ډېره کلکه ساتنه يې کېده. له دې پرته يې تمدن دوام نشو کولای.

د بابل دېوالونه محافظت ته د انسان د اړتيا يو مثال بللای شو. له خونديتوب سره مينه د انسان په خټه اخېستل شوې او دا غريزه نن هم د پخوا غوندې ځواکمنه ده، مگر اوسمهال موږ د خپل خونديتوب لپاره غوره او پراخې لارې-چارې پيدا کړي دي.

اوسمهال کولای شو د بيمې د مضبوطو دېوالونو تر شا او د سپما او ډاډمنو پانگونو تر سايوان لاندې د ناڅاپي پېښو پر وړاندې ځانونه خوندي کړو. له کافي امنيت پرته ژوند نشي کېدای.

بابلی اوبن پلورونکی

انسان چې څومره وړی کیږي، هغومره یې ذهن روښانه او د خوړو له بوی سره حساسېږي.

د آزور زوی تاکارد هم په همدې عقیده وو. له دوو ورځو راهیسې یې د شي ځکه نه وه کړې، یوازې یې دوه انځر د یوه بڼې د دېوال له سره راغلا کړي او خوړلي ول. د درېیم شکولو ته یې ځان جوړاوه چې یوه قهرېدلې ښځه پر راوتلې او د کوڅې تر پایه یې ځغلولی وو. د هغې تېزو او بونګنو چیغو یې تر اوسه غوږونو کې ازانګې کولې. داګرې بازار کې روان وو، هغو توکریو ته یې کتل چې کلیوالو ښځو مېوې پکې پلورلې او سره له دې چې هغو مېوو سترګونه ورته وهل، خو د هغې ښځې د غوږچاودونکو نارو خاطرې یې تلولې. ګوتې له دې کاره راګرځولې.

تر دې وړاندې یې هېڅکله دې ته پام نه وو کړی چې بازار ته راوړل کېدونکي خوراكي توکي څومره خوندور بوی لري. پر لار یوې مسافرځانې ته وروګرځېد او یو ګری یې د ډوډۍ خوړلو د سالون مخې ته ایسته و دورې شو. تمه یې دا وه چې ګوندې کوم شناخته-مناخته پر پېښ شي، یوه میسي سیکه په پور ځنې واخلي او د مسافرځانې چلوونکي په خوشحاله کړي. پوهېدی چې که پیسې وربکاره نکړي، نو له ډېر بېخونده چلند سره به مخ شي.

په همدې سوچونو کې ورک وو چې نابیره له داسې سړي سره سترګه په سترګه شو چې یوه ذره ښه یې هم نه ترې راتلل. د هغو شناخته ګانو له ډلې چې ده واړه-واړه پورونه ځنې کړي ول، یو هم اوبن پلورونکی دباسیر وو. نوموړي تر ټولو پورو ډېر تنګاوه، ځکه پور یې ورځنډولی وو. د ده په لیدو د دباسیر خبره سره ولاړه:

آها! دا خو هماغه تاکارد دی چې تېره میاشت یې دوې میسي او تر هغه مخکې یوه د سپینو زرو سیکه راڅخه پور کړې وه. ما پر اسمانه لټاوه، خدای پر ځمکه په لاس راکړ. په تېره بیا نن مې سخت لاس بند دی. څه پکې وایې زویه؟

تاکارد سور واوښت او ژبه یې ونښتله. تشې گېلې د دې توان ځنې اخیستی وو چې له بې شرم دباسیر سره مه کوه ایله که^۱ ووايي. تر شونډو لاندې یې وویل:

ډېر ډېر له بده مرغه نن نه میسي سیکه لرم او نه هم د سپینو زرو. دباسیر لاس اخیستونکي نه وو.

ښه، نو ورشه پیدا یې کړه. یو څو د میسو او یوه د سپینو زرو سیکه دې ځان وڅوري؛ دا څه کیسه لري؟ خامخا دې دومره له وسه پوره ده چې د خپل پلار د زاړه ملگري هغه پور ور ادا کړې چې تا ته یې په ډېره تنگلاسی کې درکړی وو.

- بدقسمتی مې دومره کار راکړوپ کړی دی چې دا غوښتنه دې په هېڅ وجه نشم درپوره کړم.

- بدقسمتي؟ اوس غواړې د خپلو کمزوریو پرې پر خدای واچوې؟ بدقسمتي یوازې د هغو کسانو لمن نیسي چې تر پور پرې کولو زیات د پورولو په لټه وي. راځه ځوانه! زه وړی یم. د ډوډۍ خوړلو پر وخت به یوه کیسه هم درته وکړم.

تاکارد که څه هم د دباسیر له بېشرمی تر پزې راغلی وو، خو په دې بلنه کې لږ تر لږه د ده د خوښي سالون ته د ننوتلو چانس پروت وو.

دباسیر تر لاس نیولې د سالون یوې گوښې ته بوت. هلته پر یوه واړه فرش سره کښېناستل. د هوټل شاگرد په موسکو شونډو ورته راغی. دباسیر په خپله همېشني بېاکۍ ورته وویل:

^۱ مه کوه ایله که - لفظي شخړه، بگو مگو.

اې پندې شرمېنکې! ما ته په ليعاب^۱ کې يو ډوب د پسه ورون، ښه ډېره وچه ډوډۍ او شينگيا راوړه چې له ډېرې لوړې خولې لگوم. دغه ملگري هم مه هېروه؛ يوه يخه کوزه اوبه ورته راوړه. نن تودوخه لږ زياته ده.

د تاکارد زړه ولوېد او له ځان سره يې وويل: ايا بايد کښېنم، يوازې يخې اوبه وغږېم او د ده ننداره وکړم چې د پسه بسته ورون راته ونغرتي^۲؟
چوپ پاته شو. د ويلو لپاره يې څه لرل هم نه.

خو دباسير بيا چوپتيا نه پېژندله. په ورينه تنډه موسکې وو او هلته ناستو نورو مشتريانو ته يې سر خوځاوه. نژدې ټولو يې دى پېژاند. اخير يې وويل:
کيسه داسې ده چې يو وخت يو مسافر تازه د اورفه په نوم يوې سيمې څخه راستون شوى وو. ويل يې د هغه ځاى يو شتمن داسې نازکه ډېره لري چې شيان ځنې ليدل کېدای شي. هغه دغه ډېره د کور په يوه کړکۍ کې ايښې ده چې د باران مخه په ونيسي. رنگ يې ژړ دى. هغه مسافر دا هم ويل چې يو ځل يې له هغې څخه دباندنۍ منظرې ته وکتل. دنيا بېخې بل ډول ترې ښکارېده. اې تاکارده! په دې اړه ستا نظر څه دى ايا دا هم شونې ده چې د انسان سترگې دنيا په بل رنگ وويني؟

ځوان چې حواس يې تر ډېره بريده پر سترخان پراته د پسه په چاغ ورون کې ول، وويل:

هو، ويلای شم چې...

دباسير يې خبرې ورپرې کړې او ويې ويل:
پوهېرم چې دا کيسه رښتيا ده، ځکه يو ځل ما خپله هم دنيا له رښتيني رنگه بدله او په بله ښه ليدلې ده. دا چې څنگه مې وکولای شول بېرته يې په خپل اصلي رنگ ووينم، يو داسې داستان دى چې بايد درته تېر يې کړم.
يوه مشتري، ورو غوندې خپل د سترخان ملگري ته وويل:

^۱ ښوروا.

^۲ نغرتل: تر ستوني تېرول. دغه اصطلاح د منفي احساساتو بيانوونکې ده او هغه وخت استعمالېږي چې متکلم د مخاطب په اړه کرکجن يا له ملنډو ډک احساس ولري.

(دباسير كيسه كوي.) او له دې سره يې سترخان د دوی خوا ته وروڅكاوه. نورو مشريانو هم خپل خواړه ورنژدې كړل او د نيمې دايرې په بڼه پر راوخرخېدل. هغوی د لوبڼو په كړپ و كړوپ د تاكارد حواس سره ورياشل او كله ناكله به يې د هډوكو د زېښلو چور و پور هم په اوراوه. يوازي همدې بې خبرو ناست وو. دباسير بېله دې چې يو مړ ست هم ورته وكړي، خوړلو ته كش وو او ان پر ځمكه د پرتې كلكې ډوډۍ ست يې لا هم نه وو ورته كړي. نوموړي په داسې حال كې چې د پسه د ورون يوه لويه ټوټه يې خولې ته نيولې وه، وويل:

كومه كيسه چې اوس يې درته كوم زما د ځوانۍ د وختونو او هغه مهال ده چې لا د اوبښانو سوداگر شوی نه وم. ايا تاسې خبر ياست چې زه يو وخت په سوريه كې مړی وم؟

په ناستو كسانو د حيرانتيا يوه زمزمه گڼه شوه. دباسير يې په اورېدو د خوښۍ احساس وكړ. د پسه پر ورون يې يو بل برید هم ښخ كړ او خبرې يې وغځولې:

د ځوانۍ په پيل كې مې د پلار كسب (موچيتوب) ته لاس واچاوه، دوكان كې مې كار ورسره كاوه او هماغه وخت مې واده هم وكړ. دا چې نوكار او بې تجربې وم، د عايد خونده مې هم نه وه او ايله مې د ځان او مېرمنې ضرورې اړتياوې په پوره كولاى شوې. داسې شيانو ته مې هوا كېده چې تر وس مې بر ول. ورو-ورو مې پام شو چې دوكاندارانو باور راباندې كاوه او له بدپورۍ^۱ سره- سره يې مالونه په پور راكول.

د خامۍ له وجې مې په دې سر نه خلاصېد چې پر باد كرلى فصل د توپان خوراك گرځي او هر څوك چې تر خپل عايد زياتې پيسې مصرفوي پايله به يې له سرخوړي، تنگلاسى او شرميندگۍ پرته بل څه نه وي. هغه وو چې د هوس لومې ته ورولوېدم او بې سنجشه د ځان، مېرمنې او كور لپاره د ښكلو جامو او سامانونو رانيولو ته اړم شوم. بده يې لا دا چې د دغو شيانو لپاره د پور شويو پيسو د بېرته پرې كولو غم مې هم نه كاوه.

د خپل کسب په زور مې تر وسه-وسه د پورونو ادا کولو هڅه کوله. تر یو وخته مې وضعیت هم برابر وو او کومه ځانگړې ستونزه مې نه لرله. خو اخیر دې پایلې ته ورسېدم چې په دومره کم عاید ژوندنۍ چارې سمبالول او زاړه پورونه پرې کول گران کار دی. پوروړي سیوري غوندې راپسې تاوېدل. ژوند مې سخت تریخ شو. له ناچارۍ مې له ملگرو نور پورونه وکړل، مگر هغه مې هم بېرته ورنکړای شول. ورو-ورو کیسه تر بد بتره شوه. مېرمنې پرېښودم او خپل پلار کره ولاړه. ما هم له بابل د وتلو او کوم بل ښار کې د بخت ازمایلو پرېکړه وکړه.

دوه کاله مې ژوند ډېر له کړاوونو او ناکامیو ډک وو. له کاروانونو سره به له یوه ښاره بل ته تلم او د سوداگرو چوپړ به مې واهه. همدغو کاروانونو کې مې له ځینو لاره وهونکو سره وپېژندل. هغوی به بیابانونو او دښتو کې بې وسلې کاروانیانو ته لار نیوله. دغه کړنې زما سره-چې د یوه نېک پلار زوی وم- نه ښاییدې؛ مگر هغه مهال مې نړۍ ته له یوې رنگینې هندارې کتل او دې ته مې هډو پام نه وو چې تر کومه حده لوېدلې وم.

د لوتمارۍ لومړۍ تجربه مې بریالۍ وه او ډېر سره زر، ورېښم او نور ارزښتناک شیان په لاس راغلل چې جې نیر ته مو یووړل او ټول مو وبازل.^۱

دویمه پلا بخت یاري ونکړه، ځکه د قافلې تر لوتلو وروسته د یوې ځایي قبیلې نږه ویشتونکو برید راباندې وکړ. وروسته خبر شو چې کاروانونو د هغې دښتې د امنیت ساتلو لپاره هغوی ته پیسې ورکړي وې. بریدگرو دوه تنه راپکې مړه کړل او نور ژوندي پاته یې دمشق ته بوتلو، لڅ-لېږ یې ودرولو او د مریانو په توگه یې خرڅ کړو.

زه د یوې شامي قبیلې مشر د سپینو زرو په دوو سیکو رانیولم. وېښته یې را غچي کړل او یوازې یو لنگ یې راوتاره. له نورو مریانو سره مې هېڅ توپیر نه درلود. دا چې ډېر بېباکه ځوان وم، نو دغو ټولو پېښو ته مې د ملنډو او جالبو

^۱ بازل - بایبل، له لاسه ورکول.

ماجر اوو په سترگه کتل. بادار مې څلور ماینې لرلې. نېغ یې هغوی ته وروستلم چې که یې خوښ شوم، د خواجه په توگه به مې ورسره وساتي.

همدغه وخت مې سد خلاص شو چې تر کومې کچې خوار و زار شوی یم. هغوی صحرايي، وحشي او جنگره وگړي ول. زه یوه بازیچه وره ښکارېدم. نه مې د دفاع وسیله لرله او نه د تېښتې لار.

د هغو څلورو مېرمنو مخې ته په ترهېدلې بڼه ودرېدم چې په څیر-څیر مې وگوري. هېڅ نه پوهېدم چې د زړه سوي تمه څنې ولرم کڼه. لومړی مېرمن یې سیرا نومېده او تر نورو لږ زړه وه. سره او بېباکه څېره یې لرله، د خبرو انداز یې وچ وو. هېڅ داسې څه مې نه ترې واورېدل چې د پښېمانۍ او تسلیت څرک دې پکې وي.

دویمه یې ډېره ښکلې او مغروره ښځه وه. په بېباکۍ او داسې انداز یې راته وکتل لکه د خاورو یوه چنچي ته چې گوري. دوو نورو پرله پسې راباندې خنډل؛ لکه دا هر څه چې یوه ډری وي.

هغه څو دقیقې لکه یوه پېړۍ دومره راباندې اوږدې شوې. څلورو واړو ښځو د یوې او بلې خولې ته کتل او نه یې غوښتل په پرېکړه کولو کې تر هغې بلې وړاندې شي. اخیر سیرا په سره لهجه پر خبرو راغله او ویې ویل:

خواجه گان مو بېخې ډېر، مگر اوښبانه مو کم دي او هغوی هم په خپلو کارونو سم نه پوهېږي. ان همدا نن هم داسې یو باوري مری نشته چې ما د خپلې ناروغې مور پوښتنې ته بوزي. له دې غلام څخه وپوښتنئ چې اوښپالنه یې زده ده کڼه؟

بادار مې راڅخه وپوښتل:

په اوښانو دې سر خلاصېږي؟

په داسې حال کې چې د خپلې لېوالتیا ښودلو هڅه مې کوله، ومې ویل:

اوښان گونډه وهلو ته مجبورولای شم، بارولای یې شم، اوږده-اوږده سفرونه په کولای شم او که اړتیا وي ځینې نور کارونه هم په کولای شم.

خاوند مې وویل:

دا مریې په خبرو کې سپین سترگی دی.

ورسره جوخت یې سیرا ته کړل:

که دې خوښه وي د اوښه په توگه یې درسره ولگوه.

هماغه ورځ یې سیرا ته وسپارلم. هغې هم په یوه لیرې سفر د خپلې مور کره روان کړم. پر لارې مې له موقع گټه واخیسته او پر ما د نوموړې د مهربانېدو له امله مې مننه ځنې وکړه. په بغل کې مې دا هم ورته وویل چې زه له لویه سره غلام نه یم زېږېدلی او د یوه خپلواک سړي زوی یم. پلار مې په بابل ښار کې بوټ جوړوونکی دی. د خپل ژوند ځینې نورې کیسې مې هم ورته وکړې. ویې ویل:

پر تا خپلو کمزوریو دومره زور کړی چې تر دې ځایه یې رارسولی یې. ته څنگه ځان ازاد بولې؟ د چا چې اروا غلامه وي، هغه هېڅکله ازادېدلای نشي. دغسې خلک سره له دې چې خپلواک پیدا شوي وي، بیا به هم یو نه یو وخت غلامېږي او د اوبو په شان به یوې سوړې ته ورلوېږي. خو د چا چې بیا روح خپلواکه وي، له هر څومره بدمرغيو سره سره به په خپل کور و کلي کې دروند او عزتمن ژوند لري.

یو کال مې غلامي وکړه او له نورو مریانو سره گډه واوسېدم، مگر تر پایه د هغوی په رنگ ونه رنګېدم. یوه ورځ سیرا راڅخه وپوښتل:

د استراحت پر مهال ټول مریان سره غونډېږي او یو له بله ټوکې ټکالي سره کوي، ته ولې پر خپله بوریا^۱ بېل او یوازې کښېنې؟

ورته ومې ویل:

ستا د هغو خبرو په اړه چورت وهم. فکر نه کوم زما اروا دې غلامه وي او دا چې ځان د هغوی له ډلې څخه نه گنم، نو ورسره کښېنم هم نه. په ټیټ اواز یې راته وویل:

زه هم بايد له نورو څخه بېل ژوند وکړم. بادار مې د جهيز د ډېروالي له امله واده راسره وکړ. له زړه يې نه يم خوښه. هره ښځه غواړي چې پر مېړه گرانه وي. دا چې وچه يم او اولاد مې نه کېږي، نو تل يوازې اوسم. که نارينه واى، له غلامۍ مې ځان خلاصاوه. زمور د قبيلې د دود له مخې بايد ښځې د مرييتوب ژوند ولري.

ما ناڅاپه ځنې وپوښتل:

اوس دې زما په اړه نظر څه دى، اروا مې خپلواکه ده که غلامه؟

د ښځو ځواب راکولو پر ځاى يې راڅخه وپوښتل:

ايا غواړې په بابل کې ټول درباندي پورونه ادا کړې؟

- هو! ولې نه، مگر چل يې نه راځي.

- که کلونه-کلونه همداسې لاس تر زړه کښې او د ادا کولو هېڅ هڅه يې

ونکړې، نو په تا کې د يوه ټيټ ذاته غلام له روح پرته بل هېڅ شى نشته. څوک

چې ځان ته په درنه سترگه نه گوري، هغه خپلواک نه دى او څوک چې بيا خپل

پورونه په عزت سره نه پرې کوي، د ځان سپکاوى کوي.

- زه خو اوس دا دى په شام کې بندي او غلام يم، څه مې له وسه پوره دي؟

- بس همدلته دې خپلې غلامۍ ته ادامه ورکړه، ځکه له يوه کمزوره او بې غيرته

انسان څخه همدا تمه کېږي.

په تندي مې ورته وويل:

کمزورى نه يم:

- نو ثابته يې کړه!

- څنگه؟

- ايا ستاسې پاچا په خپل ټول وس او امکاناتو له دوښمن سره نه جنگېږي؟ ستا

پورونه هم ستا دوښمنان دي. همدغه دوښمنان ول چې ته يې له بابله را ورکړ

کړې. بېياکي دې ورسره وکړه هغوى درته ډېر او قوي شول. که په مېړانه ورسره

جنگېدلای پر بريالۍ کېدې او د خپلو ښاريانو په منځ کې به دې دروند ژوند

لرلاى، مگر په تا کې له هغوى سره د مبارزې اروا نه وه. اوس دې دا دى غرور مات شوى او د شام په يوه غلام بدل شوى يې.

د هغې د بې رحمۍ تورو نو په اړه مې زښت ډېر فکر وکړ، ډېر داسې شيان مې ذهن ته راغلل چې له ځانه په دفاع کې يې ووايم او ثابته کړم چې له زړه غلام نه يم. خو وړ موقع په لاس راغله. درې ورځې وروسته د سيرا مزدوره راپسې راغله او هغې ته يې وروستلم.

سېرا راته وويل:

مور مې بيا سخته ناروغه ده. ورشه د مېړه له اوبښانو څخه مې دوه دانې رابېل کړه او ښې ډېرې د اوبو بوشکې او خوراکي توکي پر بار کړه چې اوږد سفر مو په مخ کې دى. مزدوره به ټول اړين شيان در برابر کړي.

ما هم اوبښان راخلاص کړل. خو د سفر دغو پراخو تياريو ته حيران وم، ځکه د هغې د مور تر کوره تر يوې ورځې کمه لار وه. مزدوره پر شاتني اوبښ کښېناسته او ما د خپلې خاوندې اوبښ تر پري ونيو. چې د مور کور ته يې ورسېدو هوا تياره شوې وه. سيرا مزدوره رخصت کړه او ما ته يې وويل:

اې دباسيره! په تا کې د يوه خپلواک انسان روح ده که د يوه غلام؟

په غوڅه لهجه مې ورته وويل:

د يوه خپلواک انسان روح!

- اوس د خپلې دغې دعوي د زباتولو موقع په لاس درغلې ده. بادار دې په ساتېريو بوخت دى او مزدوران يې هم ټول گنگس و سرناخلاصه دي. دغه اوبښان درسره واخله او وتښته. په دې کڅوړه کې مې د خاوند ځينې جامې درته ايښي دي؛ تر اغوستلو وروسته به دې څوک چندانې ونه پېژني. زه به ووايم چې ستا له خوا د اوبښانو د غلا کولو پر مهال له خپلې ناروغې مور سره بوخته وم.

ورته ومې ويل:

ستا اروا د يوې ملکې اروا ده؛ زه به دې داسې وساتم لکه زړه.

هغې ځواب راکړ:

د هغو ښځو خیر نشته چې د نورو وطنونو په خلکو کې خپل بخت لټوي. ورځه په مخه دې ښه. لار هم اوږده او هم بې اوبو ده. خدای دې پر دې وچ او ناپایه بیابان ساتندویه اوسه.

نور ټینگار ته اړتیا نه وه. مننه مې ځنې وکړه او د شپې په تیاره کې پر خپله مخه وخوځېدم. یومخ نابلده وم. یوازې مې تر بابل د غځېدلې لارې یو تن تصویر په ذهن کې درلود، خو له دې سره مې هم په ډېره زړورتیا دښته په خوله ورکړه او د غونډیو پر لور ور هی شوم. پر یوه اوبښ زه سپور وم او بل همداسې په توکو بار راپسې وو. هغه شپه تر سهاره او دا بله ورځ تر ماښامه پر لارې وم. تادي مې وه، ځکه له بادار څخه د غلا له شوم برخلیکه خبر وم.

دا بله شپه یوه وچ، شاړ او شنډ دښت ته ورسېدم. تېرو تیرو یې زما د وفادارو اوبښانو پښې ور ژوبلې کړي وې؛ چټکتیا یې ورو-ورو سوکه کېده. چارچاپېر مې د انسان یا بل ژوندي سړي څرک ونه لید او سر مې خلاص شو چې ولې ان حیوانات لا ځنې تللي ول.

تر هغه وروسته مې سفر دومره کړاو جن او سخت شو چې د ژوندي پاتېدو امکان مې خورا کم وو. ورځې-ورځې مې مزل وکړ. اوبه او خواړه مې خلاص شول. لمر په ډېره بې رحمۍ خپلې سوځوونکې وړانګې راباندې پاشلې. د نهمې ورځې په پای کې د اوبښ له ملا څخه لاندې راولغېدم. ځان مې دومره کمزوره احساساوه چې بېرته پر اوبښ د سپرېدو نه وم. خپل مرګ مې یقیني وباله.

پر ځمکه اوږد وغځېدم. سملاسي مې سترګې سره ورغلې. د سهار تر لمرخاتو ویده وم. تر رابیدارېدو وروسته راولاړ شوم، شاوخوا مې وکتل، سهارنۍ یخ شمال مې پر مخ ولګېد. اوبښان لږ ها خوا خوار و زار پراته ول. شاوخوا مو له رېگو، ډبرو او نورو بې گټې شیانو ډکه دښته پلنه وه چې نه د اوبو څرک پر وو او نه هم د انسان یا اوبښ د خوراکي توکو.

له ځان سره مې وویل:

ایا ژوند مې په همدې خاموشه دښته کې پای ته ورسېد؟

همدغه شېبه مې په زړه کې د يوې رڼا شتون احساس کړ. داسې حالت مې مخکې هېڅکله نه وو تجربه کړی. نور مې جسم يو ډول راته بې ارزښته شو. سره له دې چې شونې مې وچې، چاودلې او په وينو لړلې وې، ژبه مې يو ډانگ ولاړه وه او له ډېرې لورې مې خېټه کې سپو غاږل بيا هم له پرونيو سختو او رنځونو يومخ بې پروا شوی وم.

د دښت ليرو څنډو ته مې وکتل او بيا مې له ځانه وپوښتل:

ايا په ما کې د يوه غلام روح ده که د يوه خپلواک انسان؟

راته څرگنده شوه چې روح مې خپلواکه ده؛ که غلامه وای اوس به وخته لا له تلابنه لاس پر سر شوی او پر دې بيابان به مړ پروت وای او همدا د يوه تنبېدلي مريي برخليک وو. خو که رښتيا هم د يوه خپلواک انسان روح راپکې چلېږي، نو بايد بابل ته د ځان رسولو لار پيدا کړم، هلته پر ما د باورمنو خلکو په لټه شم او مېرمنې ته مې نېکمرغي ډالۍ کړم، ځکه رښتيني مينه يې راسره لرله او زما مور و پلار يې خوښ ساتلي ول.

د سيرا خبرې مې ياد وې چې راته ويې ويل:

«ستا پورونه ستا دوښمنان دي. همدغه دوښمنان ول چې ته يې له بابل څخه را ورکړې. هو! همداسې وه. ولې تر غوندې په خپل هيواد کې پاته نشوم؟ ولې مې مېرمن پرېښوده چې د پلار کره ولاړه شي؟

دغه وخت يوه عجيبه پېښه وشوه؛ ټوله نړۍ مې تر سترگو بل ډول وايښېده. ته وا تر هغې شېبې پورې مې دنيا ته په رنگينه ډبره کې کتل. لکه يودم چې مې پر سترگو هواره پرده ليرې شوې او د ژوند رښتيني ارزښتونه مې ليدلي وي.

په بيان کې مړينه؟ نه، دا نه ښايي! پر ډېرو اړينو کارونو مې له يوې نوي زاويې بياکتنه وکړه او ومې وويل: لومړی بايد بابل ته ځان ورسوم او له خپلو پوزورو سره ووينم. هغوی ته بايد ووايم چې تر يو عالم سرگردانيو او بدمرغيو گاللو وروسته راگرځېدلی يم او که خدای کول ژر تر ژره به د ټولو غاړه وروباسم. بل به مې مېرمنې ته يو کور ورجوړ کړم او داسې انسان به شم چې

مور و پلار راباندې وویاړي. پورونه که مې دوشمنان ول، پوروړي خو مې بیا ملگري ول او پر ما او زما پر خبرو یې باور کړی وو.

په زحمت له ځایه پاڅېدم. دا گړی لوړې او تندې هېڅ ارزښت نه راته درلود. یوازې مې بابل ته د رسېدو پر لار د پېښو شویو حادثو یوه برخه بلله. دننه مې د یوه داسې خپلواک انسان روح په څپو وه چې د غلیمانو د ماتولو او دوستانو د خوشحالولو هوډ یې کړی وو. په خپله دې ستره پرېکړه ډېر خوښ وم.

کله چې مې پر اوبنانو په لوړ اواز هڅې کول په پېزیو سترگو کې یې یوه نوې رڼا وڅلېده. په ډېر زحمت پر پښو ودرېدل او په حیرانوونکي زغم مخ پر شمال وخوځېدل. دننني ځواک مې راته وپل چې بابل ښار باید همدغې خوا ته پروت وي.

یو وخت مو اوبه وموندلې. ابادو سیمو ته ورسېدو. هلته د شنو وښو او تازه مېوو کمی نه وو. د بابل جهت مو هم پیدا کړ، ځکه د یوه خپلواک انسان اروا په ژوند کې د شته خنډونو او ستونزو د لیرې کولو په لټه وي، خو د یوه غلام اروا بیا وایي: (زه یوازې یو مریی یم او هېڅ کار مې له وسه نه دی پوره!)

اې تاکارده! ایا تشې معدې او وږې خټې دې ذهن تر پخوا ډېر نه دی در روښانه کړی؟ ایا پر داسې یوه لار پل ایښودلو ته چمتو یې چې هدف یې ځان ته په درنه سترگه کتل وي؟ ایا کولای شې نړۍ په خپل اصلي رنگ ووينې؟ ایا زړه دې غواړي خپل ټول درانه پورونه په عزت ادا کړي او بېرته له ځانه د بابل ښار هغه پخوانی دروند او ښاغلی اوسېدونکی جوړ کړي؟

د ځوان سترگې له اوبښکو راډکې شوې. پر گوندو شو او ویې ویل: تا ما ته یو نوی لید راوباڅښه او اوس داسې احساسوم چې دننه مې د خپلواکۍ اروا په څپو ده.

یوه اورېدونکي له دباسیره وپوښتل: بابل ته چې راستون شوې، بیا دې دا شتمني څنگه پیدا کړه؟ ده ځواب ورکړ:

هر ځای چې هوډ او اراده وي، يوه لار خامخا پيدا کېږي. دا چې ما غوڅه پرېکړه کړې وه، د يوې لارې پيدا کولو په لټه شوم. لومړی مې له هغو خلکو سره وليدل چې پورورې يې وم، بخښنه مې ترې وغوښته او يو څه وخت مې ځنې واخيست. ډېرو يې په ورين تندي ومنله، ځينو يې سپکې سپورې راته وويلې او ځينو نورو يې بيا د مرستې وړانديز راته وکړ. يوه کس يې په رښتيا مرسته راسره وکړه. نوم يې ماتون وو او صرافي يې کوله. دا چې نوموړی راخبر وو چې شام کې مې اوبښالنه کوله، نو د نباتور په نوم د اوبښانو يوه سوداگر ته يې ولېږلم. دغه سړي ته هغه مهال پاچا د ډېرو اوبښانو رانيولو امر کړی وو چې په لښکرکښيو کې کار ځنې واخلي. د اوبښانو په اړه پوهه همالته په ښه راغله. ورو ورو مې ټول پورونه پرې کړل. تر هغه وروسته مې غاړه هسکه شوه او ځان مې د باوري او درنو خلکو په ډله کې احساس کړ.

دغه مهال د دباسير يو ځل بيا خپلې ډوډۍ ته پام شو، اواز يې دومره لوړ کړ چې په پخلنځي کې واورېدل شو. هوټلي يې مخاطب کړ او ورته ويې ويل: کاوسکوره! اې لت چنجه، خواره مې ساړه شوي دي. هل يو څه تازه غوښه راوړه. د تاکارد لپاره هم يو ښه غټ لوبښی درسره راوړه چې پلار يې زما زوړ اشناى دى، له ډېرې لوړې خولې لگوي او زما له غذا يې سترگې هډو اوړي نه. د دباسير کيسه همدلته خلاصه شوه. نوموړي هله خپله اروا وپېژنده چې له حقيقت سره مخامخ شو. هغه حقيقت چې تر ده وړاندې پوهو او هوښيارو خلکو موندلی او کارولی وو.

دغه حقيقت د پېړيو-پېړيو په اوږدو کې د خلکو له مخې خنډونه ايسته کېږي او د برياليتوب لار يې ورته پرانيستې ده. په راتلونکې کې به هم همداسې وي او هر چا چې دغه جادويي ځواک وپېژاند، هوښيار دى او بايد کار ځنې واخلي. دا ډالۍ د هغو ځانگړو کسانو په برخه ده چې دغه کرښې لولي او په مانا يې سر خلاصوي.

د هوډ په زور هر څومره بنده او سخته لار خلاصېداى شي.

د بابل خټينې لوحې

سنت سويتين کالج

نتينگهام پوهنتون

د ۱۹۳۴م د اکتوبر ۲۱مه.

د برتانيا يو پوهنيز پلاوی

پوهاند فرانکلين کالډول

گران پوهانده:

د بابل د کنډوالو له وروستيو کيندنو څخه ترلاسه شوي پنځه خټينې لوحې ستاسې له ليک سره يوځای راوړسېدې. بې حده زيات په خوشحال شوم او د حکاکی پر ژباړه مې يې ساعتونه-ساعتونه خوندور وخت تېر کړ.

اصلاً مې بايد سملاسې ځواب درکولای، مگر خبره دا وه چې د لوحو ژباړې ته مې لومړيتوب ورکړ. لوحې روغې-جوړې راوړسېدې. په خورا ښه ډول مو ځای پر ځای کړي وې؛ ډېره مننه.

که ته هم دلته لا براتوار کې راسره وای، پر دغو لوحو ليکلي داستان به خامخا لکه موږ داسې خوله وازی کړی وای. انسان تل په دې تمه وي چې له تېرې هېرې ماضي څخه به د مينې او ماجرا کيسې اوري. مطلب مې د (عربو

شپې^۱) ته ورته یو شی دی، لیکن دلته د دباسیر په نامه یوه داسې سړي د کړاوونو یادونه شوې ده چې غواړي خپل پورونه پرې کړي. له دې څخه څرگندېږي چې زموږ د زړې نړۍ حالاتو له پنځه زاره کاله پخواني حالت سره چندانې توپیر نه دی کړی.

که څه هم دا موضوع عجیبه ده، مگر زما د زدکړیالانو په وینا پر دغو لوحو کیندل شوي شیان زما تر هغو مطالبو نوي دي چې په ټولګي کې پر ږغېږم. زه د پوهنتون د یوه استاد په توګه باید پوه سړی واوسم او په ګڼو مسایلو کې عملي مالومات ولرم. خو ناڅاپه د بابل د کنډوالو له دوو څخه یو کس راوړي او راته وایي چې څنګه هم خپل پورونه پرې کړم او هم طلايي سیکې وګټم.

یو ډېر جالب فکر مې سر ته لار کړې ده. غواړم دغه لارښوونې عملي کړم او وګورم چې ایا نن هم له دغو تګلارو ګټه اخیستل کېدای شي کنه؟ ما او مېرمنې مې شروزبري پرېکړه کړې چې په دغو خټینو لوحو کې یاده شوې طرحه عملي کړو.

تا ته په تر لاس لاندې کار کې بریالیتوب او نېکمرغي غواړم او نورو همکاريو ته دې هم په ډېره لېوالتیا چمتو یم.

الفرد. اچ. شروزبري
د لرغونپوهنې څانګه

^۱ داسې ښکاري لکه هدف چې یې یو زر او یوه شپه داستان وي.

لومړۍ لוחه

اوس چې سپوږمۍ د بدر په حالت کې ده، زه دباسير چې تازه له شامه راستون شوی يم، د خپلو يو عالم پوړونو ادا کولو هوډ لرم او غواړم د خپل ښار بابل په درنو خلکو کې وشمېرل شم. دلته پر دغو خټينو لוחو خپله کيسه ليکم تر څو هم تلپاته شي او هم مې موخې ته د رسېدو پر لار مرسته او لارښوونه وکړي.

زه د خپل ښه ملگري صراف ماتون له ځيرکو مشورو څخه په گټه اخيسته هوډ لرم پر يوه داسې ټاکلې تگلار ولاړ شم چې د نوموړي په وينا له برکته يې هر سړی هم خپل پوړونه پرې کولای شي او هم خپله شتمني ډېرولای شي. دا درېيو موخو ته د رسېدو پلان دی چې زه د زړه له تله پر مين يم. لومړی دا چې دغه پلان مې راتلونکې رانېکمرغه او له خوشيو مالا مال کړي. پر همدې بنسټ نو بايد د خپل عايد لسمه برخه د ځان لپاره وساتم، ځکه په دې اړه د ماتون خبره خورا پرځای ده. هغه وايي: پر هغه کس خپله کورنۍ گرانه او پاچا ته وفادار دی چې په خپله کڅوړه کې د سرو او سپينو زرو اضافه سيکې لري.

د چا په همیانی کې چې له یو څو میسي سیکو پرته بل څه نه وي د خپلې کورنۍ او پاچا دواړو پر وړاندې بېباکه بلل کېږي.

خو هغه کس بیا چې کڅوړه یې کورټ تشه وي، له خپلې کورنۍ سره ظلم او د پاچا پر وړاندې خیانت کوي، ځکه زړه یې له مینې او رڼا بې برخې دی. نو که څوک د بریا په لټه وي، باید په همیانی کې یې سیکې وشرنگېږي او په زړه کې له کورنۍ سره مینه او له پاچا سره وفاداري احساس کړي.

دویم باید دا پلان زما د هغې مېرمنې اړتیاوې ورپورته کړي چې د وفادارۍ له مخې یې د پلار کور پرې ایښی او زما کره راغلې ده. په هغې باید مناسبې جامې واغونډم، ځکه د ماتون په خبره له خپلې ماینې سره وفا د نارینه په زړه کې د ځاني درنښت احساس پیدا کوي او موخو ته یې د رسېدو هوډ و ځواک ور زیاتوي.

زما د عاید له لسو څخه اووه برخې باید د ټاټوبي پر برابرولو، جامو او یو لړ نورو اضافه شیانو ولگېږي تر څو ژوند مو هم له خونده بې برخې نشي. مگر ماتون ټینگار کوي چې پر یادو څیزونو باید تر دې زیاتې پیسې خرڅې نکړل شي. د دغه پلان بریالیتوب له همدې ټکي سره تړلی دی. زه باید د عاید په همدومره اندازه خپلې چارې سمبال کړم، هېڅکله تر دې اضافه ونه لگوم او داسې شی ونه پېرم چې تر دغې اندازې دباندي وي.

دويمه لوحه

درېم دا چې بايد له خپل عايد څخه ټول راباندې پورونه ادا کړم.
نو بايد د هرې مياشتې په پای کې د عايد له لسو څخه دوې برخې پر هغو
کسانو په مساوي ډول ووېشم چې پر ما يې باور کړی او زه يې منندوی یم. دا
لړۍ به تر هغو روانه وي تر څو مې قرضونه يومخ ادا کېږي.
دلته د هغو کسانو نومونه او راباندې پورونه کيندم:
فهر، اوبدونکی، ۲ د سپينو زرو او ۶ د ميسو سيکې.
سين جار، څوکۍ جوړوونکی، ۱ د سپينو زرو سيکه.
احمر، ملگری، ۳ د سپينو زرو او ۱ د ميسو سيکه.
زنکار، ملگری، ۴ د سپينو زرو او ۷ د ميسو سيکې.
آسکامير، ملگری، ۱ د سپينو زرو او ۳ د ميسو سيکې.
هارين سير، زرگر، ۶ د سپينو زرو او ۲ د ميسو سيکې.
دياربکر، د پلار ملگری مې، ۴ د سپينو زرو او ۱ د ميسو سيکه.
آلکاهاډ، د کور څښتن، ۱۴ د سپينو زرو سيکې.
ماتون، صراف، ۹ د سپينو زرو سيکې.
بيرجیک، کروندگر، ۱ د سپينو زرو او ۷ د ميسو سيکې.
(له دې وروسته لوحه شوېدلې او نه لوستل کېږي.)

درېيمه لوحه

د دغو کسانو ټولټال ۱۱۹ د سپينو زرو او ۱۴۱ د ميسو سيکې پوروړی يم. دغه پور لار وگودر راڅخه ورک کړل، احمق شوم او مېرمن مې پرېښوده چې د پلار کره ولاړه شي. خپله مې هم کوم بل ځای د وړيا شتمنۍ پيدا کولو په هيله د خالپوڅو خاوره خوشي کړه، اما پر مصيبت واوښتم، وپلورل شوم او په غلامۍ و خوارۍ کې بند پاته شوم.

اوس چې ماتون په قسطوار ډول د پور پرې کولو چل رانښودلی، پوهېږم چې له خپل افراطه راپېښه تېښته مې څومره احمقانه وه.

له ټولو پوروړو سره مې وليدل او ورته ومې ويل چې له کار پرته بله هېڅ توبنه نه لرم. نيت مې دی چې د خپل عايد له لسو څخه دوې برخې په خورا

رښتینولی پورونو ادا کولو ته ځانگړي کړم او تر دې اضافه مې له وسه نه کېږي. که یې راسره ومنئ د وخت په تېرېدو سره به خپله ژمنتیا درته ثابته کړم.

احمر چې ډېر ښه ملگری مې باله، پوچ-پاچ راته وویل او خواشینی ځنې راووتم. کروندگر بیرجیک تنگلاسي پلمه کوله او ټینگار یې کاوه چې د ده پور تر نورو مخکې ورکړم. آلکاهاد، د کور څښتن، ډېر بېخونده چلند راسره وکړ او گواښ یې وکړ چې که ژر تر ژره ټول پور ورکړم، په غضب به مې واړوي.

پاته پوروړو مې وړاندیز په وړین تندي ومانه. له همدې امله مې د دې طرحې پر عملي کولو یقین نور هم پوخ شو او زړه ته مې تېره شوه چې د پورونو ادا کولو لپاره همدا لار په کراتو-متو تر تښتېدو غوره ده. که څه هم د ځینو غوښتنې نشم پوره کولای، خو هڅه به وکړم ټول تر یوه بریده خوښ وساتم.

څلورمه لوحه

نن بيا سپوږمۍ بشپړه څلېږي. ما خپل ټول وس و توان لگولی دی. نېکه مېرمن مې د پورونو د ورکړې له پلان سره موافقه ده. تېره مياشت مې نباتور ته څو اصيل او ځواکمن اوبنان ور رانيولي او په بدل کې مې يې د سپينو زرو ۱۹ سيکې ترلاسه کړي دي.

دغه مبلغ مې د يادې طرحې له مخې وېشلی دی. لسمه برخه مې يې د ځان لپاره پټه کړې ده، اووه برخې مې يې له ماينې سره په گډه د ورځنيو لگښتونو لپاره بېلې کړي دي او پاته دوې حصې مې يې د ميسي سيکو په بڼه د پوروو تر منځ په برابره توگه تقسيم کړي دي.

احمر مې ونه ليد، پيسې مې يې مېرمنې ته ورکړې. بيرجیک دومره خوشحال شو چې لاسونه يې راښکل کړل. يوازې سپين ږيري الکاهاد بداخلاقي وکړه او راته ويې ويل چې چټک بايد ټول پور ورکړم. ما ورته کړل چې که مې هم گېډه مړه شوه او هم مې نورې ټولې ستونزې هوارې شوې، نو پورونه به هم ژر ادا کړای شم. نورو پوروو مننه راڅخه وکړه او زما هڅې يې وستايې.

نو د لومړۍ مياشتې په پای کې مې پورونه د سپينو زرو د څلورو سيکو په کچه کم شوي او دوې د سپينو زرو سيکې مې هم سپمولي دي. په دغو سيکو بل هېڅوک نه دی راشريک. زړه مې تر پخوا ډېر روښانه شوی دی.

يو ځل بيا مياشت پوره شوې ده. ډېر کار مې کړی دی، مگر گټه مې زياته نه ده. يوازې د يو څو اوبنانو پر پلورلو بريالی شوی يم. عايد مې يوازې يوولس د سپينو زرو سيکې دي. زه او مېرمن مې تر دې دمه پر پلان روان يو. سره له

د بابل خان / ۱۳۱

دې چې نوي کالي مو نه دي رانيولي او د رنگارنگ سبزيو ساده خواړه مو خوړلي دي، خو بيا مې هم لسمه برخه سپمولې او اووه برخې مې ورځنيو چارو ته ځانگړي کړي دي.

دا چې احمر مې د پور ادا کولو تگلار لږ و ډېر وستايلد. حيران شوم. بيرجیک هم همداسې وکړل. آلکاهاد غوسه شو او چې ورته ومې ويل که خپل قسط نه غواړي بېرته دې يې راوسپاري، په هماغو پيسو راضي شو. نور هم د تېر په شان خوښ ول.

بله مياشت پای ته رسېدلې او زه ډېر خوشحال يم. د ښو اوښانو رمه مې وموندله او ناميان-ناميان مې يې ټول ځنې رانيول. عايد مې ۴۲ د سپينو زرو سيکو ته ورسېد. ما او ماينې مې ډېرې اړينې جامې او بوټونه رانيول. دغه راز مو غوښې او سره کړي چرگان هم وخوړل. څه باندې اته د سپينو زرو سيکې مې پوروړو ته ورکړې. ان آلکاهاد هم څه ونه ويل.

بېخي عالي پلان دی؛ د پورونو پر ادا کولو او پيسو سپمولو دواړو يې وتوانولو. د دغو خټينو لوحو له پيله تر دې دمه درې مياشتې تېرې شوي دي. هر وار مې د عايد لسمه برخه ځان ته راگرځولې ده. هره پلا ما او مېرمنې مې د عايد په اووو برخو گوزاره کړې ده. کله ناکله دا کار ډېر ستونزمن هم وو. هر ځل مې يې دوې برخې پوروړو ته ورکړي دي.

اوس په هميانۍ کې د سپينو زرو ۲۱ سيکې لرم. ټولې مې خپلې دي. دا شی د دې لامل شوی چې هسکه غاړه وگرځم او له خپلو ملگرو سره په غرور او سرلوړۍ راشه درشه ولرم.

مېرمن مې د کور کارونه په ښه توگه سمبالوي او ښکلي کالي اغوندي. دواړه له خپل گله ژونده خوښ يو.

دا دومره برکتناک پلان دی چې له برکته يې يو مری په درانه سړي بدل شوی دی.

پنځمه لوحه

نن شپه بيا د سپوږمۍ بشپړه سترگه ځلېږي. رايا د شول چې دا ډېر وخت مې ليکل نه دي کړي. دوولس مياشتې راغلي او تللي دي. نننۍ خاطره بايد په هېڅ وجه بې ثبته پرې نږدم، ځکه د پور وروستۍ برخه مې همدا نن ورکړه. نن ځان ډېر شاکر او منندوی احساسوم. نېکې مېرمنې مې په همدې مناسبت يوه لويه مېلمستيا نيولې ده؛ دا په دې چې پر خپل هوډ درېدلي يو.

له پوروړو سره مې په اخيرنۍ ليدنه کې ډېرې پېښې وشوې چې بايد لږ يې په تفصيل وليکم.

احمر د خپلې بدچلندۍ له امله بېخېښه وغوښته او ويې ويل چې تر هر بل چا زيات پر گران يم او زړه يې راسره غواړي.

د بابل خان / ۱۳۳

بودا آلكاهاد هم د پخوا غوندي ډېره بده گوزاره ونكړه او ويې ويل:
ته يو وخت د لنډو خټو يوې ټوټې ته ورته وې او هر چا پر خپل زړه
اړولای را اړولای شوې، مگر اوس د برونزو يوه داسې ټوټه درڅخه جوړه شوې
ده چې يوه تېره څنډه لري. هر وخت چې دې سرو يا سپينو زرو ته اړتيا شوه ما
ته راشه.

يوازې دى نه وو چې په درنه يې راته وکتل؛ هغو نورو هم ډېر ښه چلند
راسره وکړ. د خپلې صالحې ماينې په سترگو کې يوه رڼا وينم. دا شى مې زړه ته
گرمي او ډاډ رابخښي.

خپل دغه برياليتوب د هغه پلان ثمره گڼم. همدا پلان وو چې ما يې له برکته
هم خپل ټول پورونه ادا کړل او هم مې په هميانۍ کې د سرو او سپينو زرو
سيکې په شرنگېدو شوې. د دغه پلان سپارښتنه ټولو هغو کسانو ته کوم چې له
برياليتوب سره لېوالتيا لري، ځکه دا داسې يو پلان دى چې ان يو غلام د خپلو
پورونو پر ورکړه او هميانۍ ډکولو توانولای شي، نو د هغو کسانو لپاره خو بېخي
گټور دى چې له مالي اړخه يې لاسونه خلاص دي.

ما خپله تر اوسه لا ورته شا کړې نه ده، ځکه ډاډه يم چې که يې لږ نور هم
وپالم، خامخا به مې په خلکو کې د يوه شتمن په توگه مشهور کړي.

سنت سویتین کالج

نتینگهام پوهنتون

د ۱۹۳۶م د نومبر ۷مه

د برتانيا پوهنيز پلاوی

پوهاند فرانکلین کالډول

گران پوهانده!

که د بابل د کنډوالو پر شاوخوا د خپلو کیندنو په بهیر کې د هغه ځای د یوه پخواني اوش پلورونکي دباسیر سره مخ شوې، یوه مهرباني وکړه او ورته ووايه چې پر ختینو لوحو ستا پېړۍ-پېړۍ پخوا حک شوي کتیبې یوه انگرېزه پوهنتوني جوړه نېکمرغه کړې او بېحده زیاته مننه درڅخه کوي.

ستا به ښايي یاد وي چې تېر کال مې د دغه پلان د عملي کولو په اړه د ځان او مېرمنې له هڅه خبر کړی وې. موږ غوښتل هم خپل پورونه پرې کړو او هم په همیانۍ کې د طلايي سیکو شرنګا واورو. پاته دې نه وي چې موږ خپلې مالي لاستنګۍ له ملګرو او دوستانو پټې کړي وې.

له کلونو-کلونو راهیسې مو د پخوانیو راباندې پورونو له لاسه خورا په وېره او شرمیندګۍ ژوند تېراوه. تل به دا ډار راسره وو چې هسې نه کوم سوداګر جنجال جوړ کړي او له امله یې موږ له پوهنتونه وشړل شو. تر وسه-وسه مو له خپل عایده هر سیمېدلی شیلینګ (پول) پورورو ته ورکاوه، خو اقتصادي وضعیت مو پر پښو نشوای درولای. له بلې خوا مو مجبوراً خپل ټول اړتیاوړ سامانونه ډېر گران او په پور رانیول.

په داسې یوه خطرناک گرداب کې لوېدلې وو چې حالت مو د سمېدو پر ځای ورځ په ورځ لا پسې خرابېد. هڅو مو له نهیلۍ پرته بله هېڅ پایله نه لرله.

ان دا مو هم نشوای کولای چې یوه لږ ارزانه کور ته کله شو، ځکه د کور د څښتن پوروړي وو. لنډه دا چې د ژوند سمولو او بدلولو هېڅ لار په نظر نه راتله.

بالاخره ستاسې د هغه پخواني بابلي اوبن پلورونکي انډيوال څرک ولگېد. د هغه په لاس کې زموږ د ورک هدف پلان وو. دغه د ښکلې وينا څښتن خپلې پیروي ته اړ کړو. لستونې مو بدوهل، د خپلو راباندې پورونو طرحه مو جوړه او پوروړو ته ورښکاره کړه.

هغوی ته مو په زغرده وویل چې په اوسنیو حالاتو کې یې په هېڅ وجه ټول پورونه یوځای نشو ورکولای. هر یوه په نوملړ کې خپل نوم لټاوه. ورته ومې ویل چې یوازې په یوه لار یې غاړه ورايستلای شم او هغه دا چې د هرې میاشتې له عایده مې شل سلنه (۲۰٪) راپیل او د دوی ټولو تر منځ یې د هر یوه د پور په اندازه ووېشم. په دغه ډول به ټول پورونه په څه باندې دوو کلونو کې خلاص کړم. دغه راز به خپل نور اړین شیان په نغدو رانیسم چې دا به هم د دوی پر گټه کار وي.

د پوروړو غبرگون ښه وو. په تېره د سپین ریري ترکاري پلورونکي خبرې مې دومر خوښې شوې چې نورو ټولو پوروړو ته مې وکړې. هغه راته وویل:

که تاسې هم خپل ټول لازم توکي په نغدو رانیسئ او هم یې تر څنګ د زړو پورونو یوه برخه ادا کړئ، دا تگلار به مو تر پخوانۍ هغې ډېره گټوره وي، ځکه په تېرو درېو کلونو کې مو د هېڅ رانیول شوي بیه نه ده پرې کړې. په پای کې مې یو تړونلیک په ټولو لاسلیک کړ او د خپل عاید د شل سلنې د پرله پسې ورکړې ژمنه مې ورسره وکړه. دغه راز مې هغوی ته وویل چې د پور تر ادا کولو به مې نه ځوروي. وروسته مو د یوه بل پلان له مخې د خپل عاید اویا سلنه (۷۰٪) ورځنۍ گوزارې ته بېله کړه. پرېکړه دا وه چې پاته لس سلنه باید وسپموو. د نقره یي او یا هم ښايي طلايي سیکو تصور سخت ورجذب کړي وو.

د دغو بدلونونو عملي کول زموږ لپاره يوه له تلوسې ډکه ننگونه وه. په مزه- مزه مو د عايد اويا سلنه پر خپلو ورځنيو لگښتونو ووبشله. له کرايې مو راپيل کړه او د يوه خوندور تخفيف پر ترلاسه کولو وتوانېدو. بيا مو د خپلې خوښې چايو بېلابېلې مارکې په شکمن نظر وڅيرلې. هېښوونکې خو دا وه چې تر پخوانيو ښې چای مو لا ارزانه وموندلې.

کيسه دومره اوږده ده چې په يوه ليک کې نه ځايېږي. په هر حال د دغې طرحې پلي کول ستونزمن نه ول. په ډېره خوښۍ او ورين تندي مو ټول ترتيبات ونيول. له بلې خوا مو تر منځ اړيکې هم تر پخوا ښې شوې، ځکه نور مو کوم پور-مور نه سره درلود؛ يانې د يوه او بل د خورولو تر ټولو لويه وجه له منځه تللې وه.

رښتيا! چې د عايد د هغې لسمې برخې کيسه مې هېره نشي. هو! تر يو وخته مو په هميانۍ کې د روپيو شرنګا شرنګ اورېد. خو گوره تر وخت مخکې به خاندې نه. پوهېږې؟ همدا د کيسې تر ټولو مزه دار ټکي دی. دا واقعاً خندوونکې ده چې انسان يوازې پيسو راټولولو ته اړم وي، خو د لگولو نيت يې نه لري. د اضافه پيسو پر کار اچول د هغو تر خرڅولو زيات خوند لري.

کله چې مو له هميانۍ څخه د روپيو اواز د زړه په غوږونو واورېد، د هغو د لگولو تر ټولو گټوره لار مو وموندله او هغه پانګه اچونه وه. ډېر ژر راته څرګنده شوه چې په تېره د کار دغه برخه مو تر نورو ټولو سمونو خوښوونکې ده. دا هغه مبلغ دی چې تر هر لگښت وړاندې يې له خپل عايده راپيلوم.

کله چې د سرمايې پرله پسې ډېرښت وینو، زړونه مو باغ-باغ کېږي او خپلې راټلونکي ته هيله من کېږو. له استادۍ څخه تر لوېدو او تقاعد وروسته به دغه پانګه اچونه دومره شوې وي چې په عايد يې په اسانۍ سره ژوند وکړم.

په زړه پورې خو دا ده چې دې هر څه مې پر پيسو يوه ذره منفي اغېز هم نه دی غورځولی. منل يې گران دي، مگر همدا حقيقت دی. په دې موده کې مو پورونه ورو-ورو کم شوي او شتمني مو زياته شوې ده. پر دې سربېره مو ټولې اقتصادي ستونزې له منځه تللي او تر پخوا ښه ژوند لرو. هېڅ مو زړه ته نه لوېده

د بابل خان/ ۱۳۷

چې د بې هدفه هڅو او يوې سمې اقتصادي تگلارې تر منځ توپير به دومره ستر وي.

د راتلونکي کال په پای کې به مو د ټولو پورورو غاړه وتلې وي او د لا ډېرې سپما او پانگونې جوگه به يو. همدارنگه به د يوه سفر د بودجې سرشته هم وکړو. هوډ مو کړی چې په هېڅ وجه مو لگښتونه د عايد تر اويا سلنې لوړ نشي. اوس به پوهېدلی يې چې ولې د هغه لرغوني بابلي سړي مندوی يم. دا خو د همدې پلان وو چې موږ يې د ځمکې د مخ له جهنمه وژغورلو.

هغه پوه وو. هغه دغه ټول پړاوونه وهلي ول. هغه غوښتل نور هم د ده له ترڅو تجربو گټه پورته کړي. له همدې وجې يې د خپل پيغام پر حکاکي کولو ساعتونه-ساعتونه زيار گاللی وو.

هغه د خپلو همدردانو لپاره يو رښتینی پيغام درلود، داسې يو ستر او ارزښتناک پيغام چې پنځه زره کاله وروسته يې د بابل له کنډوالو سر راوايست او لا هم هغومره رښتینی او ژوندی وو.

ستاسې ارادتمند الفرد. اچ. شروزبري

د لرغون پېژندنې خانگه

د بابل تر ټولو نېکمرغه سړی

د بابلي سوداګرو شازاده شارونادا په ډېر غرور د کاروان په سر کې سپور روان وو. د هغه له پستو ټوکرانو سره جوړه وه او ډېرې ګرانېه جامې يې اغوستې. له حیواناتو سره يې هم مینه لرله او پر یوه ښکلي عربي اس به سپرېد. چا چې به ورته کتل زړه ته يې نه لوېده چې کله به هم له کومې ستونزې سره مخ شي. په ښکاره هېچا ګومان نه کاوه چې نوموړی به دننه له کومې اندېښنې کړېږي. له دمشق تر بابل غځېدلې دښتې لار خورا اوږده او له ډېرو کړاوونو ډکه وه. هغه د دغو سختیو پروا نه کوله. پر لاره پرتې عرب قبيلې بېحده وحشي وې او تل به يې د شتمنو تېرېدونکې قافلې لوټلې. هغه له دې هم ډار نه درلود، ځکه ګڼې پر ګړنديو اسونو سپاره ساتونکي يې لرل.

د ده اندېښنه د هغه ځوان په اړه وه چې له دمشق يې ورسره راروان کړی وو. هغه د ده د پخواني شريک آرادګولا لمسی هدان ګولا وو. ده ځان د آرادګولا زښت زيات احسانمند باله. له همدې وجې يې غوښتل د نوموړي د لمسي ښه خدمت وکړي، خو چې هر څومره يې فکر کاوه هغومره ورته سختېده او د دې لامل هم خپله همدغه ځوان وو.

کله چې به يې د ځوان ګوتميو او غوږواليو ته کتل له ځان سره به يې فکر کاوه:

د ده په خيال ګېڼې يوازې د نارينه وو لپاره دي. د مخ ګونځې يې هم د نيکه غوندې ځواکمنې او نارينه دي، مګر هغه داسې ځلېل جامې نه اغوستې. ما پر دې هر څه سربېره په دې هيله له ځان سره راووست چې هم يو نوی ژوند راوښلوي او هم د کورنۍ ميراث ته د پلار رسېدلی زيان جبران کړي.

هدان گولا يې د فکرونو لړۍ ورغوڅه کړه:

تا ته خير دی چې په دې کار اخته يې او له قافلو سره په اوږدو-اوږدو سفرونو
ځې؟ ايا يو وخت دې له ژونده هم خوند اخيستی دی؟
شارونادا موسکي شو او ويې ويل:

له ژونده خوند واخلم؟ که ته زما پر ځای وای له ژونده دې څنگه خوند
اخيست؟

- که زه ستا غوندې شتمن وای د شازادگانو غوندې ژوند به مې درلودای.
هېڅکله مې په دغسې وچو او سوځنده دښتو کې مزل نه کاوه. هميانۍ ته
ورلوېدونکې پيسې مې بېرته په هماغه چټکتيا خرڅولې. بېساري گوهرونه او
قيمتي جامې مې رانيولې. همدا مې د خوښي ژوند دی او همداسې بايد وي هم.
پر دې خبره دواړو وځنډل. شارونادا بېله ځنډه وويل:
ستانيکه گېڼې نه استعمالولې.

وروسته يې په ټوکو وويل:

يانې ته د کار کولو لپاره وخت نه لري؟

هدان گولا ځواب ورکړ:

کار د غلامانو لپاره دی.

شارونادا شونډه وچيچله، مگر څه يې ونه ويل. همداسې يې په چوپټيا کې
خپل سفر ته ادامه ورکړه. کله چې قافله يوه لوړ ځای ته ورسېده د خپلې سپرلۍ
جلب يې راکش کړ، يوې ليرې پرته تکې شنې درې ته يې اشاره وکړه او ويې
ويل:

د هغې درې کښتې خوا ته وگوره. هغه ت غوندې ښکارېدونکي شيان د بابل
دېوالونه دي. هغه ځلې بيا بل معبد دی او که دې سترگې لږ تېزې وې، نو ترې
پورته کېدونکې لوگي به هم وليدلای شې.

هدان گولا ځواب ورکړ:

نو همدا بابل دی؟ تل مې په زړه کې د دنیا د تر ټولو شتمن ښار د لیدلو ارمان وو. د نیکه د شتمنۍ زهني مې همدلته ایښودل شوی دی. کاشکې هغه اوس ژوندی وای او موږ دومره تنګلاسي نه وای.

- ته ولې په دې ارمان یې چې د نیکه اروا دې تر ټاکلي وخت زیاته په دې نړۍ کې پاته شوې وای؟ ته او ستا پلار هم د هغه کار ته هماغسې د ده په شان ادامه ورکولای شئ.

- له بده مرغه موږ د هغه په شان خدایي وړتیا نه لرو. نه ما او نه مې پلار ته د طلايي سیکو راجذبولو چل ورمالوم دی.

شارونادا ځواب ورنکړ. د خپلې سپرلۍ رسی یې خوشي کړه او په داسې حال کې چې په فکرونو کې ډوب وو، د مالرو واټ سره موازي پرتې درې ته ورکښته شول. په دوی پسې د سور رنگه دوږو د یوې لویې اوریڅې په منځ کې روان کاروان هم پر دره وروبېد. گړی وروسته شاهي واټ ته ورسېدل او د شنو کښتونو له منځه مخ پر سهیل تاو شول.

هلته نژدې دریو تنو سپینو ږیرو ځمکه یوې کوله. د شارونادا پام ورواوښت. څېرې یې ډېرې شناخته ورته وایسېدې. تر شونډو لاندې وپوښېد: انسان څلوېښت کاله وروسته پر یوه کښت بیا راتېرېږي او هماغه خلک همالته پر کار بوخت ویني؟ نه دا شونې نه، بلکې خندوونکې ده!

مگر بیا یې هم له دننه څخه داسې حسوله چې دا هماغه خلک دي. یوه یې زړه نازړه جغ نیولې وو. نور له غوایانو سره روان ول او ناحقه یې پرله پسې غمچینې پر اورولې چې کار مخته بوزي.

څلوېښت کاله مخکې یې پر دغو خلکو رخه راتله او په ډېره خوښۍ دې ته تیار وو چې خپل ټولنیز ځای ورسره بدل کړي، مگر نن یې تر منځ واټن بېخې زیات شوی وو. په غرور یې شا ته مخ واپراوه او په ارزښتناکو شامي مالونو بار اوبښانو او خرونو ته یې وکتل. دا یې مازې د شتمنۍ یوه برخه وه.

یوې کوونکو ته یې گوته ونيوله او ویې ویل:

دوی تر اوسه لا هماغه څلوېښت کاله مخکې ځمکه یوې کوي.

- همداسې ښکاري، مگر ته له کومه درکه وايې چې دا به هماغه خلک وي؟

شارونادا ځواب ورکړ:

ځکه چې همدلته ليدلي ول.

پخوانی خاطرې يې په منډه د سترگو پر وړاندې تېرېدې. ولې يې نشوای کولای چې ماضي هېره او په اوسمهال کې ژوند وکړي؟ همدغه شېبه يې په خيال کې د آرادگولا خندانه خېره وليده او د خپل ځان او تر څنگ د ورسره روان بدبين ځوان تر منځ پرده ليرې شوه.

مگر څنگه يې له دغه ځانغوښتونکي ځوان سره چې له گوتميو ډک لاسونه خو د کاروبار له پوهې تش مغز يې درلود، مرسته کړې وای؟ ده د بېشمېره کاريگرانو د گومارلو توان درلود، اما د داسې خلکو له لاسنيوي عاجزه وو چې ځان تر کار غوره ورته ښکارېد. له دې سره هم د آرادگولا د احسانونو درانه بار دې ته مجبور اوه چې په يو نه يو ډول بنسټيز بدلون پکې راولي. ده او آرادگولا هېڅکله هېڅ کار په دوه زړې نه وو کړی. دوی له دغه ډول خلکو څخه نه ول. ناڅاپه يې سر ته يوه سوچ لار وکړه. دغه پلان منفي اړخونه هم درلودل. تر هر څه مخکې يې بايد خپلې کورنۍ او نوم و نښان ته پاملرنه کولای. دغه راز دا تگلار ښايي ځينو خلکو ته ظالمانه ايسېدلې او په ځورېدلي وای، خو دا چې نوموړی يو غوڅ او هوډمن انسان وو، نو پر منفي ټکو يې کرښه وکښله او د عملي کولو نيت يې وکړ.

له ځوانه يې وپوښتل:

ايا غواړې په دې خبر شې چې زه او ستا نيکه څنگه په دومره گټوره معامله کې سره شريکان شوو؟

هغه ځواب ورکړ:

که دې خوښه وي، نو يوازې دا راته ووايه چې د سرو زرو دومره پرېمانه سيکې مو له کومه کړې؟ ما ته صرف همدا ټکی ارزښتناک دی.

شارونادا يې پر ځواب غور کون و اچاوه او ويې ويل:

مور خپل کار هغه وخت راپیل کړ چې دغه خلک همدلته پر یوې کولو بوخت ول. زه ستا همزولی وم. یوه ورځ یوه ډله خلک دغې ځمکې ته راوړسېدل. هغوی ټول په ځنځیرونو سره تړلي ول. زه هم پکې شامل وم. د مگیدو په نوم یوه عمر خوړلي کروندگر د دغو یوې کوونکو پر بېخونده کار په سپکوونکي انداز وځنډل. نوموړی زما سره په یوه ځنځیر تړلی وو. ویې ویل:

ته دې د خدای لټانو ته گوره! هغه یو چې جغ یې نیولی، اصلاً د ځمکې د ژورې یوې کولو هڅه نه کوي. هغو نورو غمچینو غورځوونکو ته بیا گوره، د غوايانو د بېولو چل یې هډو زده نه دی. ځمکه چې سمه یوې نشي، نو ښه حاصل به څنگه وکړي؟

هدان گولا په هېښتیا وپوښتل:

تا ویل مگیدو ستا سره په یوه ځنځیر تړلی وو؟

- هو! په غاړو کې مو د برونزو کړۍ وې. دغه کړۍ بیا ټولې په ځنځیرونو له نورو سره تړل شوي وې. د مگیدو اړخ ته د پسونو غل زابادو روان وو. له هغه سره مې په هارون ښار کې وپېژندل. زموږ په ځنځیر پورې وروستی تړلی کس پایرېټ (سمندري غل) وو. دا نوم موږ له ځانه پر اړینې وو، ځکه خپل اصلي نوم یې نه راښود. دا چې پر ځیگر یې د یوه دوه سره مار ټاټو وهلې وه، نو د ماڼو گومان مو پر کاوه. موږ څو کتاره وو. هر کتار کې څلور تنه روان ول.

هدان گولا په بې باوري وپوښتل:

ایا تاسې یې د مریانو په توگه په ځنځیرونو تړلي واست؟

- نیکه دې نه دي درته ویلي چې زه یو وخت مریې وم؟

- هغه به اکثره ستا کیسې کولې، خو هېڅکله یې دغه خبره نه ده کړې.

شارونادا د سترگو له گوښو وروکتل او ویې ویل:

هغه داسې یو سړی وو چې د خپلې سینې په سندوڅچه کې یې یو عالم رازونه ساتلي ول. پر تا هم زما په خیال باور کېدای شي. همداسې نه ده؟

- بالکل! خو زه دې سخت حیران کړم. دا راته ووايه چې د مریټوب په منگولو کې څنگه ولوېدې؟

شارونادا اورې پورته واچولې او ويې ويل:

د مرييتوب په منگولو کې هر څوک لوېدای شي. زما کار جوارگری او بيرو را کړوپ کړ. د ورور د بېباکۍ قرباني شوم. هغه په يوه نېسته کې خپل ملگری وواژه. پلار مې د دې لپاره چې هغه يې له قانونه ژغورلی وي، زه يې د مدعي کورنۍ په گوتو ورکړم. خو وروسته يې زما د راخوشي کولو بيه پرې نکړای شوه، هغې عصبانې ښځې هم پر يوه غلام پلورونکي خرڅ کړم.

هدان گولا د نيوکې په انداز وويل:

خومره شرمناکه بې انصافي! نو بيا دې څنگه ځان ازاد کړ؟

- دې ځای ته هم راحم، خو اوس لا وختي دی. اول به ټوله کيسه درته وکړم. دلته د تېرېدو پر وخت د ځمکې يوې کوونکو کروندگرو ملنډې راباندې شروع کړې. يوه يې خپله زړه خولې پورته کړه او په داسې حال کې چې سر يې لږ کور نيولی وو، وويل:

اې د پاچا مېلمنو! بابل ته ښه راغلاست. هغه د ښار د دېوالونو پر سر درته سترگې پر لار دی او ستاسې په وياړ يې د ډبرو، خښتو او پيازو د ښوروا مېلمستيا جوړه کړې ده.

له دې سره د نورو د خنداوو کړسا پورته شوه. پايرت ته غوسه ورغله او ښکښل يې ورته وکړل. ما ځنې وپوښتل:

پاچا د دېوال پر سر راته منتظر دی؟ دا څه مانا؟

- د دې مطلب دا دی چې دېوال جوړېږي او ته بايد تر هغو پورې خښتې او ډبرې ور وچلوې چې ملا دې ماتېږي. ښايي تر دې لا ژر ماته شي او تر مرگه دې په چلاخو ووهي. مگر ما نشي وهلاى. وبه يې وژنم.

مگيدو وويل:

دا بېځايه خبره ده چې باداران خپل زيارکښه مريان تر مرگه په چلاخو ووهي. پر هغوى ښه مريان گران وي او قدر يې کوي.

زابدو وويل:

سخت کار د چا خوښېږي؟ دا کروندگر ډېر هوښیاران دي، خپلې ملاوې نه ماتوي، بلکې میده-میده لگيا دي خپله ورځ اړوي.
مگیدو په نیوکه وویل:

په لټی څه نه ده جوړه. که د ورځې یو هکتار ځمکه یوې کړې نو مالومداره دې ښه کار کړی دی او بادار یې هم ویني. خو که بیا نیم هکتار یوې کړې، ښکاره ده چې د زړه له اخلاصه نه یې ښورېدلی. زه ځان نه اچوم. زه غواړم کار وکړم او ښه یې وکړم، ځکه ما تر اوسه تر کار بل غوره ملگری نه دی لیدلی. په ژوند کې چې هر څه لرم هغه که ځمکه ده، که غوا او که غله-دانه، دا مې ټول د کار په برکت ترلاسه کړي دي.
زبادو په ملنډو وویل:

ښه نو دا شیان اوس چیرې دي؟ زه وایم چې باید له عقله کار واخلو او له سخت کار پرته ځانونه یو ځای ته ورسوو. ما ته وگوره، که یې دلته رښتیا هم د دېوال جوړولو لپاره راوستلي یو، نو د اوبو د بوشکو وړل او نور سپک کارونه په ما کوي او ته چې د کار شوقي یې، باید د ملا ماتېدو تر وخته ډېرې او خښتې وچلوې.

ورسره سم یې احمقانه خدا ته پښې ورکړې.

هغه شپه له ډېره ډاره خوب راڅخه وتښتېد. د پیرې لومړۍ نوبت د گودوسو په نامه یوه کس ته ور رسېدلی وو. ورو غوندې وروڅکېدم. نوموړی له هغو بیرحمه لاروهونکو او مردارخورو عربو څخه وو چې پر یوه بسته یې د انسان مړۍ هم غوڅوله. په پسېسي مې ورته وویل:

گودوسو! ایا رښتیا په مور د بابل دېوالونه جوړوي؟

په پلټونکي انداز یې راڅخه وپوښتل:

ولې؟

ما په عاجزۍ ورته وویل:

ولې سر دې نه خلاصېږي؟ زه ځوان یم. غواړم ژوند وکړم، نه دا چې تر مرگه به یا کار کوم او یا به وهل خورم. ایا د یو ښه بادار د پیدا کولو امکان شته؟

کرار یې راته وویل:

دا چې ته ښه هلک یې او ما نه تنگوي، یوه ډېره مهمه خبره درته کوم. موږ اکثره لومړی د مریي پلورنې بازار ته شو. اوس ښه غوږ شه راته! کله چې سوداگر راشي د ځان صفت ورته وکړه؛ مثلاً ورته ووايه چې ډېر تکړه کاریگر یې او غواړې د خپل څښتن لپاره مست کار وکړې. یانې په یو نه یو چل د رانیوونکو پام درواړوه. که هغوی ونه پېرودلې، نو خیر دې نشته. دویمه ورځ دې پر ملا څښتې درباروي او هغه نو بیا بېحده گران کار دی.

تر دغو خبرو وروسته هغه راڅخه لیرې شو. زه هم سملاسي پر تودو رېگو وغځېدم، ستورو کې مې سترگې وگنډلې او خپل برخلیک ته په چورت کې شوم. مگیدو ویلي ول چې کار یې تر ټولو ښه ملگری دی، مگر زه لا خبر نه وم چې زما په درد به هم وځوري کنه. که یې له دغو سختیو ژغورلای، نو رښتیا به مې بهترین انډیوال وای.

مگیدو چې راوینس شو، دا غوږ خبر مې ور واوراوه. بابل ته د روانېدو پر وخت مو زړونه د هیلو له رڼاوو ډک ول. لمرلوېدو مهال بابل ښار ته ورسېدو. هلته مې د بېشمېره انسانانو کتارونه ولیدل چې لکه تور مېریان د دېوال پر کږو-وږو تېرو ځنډو ختل و لوېدل. له ډېرې هېښتیا مو خولې واړې پاته شوې. ځینو خنډونه کېدل، ځینو څښتې موبلې او نورو گټو کسانو بیا په لویو لویو ټوکریو کې د دېوال پر سر بوختو بنایانو ته څښتې ورڅېړولې.^۱

څارونکو «ناظرانو» به هغو کاریگرو ته گاته-گاته ښکښل کول چې ورو کار به یې کاوه. هغه کسان به یې بیا په څرمنو غمچینو پر ملا وهل چې له کتاره به

^۱ د لرغوني بابل مشهورې ودانۍ لکه دېوال، معبدونه، څوړند بڼونه او د څړوبولو سترې ویالې په مریانو جوړې شوي دي چې اکثره یې جگړیز بندیان ول او مالومداره سخت ناانسانۍ چلند ورسره کېد. په دغه بشري ځواک کې د بابل ښار او شاوخوا ولایتونو هغه اوسېدونکي هم شامل ول چې د جنګي جرمونو یا مالي ستونزو له امله د مریانو په توګه خرڅ شوي ول. پر دې سربېره په مالي، حقوقي او ورته نورو قضیو کې د ضمانت په توګه د ښځو او اولادونو گرو کول هم یو عام دود وو. او دا چې د هغوی څښتنان به د خپلو ژمنو پر پوره کولو ونه توانېدل، نو انساني ضمانتونه به یې د مریانو په ډول پلورل کېدل.

وتل. داسې کمزوري مريان مې هم وليدل چې تر درنو ټوکريو لاندې به پر گونډو شول او نور به د ولاړېدو نه ول. که به د غمچينو په زور بېرته پر پښو ونه درېدل، نو يوه اړخ ته به يې وغورځول. هلته به يې د مرگ تر ساعته لاس و پښې وهلې. وروسته به يې په يوه نژدې هديره کې په خاورو ومنډل.

دغې ډاروونکې صحنې مې په اندامونو لږزه گلېه کړه. لنډه دا چې که د مريي پلورونکو په بازار کې د ځان پر خرڅولو نه توانېدای، نو همدغه برخليک راته کتل. د گودوسو خبره رښتيا وه.

موږ يې د ښار پر دروازه وردننه او د مريانو زندان ته بوتلو. دا سبا يې په بازار کې د غلامانو ځانگړو اخورونو ته ولېږدولو. هلته نور مريان هم ول. اکثره به يې له ډېره ډاره په يو او بل پورې کلک نښتي ول. هغوی به يې د غمچينو په زور سره بېلول چې رانيوونکي يې مخونه وويني. زه او مگيدو له هر هغه چا سره په مينه ږغېدو چې موږ ته به يې غوږ نياوه.

مريي پلورونکو د سلطنتي گارډ سرتېري ورسره راوستلي ول. کله چې پايرټ جنجال جوړ کړ، لاس و پښې يې وروترلې، مرگي حاله يې وډباوه او له هغه ځايه يې يووړ. زما ډېر زړه پر وسوځېد.

مگيدو احساس کړې وه چې د بېلتون شېبه مو رانژدې شوې ده. لومړی يې شاوخوا وکتل بيا يې په مينه وستايلم او راته ويې ويل چې راتلونکې مې روښانه ده. زياته يې کړه:

ځينې کار د ځان دوښمن گڼي او ترې تښتي. زموږ خير په دې کې دی چې کار ته د دوست په سترگه وگورو، راخپل يې کړو او د سختوالي په کيسه کې يې نشو. د کار کولو پر مهال داسې وانگېره لکه يو ښکلی کور چې جوړوې. په دې صورت کې به دې د چټ د تيرانو دروندوالي او د اوبو د کوهي ليرې والی خار هم نه درته ښکاري.

زويه! ژمنه راسره وکړه چې که وپېرل شوې، نو په ټول توان به د خپل بادار چوپړ وهي. ان که دې په ارزښت هم ونه پوهېږي پروا به يې نه کوې. تل ياد

د بابل خان/۱۴۷

ولړه چې په راستۍ ترسره شوی کار خپله د کاریگر په ښه ورځي او په یوه غوره انسان د بدلېدو لامل یې ګرځي.

دغه شېبه یو متور کروندګر رانژدې شو او دواړه یې په پلټونکي نظر تر سترګو وایستو. مګیدو چوپ شو.

مګیدو له هغه کروندګره د ځمکې او کښت په اړه پوښتنې وکړې. هغه یې خورا ژر پر ځان ګرم او په دې قانع کړ چې که یې رانیسې، پښېمانه به نشي. کروندګر له مریي پلورونکي سره ډېرې چنې ووهلې. اخیر یې جامو ته لاس کړ او یوه پنډه همیانۍ یې راوایسته. څو دقیقې وروسته مګیدو په خپل نوي بادار پسې تر شا روان او زما له سترګو پناه شو.

هغه سهار ډېر لږ مریان وپلورل شول. غرمه ګودوسو پټ راته وویل چې د مریي پلورونکي د زغم کاسه ډکه شوې او په بابل کې بله شېبه نه تېروي، له همدې امله یې نیت کړی چې پاته مریان د پاچا پر استازي خرڅ کړي. د هیلې شمه مې پر ګلېدو وه چې یو پنډه خندان سړی راپیدا شو او ویې پوښتل: د چا ډوډۍ او شیریني پخول زده دي؟

زه ورنژدې شوم او ورته ومې ویل:

ستا غوندې تکړه نانواۍ ولې باید په یوه بل ناسم اموخته شوي نانواۍ پسې وګرځي؟ ایا غوره به نه وي چې زما په شان یو کارنده او لېوال سړی پر خپل مزاج برابر وروزي؟ ښه راته وګوره! تکړه ځوان یم او له کار سره لېونی مینه لرم. ومې ازمايه. هم به خپله وړتیا درته زبات کړم او هم به په پېخر سره زر دروګټم. خبرو مې اغېزمن کړ، له مریي پلورونکي سره یې په چنو وهلو شروع وکړه. هغه، چې تر دې دمه یې هډو راپام شوي هم نه ول، زما د مهارتونو، روغتیا او ښې ښې غوړ-غوړ صفتونه ورته کتار کړل. ما ته ځان یوه څرب غوندې ښکارېد چې خاوند یې پر کساب خرڅوي. اخیر مې بخت بیداره شو او سودا سره ورسېده. په خپل نوي بادار پسې شوم. هغه شېبه ځان د بابل تر ټولو ښکمرغه سړی راته ایسېد.

نوی کور مې سل په سل کې پر طبیعت جوړ وو. بادار مې نانائید نومېد. د غولي پر منځ یوه ډبرینه مېچنه پرته وه. ده په هغې کې د اورېشو اوږه کولو، تنور بلولو او عسلي کیکونو لپاره د کنجدو نرمولو او خمیرو لولو چل راوښود. دغه راز یې د خپلې غلې په گودام کې یوه اوږده چوکۍ هم راکړه. هلته د سواستي په نوم یوه مینځه هم اوسېده چې ما به په درنو کارونو کې مرسته ورسره کوله او هغې به خواړه راکول.

د بادار په نظر کې د خپل ارزښت لوړولو ډېره ښه موقع په لاس راغله. ورسره سم د خپلواکۍ د بېرته ترلاسه کولو هیلې هم غځونې راپکې وکړې. له نانائید څخه مې وغوښتل چې خمیر جوړول او ډوډۍ پخول را زده کړي. دا چې نوموړي ته له کار سره زما مینې خوند ورکاوه، همداسې یې وکړل. په دې کار کې تر مهارت پیدا کولو وروسته یې د عسلي کیکونو چل هم راوښود. ډېر لږ وروسته د پخولو ټولې چارې زما له غاړې شوې.

بادار په خپله وزگارتیا زښت خوشحاله وو، مگر سواستي بیا ناخوښه وه، په افسوس یې سر ښوراوه او ویل یې:

له نارینه سره بېکارۍ نه ښايي!

دغه مهال مې داسې احساس کړه چې نور نو د پیسو ټولولو او خپلې خپلواکۍ بېرته را نیولو مناسب وخت رارسېدلی دی. د نانوايي کارونه تر ما پښینه خلاصېدل. له ځان سره مې وویل چې که تر ما پښین وروسته یوه گټور کار ته لاس ورواچوم او عاید یې له نانائید سره نیم کړم، نوموړی به یې خامخا راسره ومني. پلان مې دا وو چې عسلي کیکونه پاڅه او په لارو کوڅو کې یې خرڅ کړم.

ولاړم بادار ته او داسې مې ورته وویل:

که زه ما پښین د نانوايي د کارونو تر تمامېدو وروسته یو کاروبار راپیل او گټه یې درسره نیمه کړم ایا عادلانه ده؟ او ایا کولای شم د خپلې برخې گټه پر خپلو شخصي اړتیاوو ولگوم؟

هغه راته وویل:

بالکل عادلانه ده!

وروسته مې له اصلي پلان يانې د عسلي کيکونو له پلورلو خبر کړ؛ سخت خوشحال شو او راته ويې ويل:

حساب به داسې وي چې که مثلاً ته دوه کيکه په يوه شيکیل وپلورې، نو نيمې پيسې به يې د اوږو، کنجدو او پخولو وي او پاته نيمې به يې ما و تا مساوي سره وېشو.

زه پر دې خراباتي وړاندیز بېحده زيات خوښ شوم، ځکه کولای مې شول د خرڅېدونکو شيانو څلورمه برخه پيسې ځان ته وساتم. هغه شپه مې تر ناوخته کار وکړ او د کيک اېښودلو لپاره مې يو پتنوس جوړ کړ. څښتن مې خپلې يوه جوړه زړې جامې راکړې چې يو څه سم وایسم. سواستي يې په مينځلو او پينه کولو کې مرسته راسره وکړه.

دا بله ورځ مې يو څه عسلي کيک پوخ کړ. پر پتنوس يې قهوه رنگه نما تلوسه زېروونکې او پام اړوونکې وه. کوڅې ته له رسېدو سره سم مې په لوړ اواز نارې شروع کړې. په پيل کې چا غوږ راباندې ونه نيو او لږ نهيلی شوم، خو له نارو وهلو مې لاس وانخيست. لمرلوېده مهال خلک وږي شول. ورو ورو سودا شروع شوه او څه وخت وروسته پتنوس تش شو.

پر نانائيد مې کاميابي خوږه ولگېده او په ورين تندي يې زما برخه راکړه. د خپلو شخصي پيسو ليدو زه هم خوشحال کړم. مگيدو سم ويل چې باداران تکړه مريانو ته ارزښت ورکوي. هغه شپه له ډېره هيځانه خوب راڅخه وتښتېد. لگيا وم له ځان سره مې همدا حسابونه کول چې د کاله څو گټلای شم او د خپلې ازادۍ رانيولو لپاره بايد څو کاله زيار وباسم.

دا چې هره ورځ به له کيکونو ډک پتنوسونه پر سر دباندي لارو کوڅو کې گرځېدم، نو کرار-کرار مې ثابت گيراکان پيدا کړل. يو يې هم ستا نيکه آرادگولا وو. هغه د فروشونو سوداگري کوله. هره ورځ به يې پر خره بار غاليچې د بازار له يوه سره تر بله وېلې او کور پر کور به يې پلورلې. د کومک لپاره به يو تور مريی

هم ورسره ملگری وو. هر وخت به یې دوه کیکه د ځان او دوه د غلام لپاره رانیول. د خوړلو پر مهال به یې بانډار هم راسره کاوه.

یوه ورځ یې داسې خبره راته وکړه چې هېڅکله به مې هېره نشي:
زویه! زما دې کیکونه خوښیږي، خو تر دې مې بیا ډېر ستا له چال چلند سره جوړه ده. خپل مال په ډېره زړورتیا او لېوالتیا خرڅوې او دغه روحیه دې د بریالیتوب تر خورا لوړو پوړیو رسولای شي.

اې همدان گولا! ته په دې هډو پوهېدای نشې چې دغسې هڅوونکې خبرې د هغه غلام لپاره څه مانا لري چې په یوه ستر ښار کې بېوزله دی او په ټول توان له غلامۍ څخه د ځان خلاصولو لپاره لاس و پټې وهي.

مياشتې-مياشتې تېرېدې او زه هماغسې گرم لگیا وم کڅوړې ته پیسې مې وراچولې. هر څومره چې مې ملا په درنېده هغومره مې زړه هم ورسره ارامېد. راته زبات شوه چې کار مې تر ټولو نژدې و خوړ ملگری دی، کټمټ هماغسې لکه مگیدو چې ویلي ول. زه خوښ، مگر سواستي اندېښمنه وه. هغې به ویل:
وېرېرم چې هسې نه بادار دې د قمارخانو ملنگ شي.

یوه ورځ مې نابېره مگیدو ولید، ډېر خوشحاله شوم. په سبزیو بار درې خرونه یې بازار ته روان کړي ول. ویي ویل:
کاروبار مې ډېر مست روان دی. بادار مې د زحمتونو قدر کوي او بېخې یې د ځان مجلسي کړی يم. هم یې د بازار ټول کارونه راله غاړې کړي دي او هم مې کورنۍ ته پیسې لېږي.

کار مې ورو-ورو پر خپلو لویو ستونزو غالبېدو ته ورلنډوي. هغه ورځ لیرې نه ده چې بېرته به پخوا غوندې خپلواک او د خپلې کروندې څښتن شم.
وختونه تېر شول. هره ورځ چې به له خپل کاره راتلم، نانائید به مې تر مخکې لا زیات په تلوسه کې لید. ورځ تر بلې یې لېوالتیا ډېرېده. پیسې به یې په مزه-مزه سره وېشلې. دغه راز یې د کاروبار د پراخولو توصیه هم راته کوله.

اکثره به د ښار له دروازو دباندې وتلم. غوښتل مې د دېوال جوړوونکو مریانو ناظران هم د ځان گیراکان کړم. له هغې څوړوونکې منظرې مې کرکه

کېده، مگر چاره نه وه، ځکه ناظران ډېر سخي رانيوونکي ول. يوه ورځ مې د مريانو په کتار کې زابادو وليد. منتظر وو چې ټوکړی يې له خښتو ډکه شي. ډېر يې حيران کړم. بېخي ډنگر او پر ملا کړوپ شوی وو، شا يې هم ډېرو غمچينو ور تغمې-تغمې کړې وه. زړه مې پر تور دود شو، سملاسي مې يو کيک ورته ونيو. ده هم د يوه وري حيوان غوندې ژوندی په خوله ننه ايست. په سترگو کې يې يوه ناپايه لوړه ليدل کېده او مخکې تر دې چې پتنوس ته راحمله کړي، ځنې وتښتېدم.

يوه ورځ آرادگولا راڅخه وپوښتل:

ولې دومره زيات کار کوې؟

دا کټمټ هماغسې پوښتنه وه لکه تا چې نن راڅخه وکړه، يادېږي دې؟ آرادگولا ته مې په ځواب کې د مگيدو خبرې تکرار کړې او ورته ومې ويل چې کار مې بهترين ملگری دی. په ډېر وياړ مې د پيسو کڅوړه وروښوده او ورته ومې ويل چې غواړم په دغو پيسو ځان خپلواک کړم. هغه راڅخه وپوښتل:

تر خپلواکۍ وروسته څه کول غواړې؟

ورته ومې ويل:

سوداگرۍ ته مې خيال دی.

دا مهال يې داسې يوه خبره راته وکړه چې وړاندې مې په تصور کې هم نه وه راگرځېدلې. ويې ويل:

ته به ښايې نه يې خبر، مگر زه هم غلام يم او له خپل بادار سره په شراکت دغه کاروبار کوم.

هدان گولا راتوب کړل:

چوپ شه! ستا د دې درواغو اورېدلو زغم نه لرم. زما د نيکه عزت او نوم و ښان مه راپايمالوه. هغه هېڅکله غلامي نه ده کړې.

او سترگې يې د غوسې له اوره ډکې شوې. شارونادا خپله ارامي وساتله او ورته ويې ويل:

زه بيا په همدې خاطر ستا په نيكه وياړم، ځكه د بېوزلانو له منځه راپورته او د دمشق يو مخور ځنې جوړ شو. ايا د لمسي په توگه يې په تا كې يو څرك هم شته او دومره نر يې چې رښتيا واورې، كنه همداسې له خپلو غولونكو خيالونو سره ژوند ته ادامه وركوي؟

هدان گولا پر خپل ځاى نېغ كښېناست. په داسې بڼه پر خبرو راغ چې د احساساتو اغېز پكې څرگند وو:

زما نيكه پر ټولو خلكو بې توپيره گران وو. كارونه يې په حساب كې نه راتلل. د وچكالي پر مهال يې په خپلو شخصي پيسو پرېمانه غله-دانه رانيوله او په خپل كاروان كې يې مصر ته راوړه. دلته يې پر اړو وگړو وېشله او له لوږې يې وژغورل. ته څنگه دغسې ستر سړى د بابل يو اسكېرلى مريى بللاى شي؟

- كه هغه په بابل كې هماغسې مريى پاتېداى لا به مې اسكېرلى بللى واى، مگر دا چې نوموړى د خپل تللې په زور د دمشق په يوه ستر شخصيت واوښت، نو په رښتيا چې خداى بېوزلي ځنې واخيسته او يو ښاغلى و مخكېن سړى يې ترې جوړ كړ.

شارونادا خبرې وغځولې:

هغه د دغه راز تر رسوا كولو وروسته دا هم راته وويل چې خپلې ازادۍ ته ډېر اندېښمن دى. كه څه هم كافي پيسې يې ټولې كړي وې، خو نه د كارولو چل يې نه وو زده. د روان كاروبار بازار يې هم نسبتاً سوړ شوى وو او ډارېد چې هسې نه د بادار ملاتړ له لاسه وركړي.

ما يې د هوډ پر كمزورى نيوكه وكړه:

تر دې زيات په خپل څښتن پورې مه نښله. يو ځل بيا ځان ته د يو ازاد انسان په سترگه وگوره، د ازادو انسانانو غوندې چلند وكړه او د هغوى په شان بريالى اوسه! له ځانه وپوښته چې څه كول غواړې او موخه دې څه ده؛ د برياليتوب يوازنى لار همدا ده!

هغه زما د سپينو خبرو او پېغورونو له امله خوښي وښوده او پر خپله مخه ولاړ.^۱

يوه ورځ بيا د ښار له دروازې دباندې ووتم. هلته مې يوه لويه ډله خلک وليدل چې يو ځای سره راغونډ ول او شورماشور يې اچولی وو. يو کس مې وپوښت، راته ويې ويل:

ولې خبر نه يې؟ يوه مريي د پاچا ساتونکي وژلې دى. نن سزا ورکوي. تر مرگه- مرگه يې په غمچينو وهي، ان خپله پاچا يې هم ليدو ته راغلى دى. گڼه گونه دومره زياته وه چې که مې يې په منځ کې د تېرېدو هڅه کولای، نو ښايي پتنوس ته مې زيان اوښتى واى. يوه نيمه جوړ دېوال ته وختم. له هغه ځايه مې خپله بخت النصر هم وليد چې د سرو زرو په يوه بگۍ کې ناست وو. ما تر هغه دمه هېڅکله دومره برم، زرینې خامکې او بڅملې قيمتې جامې نه وې ليدلي.

خپله د غمچينو وارولو صحنه مې ونه ليدنه، خو د هغه خوار مريي چيغې مې اورېدې او حيران وم چې څنگه زموږ د ښکلي پاچا په شان يو نجيب کس د دغسې ځورونکې صحنې د ليدلو تاب لري؟ مگر کله چې مې له نورو نجيب زادگانو سره پر ټوکو او خندا وليد وپوهېدم چې هغه هم يو ظالم انسان دى. په دې مې هم سر خلاص شو چې ولې په مريانو د دېوال جوړولو هومره سخت او ناانساني کار په زوره کوي.

مجرم يې تر وژلو وروسته پر يوه خاده په يوه پښه راڅوړند کړ چې ټول يې وليدلای شي. خلک کرار-کرار سره تيت شول. د مريي پر بېره سينه د يوه دوه سري مار ټاټو ليدل کېده. هغه هماغه پايرټ وو!

^۱ که څه هم ښايي د لرغوني بابل د مريانو دودونه موږ ته سره په ټکر کې ښکاره شي، خو حقيقت دا دى چې قانون يې شرايط دقيق ټاکلي ول. د بېلگې په توگه: مريانو د هر ډول ملکيت لرلو اجازه درلوده ان تر دې چې ځانته يې مريان نيولای شواى. له ازادو انسانانو سره يې د واده کولو حق درلود او د ازادو مېندو اولادونه هم ازاد گڼل کېدل. ډېر وختونه به د ښار کاسبان مريان ول او اکثره يې د خپلو بادارانو شريکان او پوره شتمن ول.

وروسته مې آرادگولا ولید؛ یومخ بدل شوی وو. ډېر گرم روغېر یې راسره وکړ او ویې ویل:

دلته گوره! هغه غلام اشنا دې اوس یو خپلواک انسان دی. ستا په خبرو کې جادو وو. کاروبار مې ډېره وده کړې او عاید مې زیات شوی دی. ماینه مې ډېره خوشحاله ده. هغه زما د بادار ورېره او یوه ازاده مېرمن ده. راته ټککه ده چې باید یوه پردې ښار ته ولاړ شو، ځکه د دې په اند هلته به مې هېڅوک له اصلیت (غلامی) نه وي خبر او اولادونه به مو له پېغوره خلاص وي. تر ټولو زیاته مرسته کار راسره وکړه. همدا کار وو چې زه یې بیا پر ځان باوري او په پېر و پلور کې لا تکړه کړم.

بېحده زیات په خوشحال شوم، ځکه د هغه حق مې څه نا څه ور ادا کړی وو. یو وخت ده زه هڅولی او تلاښ کولو ته هیله من کړی وم، دا پلا ما نوموړي ته روحیه ورکړې او ازادۍ اخیستلو ته مې پر شا ټکولی وو. یوه شپه سواستي خوابدې راغله او ویې ویل:

بادار په بلا ککړ شوی دی. زه یې د کړنو له پایلې په وېره کې یم. څو میاشتې مخکې یې بېخې ډېرې پیسې په قمار کې وبایللې. د غسلو او غلې پور یې نه دی ورکړی. د صراف قرض هم نه ورکوي. اوس د هغوی زغم ختم شوی او گواښلی یې دی.

ما بېله فکر کولو ځواب ورکړ:

زموږ یې په څه؟ بادار پوه شه او حماقتونه یې. زه و ته نه خپلواک یو او نه د هغه سرپرستان.

- اې بیعقله! په خاورو هم نه یې خبر. هغه ته له صراف سره گرو کړی یې. که یې پور ورنکړ، نو په بدل کې یې صراف تا اخیستلای او پر بل چا پلورلای شي. بل دا چې بادار ښه سړی دی. ولې ناحقه پر خوارکي دومره لویه ټکه را ولوېږي؟!

د سواستي ډار بېخايه نه وو. سبا سهار زه په ډوډۍ پخولو اخته وم، ناڅاپه صراف په کور راننوت. د ساسي په نوم يو بل سړی هم ورسره ملگری وو. هغه له سره تر پښو وکتلم او ويې ويل:

قبول مې دی!

ان د نانائيد راتگ ته يې لا ونه کتل او سواستي ته يې وويل چې زما له بېولو يې خبر کړي. ما هم سملاسي په داسې حال کې چې د سپمولو پيسو کڅوړه مې ټينگه تر ملا غوټه وه، د پخلي کار پر نيمايي خوشي کړ او په منډه تر شا ورپسې شوم.

د يوې شېبې له مخې مې پر هيلو يو لوټونکی توپان راوالووت، د ځنگلي ونو په شان يې له ريښو وايستلې او د حوادثو د سمندر خروښېدلو څپو ته يې په لاس ورکړې. يو ځل بيا جوارگری او بيرو د بلا خولې ته وروغورځولم.

ساسې يو لټ او بې ظرافته انسان وو. پر لارې مې ورته وويل چې د نانائيد لپاره مې په ډېره لېوالتيا او ټول توان کار کاوه او غواړم د ده لپاره يې هم وکړم. په بېخوندي يې راته وويل:

نه بابا زما له دې کيسو سره نه ده جوړه. د بادار مې هم نه ورسره لگېږي. هغه له پاچا څخه د خړوبولو د لويې ويالې يوه برخه په تېکه اخيستي ده او ما ته يې د ډېرو مريانو رانيولو او کار د ژر خلاصولو امر کړی دی. عجيبه ده ولا! دومره لوی کار په داسې کم وخت کې سړی څنگه سره ورسوي؟

په ذهن کې داسې يوه دښته دروگرځوه چې له خپلسرو وښو پرته بل هېڅ شی پکې نشته او لمر هم دومره زورور پر ځلېږي چې د بوشکو دننه اوبه خوتوي. پر همدغه دوږخي بيابان د مريانو کتارونه انځور کړه چې له سهاره تر ماښامه يوه ژور ډب ته ورکښته کېږي او پر يوه نری ښوويښدوکې لار د خاورو ډکې کاسې ځنې راخېژوي. وروسته په خيال کې دروله چې هلته يو يو کس يوه لوی لوښي ته خواړه ورچپه کوي او مريان لکه وږي خنځيران بريد ورباندې کوي. نه کومه کېږدی شته چې سيوری وکړي او نه هم کومه بوريا چې سړی پر ځملي. زه يودم په دغسې شوم برخليک اخته شوی وم. د پيسو کڅوړه مې يو

خوندي ځای ښخه کړه، خو زړه ته مې چندانې نه لوېده چې يوه ورځ به بېرته ورپسې ورشم.

لومړيو ورځو کې مې په شوق کار کاوه. څو مياشتې وروسته مې احساس کړه چې روحیه مې مخ پر ماتېدو ده. د ستړي وجود په رگ-رگ مې توده تبه ننوته. اشتها مې بېخې کمه شوه. شپې-شپې به د چورتونو، اندېښنو او خواشنيو له لاسه خوب نه راتلی.

يو ځل به د زابادو خبره پر حق راته ښکاره شوه او وبه مې ويل چې بايد دومره ملا ماتوونکو کارونو ته مې ځان نه ورکولای، خو کله چې به مې بيا د هغه وروستی صحنه سترگو ته ودرېده، دا حلالر به ناسمه راته ښکاره شوه.

پايرت او د هغه حلق تلخي به راياده شوه؛ له ځان سره به مې وويل ښايي غوره لار به همدا مبارزه او د يو چا وژنه وي، مگر د هغه په وينو سور لاس د دې نقشې د پوچوالي روڼ ثبوت وو.

اخير له مگيدو سره وروستی ليدنه را پر زړه شوه. د ډېر کار له لاسه يې لاسونه ژوبل-ژوبل ول، مگر زړه يې روښان وو او خبره کې يې د خوښۍ نښې ليدل کېدې. د هغه تگلار تر ټولو غوره وه.

زه لا هم د مگيدو غوندې پر کار مين وم. هېڅ امکان يې نه درلود چې هغه دې تر ما زيات زيار گاللی وي، نو بيا زه ولې بريالی او ښکمرغه شوی نه وم؟ ايا د نوموړي خوشبختۍ رښتيا هم له کاره سرچينه اخيسته او که هسې يوه الهي ورکړه وه؟ ايا زما په برخه ټول ژوند يوازې خواږی و رېږې رسېدلي وي؟ دغو او نورو ورته گډو وډو خيالونو مې ذهن راخپلی وو. د هېڅ پوښتنې ځواب مې نه درلود. لنډه دا چې پوره سربداله وم.

يو وخت په داسې حال کې چې د زغم کاسه مې لبرېزه شوې وه، توان مې اوبه شوی وو او سوالونه مې هماغسې بې ځوابه پاته ول، ساسي يو څوک راپسې راولېږی او بېرته يې بابل ته وروغوښتم. خپله قيمتي کڅوړه مې له خاورو راوايستله، ځان مې په راپاته شوږېدلو جامو کې وپېچی او د قاصد تر شا پر خړه سپور شوم.

له روانېدو سره سم مې يو وار بيا په فکرونو توپان گډ شو. د خپل بې نظمۍ
او ناڅرگند ژوند په رايادېدو د يوه ولسي شاعر جادويي بيتونه ذهن ته راغلل:

بربوکيو چې راتاو ترېنه زندان کړ

د توپان څپو له ځان سره روان کړ

داسې لوري ته چې څوک نشي ورتللی

داسې خوا ته چې څوک هېڅ نشي ويلی^۱

ايا برخليک مې دا دی چې تر اېده د يوې نامالومې گناه سزا راکړل شي؟
کومو بدمرغيو او نهيليو لا راته کتل؟

کله چې بالاخره د بادار د کور غولي ته ورننوتو، د آرادگولا په ليدو مې
خوله وازه او سترگې رډې پاته شوې. هغه له خړه څخه په راکوزېدو کې مرسته
راسره وکړه او دومره کلکه غېږه يې راکړه لکه کلونه-کلونه وروسته يې چې خپل
ورک ورور موندلی وي.

سره روان شوو. ما هڅه کوله د غلام په دود تر شا ورپسې شم، خو هغه
پرېښودم. پر ملا يې لاس راکښېښود او ويې ويل:

ياره ټوله دنيا مې درپسې وغوښته. پر نهيلي کېدو وم چې سواستي مې
ولیده. هغې د صراف کيسه راته وکړه. بيا صراف ته ورغلم او ستا د نوي بادار پته
مې ترې واخيسته. بېخي زياتې چنې مې ورسره ووهلې، خو بيا يې هم ډېر لوی
رقم راڅخه واخيست. خير ته تر دې په کراتو-مراتو ډېر ارزښتناک يې. زما
برياليتوب همدا ستا د ژوند له فلسفې او زړورتيا الهام اخيستی دی.

په خبرو کې ورولوېدم:

دا د مگيدو د ژوند فلسفه وه نه زما!

ويې ويل:

ستا او مگيدو فلسفه. ستاسې دواړو څخه مننه. پلان دا دی چې په گډه دمشق ته
ځو؛ غواړم راسره شريک دې کړم.

^۱ له درانه ملگري ډاکټر احسان درمل څخه مننه چې د بيتونو د ژباړې زيار يې وايست.

او په لوړ اواز يې وويل:

وگوره دا دی په یوه شېبه کې په یوه ازاد انسان شوې!

او له دغې خبرې سره غبرگ یې له کميسه یوه خټينه لوحه راوايسته. دا زما د غلامی سند وو. پورته یې کړه او له ځمکې یې وويشته. هغه له ډبرو سره وجنگېده او ټوټې ټوټې شوه. آرادگولا په خوشحالی په هغو ټوټو کې تر هغو وغورځېد چې په خاورو بدلېدې. هغه شېبه وپوهېدم چې د بابل تر ټولو نېکمرغه سړی يم.

کار وو چې د ستونزو او خواشینیو د گرداب په غوټ منځ کې یې لاس راوغځاوه او ځان یې بهترین ملگری زیات کړ. همدا له کار سره زما لېونی مینه وه چې د بابل دېوال له وژونکي بېگاره یې وژغورلم او بیا هم همدا کار وو چې ستا نیکه یې راڅخه اغېزمن او دې ته اړ کړ چې شریک مې کړي. دغه شېبه همدان گولا وپوښتل:

ایا د نیکه د بريالیتوب او دومره پراخې شتمنۍ حاصلولو کیلي هم همدا کار وو؟ شارونادا ځواب ورکړ:

ستا نیکه پر کار خوند اخیست. خدای یې هڅو او کوښښونو ته په درنه سترگه وکتل او له خلاصه لاسه پر ولورېد. همدان گولا په مفکرانه انداز وويل:

اوس وپوهېدم چې دا خو کار وو چې پر نوموړي یې دومره خلک مین کړي ول، د ده د بريالیتوب ستاینې یې کولې، په دمشق کې یې پراخ درنښت و اعتبار وربخښلی وو او زما د خوښي د شیانو پر ترلاسه کولو یې توانولی وو. خو ما داسې انگېرله چې کار یوازې د غلامانو لپاره دی. شارونادا وويل:

ژوند د انسان لپاره له ناپایه خوښیو ډک دی. هره یوه یې خپل خپل ځای لري. شکر چې کار یوازې د غلامانو لپاره نه دی، که داسې وای، نو زه به له یوې ډبرې سترې خوښۍ بې برخې وای. د هېڅ شي مزه د کار له هغې سره نشي پرتله کېدای.

شارونادا او هدان گولا د ښار د دېوالونو تر سيوري لاندې پر اسونو سپاره د بابل د برونزي دروازې پر خوا روان شول. دروازې ته په ورنژدې کېدو سره ساتونکي تيارسئ شول او د خپل ښار درانه او نامتو سوداگر ته يې درنښت وکړ. شارونادا په لکه غاړه کاروانيانو ته د ننوتلو اشاره وکړه. هدان گولا پټ ورته وويل:

تل مې غوښتل د خپل نيکه غوندي شم، خو سم مې نه وو پېژندلی. تا راوپېژاند. اوس يې تر پخوا لا ډېر ستايم او له زړه غواړم د هغه په شان شم. د بريا راز دې راوښود. وېرېرم هسې نه هېڅکله دې دا احسان در ادا نکړای شم. سر له ننه به د نيکه کيلي کاروم. خپل کار به کټمټ د هغه غوندي په عجز راپيلوم. دغه تگلار مې تر پرتمينو جامو او گرانبه گېڼو په خير ده.

هدان گولا د دغو خبرو په بهير کې خپل غوروالي او گوتمی راوايستلې. د خپل اس جلب يې راکش کړ، لږ ورو او په ډېر احترام د قافلې د مشر تر شا روان شو.

د بابل ښار تاریخچه

د تاریخ په پاڼو کې بل هېڅ ښار تر بابل زیات له برمه ډک نه دی بلل شوی. تش د نامه په یادولو یې د سړي سترگو ته جلال او شتمني درېږي. د سرو زرو او جواهرو خزاني یې افسانوي رنگ لري. سړی طبعاً داسې انگېري چې په یوه مناسبه گرمسېره سیمه کې دغسې یو اباد او شتمن ښار باید غني معدنونه او ځنگلونه ولري، خو داسې نه ده. بابل له فرات سیند سره نژدې په یوه صافه او گرمه دره کې پروت وو. چارچاپېر یې نه ځنگل وو، نه کوم کان او نه ان د ودانولو لپاره ډبرې. حتا له عامې و دودیزې تجارتي لارې هم گوښی پروت وو. د کلني اورښت کچې یې د کرکيلي بسنه کوله.

بابل سترو موخو ته د رسېدو او دغه راز د شته اسانتیاوو د ښې کارونې یوه بېجوړې بېلگه ده. دا له برمه ډک ښار په بشپړه توګه پر خپل انساني ځواک ولاړ وو او ټوله شتمني یې یوازې و یوازې د لاسونو د ټنګو برکت او زېږنده وه.

یوازې دوې طبیعي سرچینې یې لرلې: یو حاصلخېزه ځمکه او بل د سیند اوبه. د همدغو دوو سرچینو په برکت بابلي مهندسانو داسې اثار رامنځته کړل

د بابل خان/ ۱۶۱

چې په تاريخ کې يې ډېر کم ساری موندل کېږي. هغوی د سيند اوبه د بندونو او خړوبوونکو ويالو په مرسته پر کرنيزو ځمکو ورسپړې کړې. دغه ويالې د درې تر ډېرو ليرې پرتو ځمکو غځېدلي وې؛ دا خپله د ثبت شوي بشري تاريخ يو ډېر لوی شاهکار دی. د خړوبولو د دغه سيستم له برکته گڼې داسې غلې- دانې پيدا شوې چې د نړۍ په هېڅ بله سيمه کې نه وې.

له نېکه مرغه پر دې ښار د خپل اوږده ژوند په بهير کې داسې پاچهان واکمن ول چې د نورو سيمو له لوتلو، هيوادپراخونې او يرغلونو سره يې کمه مينه لرله. البته جگړې يې زياتې کړي دي، خو اکثرو يې دفاعي بڼه لرله او د هغو ځانغوښتونکو يرغلگرو پر وړاندې وې چې د بابل د افسانوي خزانو د لوتلو په تمه به يې بريدونه کول. بابلي واکمنان په تاريخ کې د پوهې، پراخ ليد، زړورتيا او عدالت له اړخه لوی نوم لري. هلته داسې نيواکگر او مغرور خلک واک ته نه دي رسېدلي چې د نړۍ د نيولو په چورت کې وي او تل د نورو ولسونو د رامولو سوچ ورسره وي.

نن د بابل په نوم ښار نشته. کله چې يې ودانوونکي او پالونکي انساني ځواک له منځه ولاړ، ورسره جوخت دی هم د بيابان په منځ کې پر يوه کنډواله بدل شو. دا ښار د اسيا په لويه وچه او د سويس کانال ختيځ ته په څه باندې ۹۵۰ کيلومتري او د فارس خليج په شمال کې پروت دی. جغرافيايي موقعيت يې د استوا تر کرښې شاوخوا دېرش درجې لوړ دی چې د اريزونا ايالت له يوما ښار سره برابرېږي. موسم يې هم د يوما په شان وچ او گرم دی.

فرات دره چې يو وخت له انسانانو ډکه او د خړوبوونکو اوبو په مټ د پراخو ابادو ځمکو څښتنه وه، اوس بېرته په يوه بې اوبو او شنه دښته بدله شوې ده. د دښتي بوټو او عادي وښو پوښښ له صحرايي توپانونو او روان رېگ سره په ډېر زحمت ډغرې وهي. اباد کښتونه، ستر ښارونه او لوی سوداگريز کاروانونه له منځه تللي دي. يوازي پاته اوسېدونکي يې کيردۍ مېشتي عرب دي چې په لږه مالدارۍ خپل ژوند تېروي او دا کيسه له مېلاده را په دې خوا روانه ده.

پر دغه سیمه یو شمېر بوک راوتلي ځایونه لیدل کېدل چې سیلانیانو پېړۍ- پېړۍ یوازې د خاورینو تپو خیال پر کاوه. اخیر د لرغونپوهانو پام ورواوښت، ځکه توندو بارانونو به کله ناکله د ماتو لوښو او خښتو ځینې توتې رابرسېرولې. په دغه سیمه کې د کیندنو لپاره د اروپایي او امریکایي موزیمونو په ګډه لګښت یو پلاوی ولېږل شول. د خاورو تر ایسته کولو وروسته ډېر ژر پته ولګېده چې هغه غونډۍ په اصل کې لرغوني ښارونه یا په بله ژبه د ابادیو هدیرې وې.

بابل هم همالته ښخ وو. څه باندې شل پېړۍ صحرايي توپانونه پر تېر شوي او دغه ښار یې تر رېګو لاندې کړی وو. دا چې دېوالونه یې له خښتو جوړ ول، نو له خاورو ژوندی راووت او یو ځل بیا یې ځان د ځمکې پر سر وښود. همدا د بابل د شتمن ښار نننۍ حالت دی. ډېر اوږده وختونه د رېګو کوتنیو دغه نقطه چې هېڅ ژوندي سړي یې نوم نه وو اورېدلی، له سترګو پټه کړې وه؛ تر څو بالاخره مسلکي لاسونه ور ورسېدل، له مخې یې خاورې وڅنډل شوې او د لرغونو واټونو، ماڼیو او معبدونو پاته شوني یې راښکاره شول.

ډېری پوهان په دې اند دي چې بابلی تمدن او د دغې درې نور ښارونه د مالوم او ثبت شوي بشري تاریخ په سر کې راځي. داسې اسناد شته چې یاد ښار تر اته زره کاله زوړ زیاتوي. د دغه ښار د لرغونتیا مالومولو ډول هم په زړه پورې دی. د بابل په کنډوالو کې داسې کتیبې وموندل شوې چې د یوې لمړنيوې (کسوف) څرک ځنې لګېد. اوسمهالي ستورپوهان ډېر ژر وتوانېدل د هغې لمړنيوې د پېښېدو نېټه محاسبه او د هغه مهال او اوس وخت د جنټریو تر منځ یوه اړیکه جوړه کړي.

نن دا ثابته شوې ده چې اته زره کاله وړاندې سومریانو، چې د بابل ښار اوسېدونکي ول، په شاوخوا ښارونو کې ژوند کاوه. البته دا سمه نه ده مالومه چې دغو ښارونو تر یادې نېټې څو پېړۍ وړاندې شتون درلود. باید وویل شي چې بابلیان په دېوالونو کې را ایسار وحشیان نه، بلکې ډېر لوستي او پرمختللي خلک ول. د شته تاریخي لاسوندونو له مخې هغوی د نړۍ لومړني مهندسان، ستورپوهان، ریاضیدانان او د اقتصادي چارو متخصصان ګڼل کېږي. همدغه

راز د ليک جوړولو امتياز هم همدوی ته منسوب دی. مخکې مې د بابل د خړوبولو سیستم له لارې د دغې بې اوبو او وچې درې د زرغونولو یادونه وکړه. دا کانالونه که څه هم له خاورو او جغلو جوړ ول، خو بیا يې هم ننې پاته دي. ځينې يې دومره پراخ ول چې دوولس اسونه څنگ پر څنگ پکې تللای شول. د دغو ويالو لويوالی د کلراډو او يوتا ايالتونو له نننيو ويالو سره پرتله کېدای شي. د بابلي مهندسانو يوه بله طرحه هم هېښوونکې او د يادو ويالو په کچه ستره وه. دوی يو شمېر زيارونه^۱ وکيندل او له دې لارې يې د فرات سيند په خوله کې پرته پراخې باتلاقي ځمکې تر اوبو لاندې او کرکيلې ته چمتو کړې.

مشهور يوناني سيلاني او تاريخ ليکوال هيرودت بابل ته د دغه ښار د اوج په دوران کې ورغلی او يوازي بهرنی کس دی چې په اړه يې ليکنې کړي دي. دغه ليکنې د ياد ښار او هلته مېشتو خلکو د غيرعادي دودونو يو انځوريز گزارش دی. ده د پراخو حاصلخېزو ځمکو او ډېرو غنمو او وربشو يادونه کړې ده.

که څه هم د بابل پرتم او عظمت له منځه تللی، خو پوهه يې راپاته ده او دا يوازې و يوازې د بابليانو د ليکني ډول له برکته وه چې موږ يې بايد احسانمند واوسو. هغه وخت کاغذ نه وو او په ډېر زيار و خوارۍ به يې پر کلکو خټينو لوحو کيندنکاري کوله. دغه ډول لوحې به يې په کره کې پخولې چې کاشي يا پخه خښته غونډې څيز ځنې جوړ شي. کچه يې ۸x۶ انچه او پنډوالی يې يو انچ شاوخوا دی.

دا لوحې تقريباً د ننني کاغذ غونډې کارېدې او کيسې، شعرونه، تاريخ، کتيبې، شاهي فرمانونه، د ځمکې اړوند قوانين، د ملکيت سندونه، تړونونه او ليرو پرتو ښارونو ته لېږل کېدونکي مکتوبونه به پر ليکل کېدل.

همدغه خټينې لوحې وې چې موږ ته يې د هغه مهال د وگړو له ژوند او فردي چارو پرده پورته کړه. پر دغو لوحو د بېلگې په توگه ليکلي دي: پر ... نېټه پلاني خپله يوه غوا يوه دوکاندار ته راوستله او د ۷ کڅوړو غنمو په بدل کې

يې پر وپلورله چې درې کڅوړې يې سملاسي واخيستي او پاته به يې وروسته د مشتري له غوښتنې سره سم ورکول شي.

دغه لوحې دومره مضبوطه وې چې تر کنډوالو لاندې روغې پرتې وې. له همدې امله يې لرغونپوهان د يوه لوی کتابتون پر موندلو وتوانېدل چې شمېر يې څو سوو زرو ته رسېد.

د بابل له عجايبو څخه يوه هم تر دغه ښار راتاو ستر دېوالونه دي. مخکنيو پوهانو دغه دېوالونه د مصر د اهرامونو ساري بلل. ويل کېږي چې لومړنی دېوال ملکي سميراميس جوړ کړ. اوسني پلټونکي يې د نښو پر موندلو نه دي توانېدلي، ځکه يې نو دقيق جگوالی هم نه دی مالوم. د ډېرو زرو ليکنو پر بنسټ له ۱۵-۱۶ متره دنگ ول، دباندنۍ نما يې له پخو خښتو جوړه او شاوخوا يې د اوبو خندق وو.

تر دې لا مشهور دېوالونه تر مېلاد شاوخوا شپږ سوه کاله وړاندې د نابوپولاسار پاچا د واکمنۍ پر مهال راوښلول شول. دغه دېوالونه دومره ستر ول چې نوموړی پاچا يې تر بشپړېدو مخکې ومړ او پاته کار يې زوی بخت النصر وغځاوه چې په مذهبي تاريخونو کې يو پېژندل شوی نوم دی.

د دغو دېوالونو د دنگوالي او اوږدوالي کچه بېخي د سړي زړه ته نه لوېږي. د يو لم باوري سرچينو په حواله شاوخوا ۴۸ متره لوړ ښودل شوي چې د نن سبا له پنځلس پوړيزو ودانۍ سره برابرېږي. اوږدوالی يې هم نژدې ۱۷ کيلومتره اټکل شوی دی. دومره پلن ول چې يوې شپږ اسه والا بگۍ گڼت پر کولای شوای. د دغې سترې ودانۍ يوازې يو څو کنډوالي او شاوخوا خندق پاته دی. دغه دېوالونه يوازې وخت نه، بلکې عربو هم په لوی لاس نړولي او خښتې يې د نورو ودانيو په ودانولو کې کارولي دي.

د هغه مهال نژدې هر فاتح جنگيالی د دغه دېوال پر وړاندې جنگېدلی او بابل يې محاصره کړی دی، خو هېڅکله پر بريالی شوی نه دی. د هغې زمانې لښکرو ته بايد په کمه سترگه ونه کتل شي. مورخان د داسې لښکرو يادونې کوي چې ۱۰۰۰۰ سپاره، ۲۵۰۰۰ بگۍ او ۱۲۰۰ د پليو سرتېرو ټولې يې لرلې او هره

ټولې له ۱۰۰۰ تنو عسکرو جوړه وه. د داسې لښکرکښو د وسایلو، خوړو او وسلو د برابرولو لپاره لږ تر لږه دوه درې کاله وخت په کار وو.

بابل ښار اوسنیو ښارونو ته ورته جوړښتونه لرل. واټونه او پلورنځي پکې ول، لاس گرځوونکو په گنهمېشتو سیمو کې شیان خرڅول او مذهبي روحانیونو په پرتمینو عبادتځایونو کې مذهبي مراسم نیول. په ښار کې دننه یوې بلې داسې سیمې هم شتون درلود چې له نورو څخه یومخ بېله وه. شاهي ماڼۍ هم همالته پرته وه. ویل کېږي چې د دغې سیمې دېوالونه د ښار تر هغو لا دنگ ول.

بابلیان په هنر کې هم ډېر برلاسي ول. د بېلگې په توګه مجسمه توره، انځورګري، اوبدنه، وسله او د زراعتي سامانونو جوړونه یادولای شو. د هغه مهال زرګرانو ډبرې هنري ټوټې جوړې کړي دي چې ځینې نمونې یې د شتمنو د قبرونو له کیندلو څخه ترلاسه شوي او د نړۍ په لویو موزیمونو کې نندارې ته پرته دي.

په لومړیو وختونو کې چې لا د نړۍ ډېری وګړو په ډبرینو تېرونو ونې غوڅولې او ښکار و جګړه یې په داسې غشو کوله چې څوکې یې له کلکو ډبرو جوړې وې، بابلیانو فلزي تېرونه، نېزې او غشي کارول.

بابلیان په مالي او سوداګریزو چارو کې هم خورا ځیرک ول. ان تر دې چې د راکړې ورکړې، چیکونو او لیکنیو ملکیتي اسنادو په توګه د پیسو مخترعین هم همدوی ګڼل کېږي. تر ۵۴۰ قبل المیلاد پورې لا هېڅ غلیم دغه ښار ته پر ننوتلو نه وو توانېدلی. د بابل د نیول کېدو داستان هم غیرعادي دی. د هغې زمانې تر ټولو ستر امپراتور کورش پر یاد ښار د برید پرېکړه وکړه او د هغه د پولادي دېوالونو د سوري کولو په هیله وروخوځېد. د بابل پاچا نبودینوس ته سلاکارانو وړاندیز وکړ چې د کورش مخې ته ورووزي، همالته دباندي جګړه ورسره وکړي او د ښار ایسارولو ته یې پرې نږدي. نوموړي هم همداسې وکړل. د سپاهیانو تر ماتې وروسته ټول پوځي ځواکونه له ښاره وتښتېدل، کورش پر وازو ولاړو دروازو بابل ته ننوت او له ډېر واړه مقاومت پرته یې ونیو.

له دې سره سم ورو-ورو د بابل ځواک او اعتبار هم راکم شو. ان تر دې چې څو کاله وروسته يې ټول اوسېدونکي ووتل او دغه پرتمين ښار يې توپوپانونو و بادونو ته په لاس ورکړ چې تر رېگو لاندې يې ښخ کړي. بابل ولوېد او بيا هېڅکله راپورته نشو، خو پر بشري تاريخ يې تر ننه پورې يو ډېر لوی احسان پروت دی.

که څه هم وخت يې د معبدونو مغرور دېوالونه له خاورو سره ورسم کړل، مگر د پوهې پر له منځه وړلو يې ونه توانېد.

پای

۲۰۱۷-۵ اگسټ ۲۱مه

الوېستا، سويډن